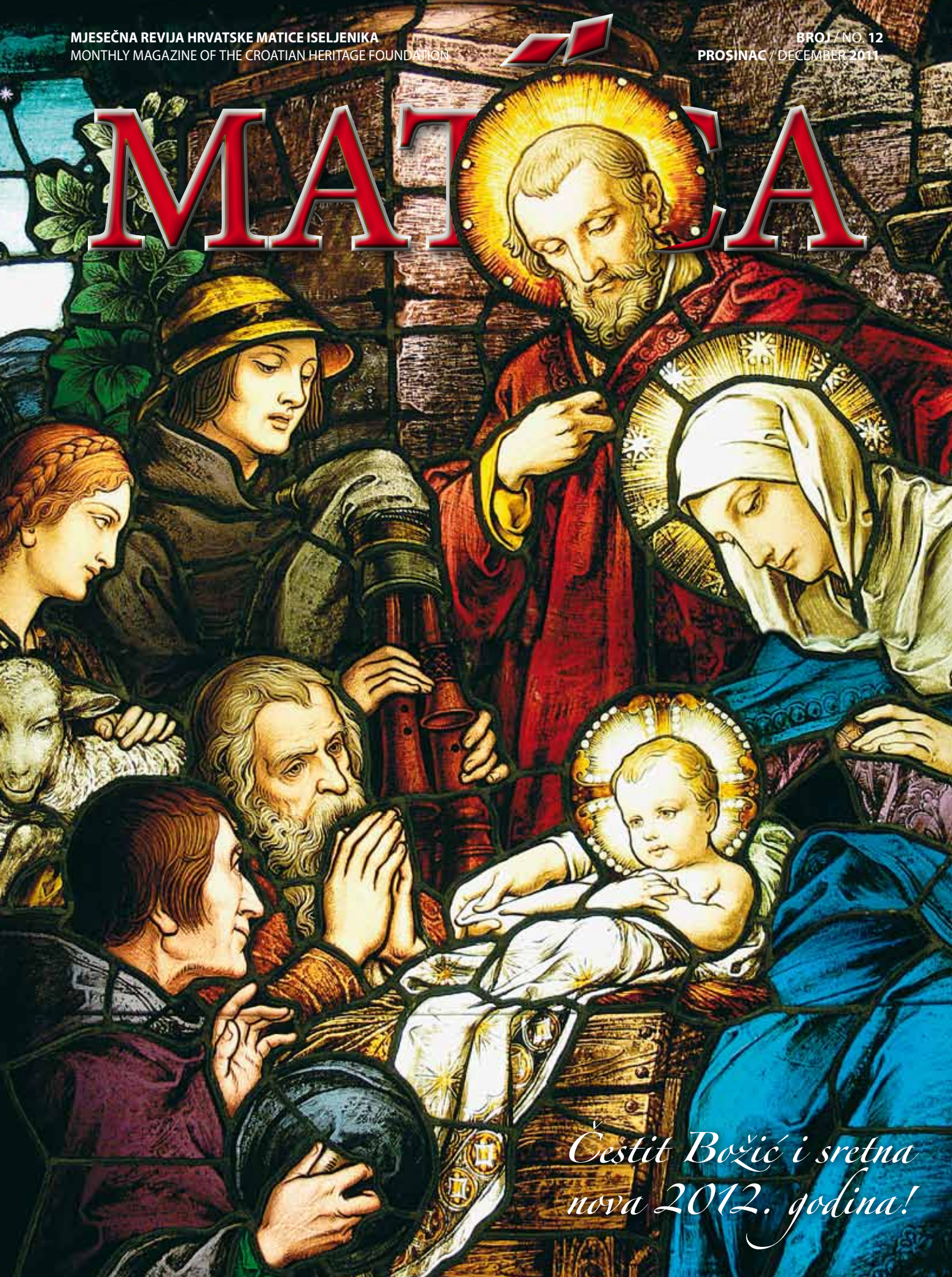

MATICA

*Čestit Božić i sretna
nova 2012. godina!*

MATIČA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXI
Broj / No. 12/2011

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Katarina Fuček

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Stega tisak, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

SADRŽAJ

4	Izbori za Hrvatski sabor 2011.	27	Intervju: Maestro Siniša Leopold
6	Obljetnica stradanja Vukovara	30	Buenos Aires: Hrvatska folklorna skupina "Proljeće"
7	Arbitraža o granici sa Slovenijom	32	Berlin: Nagrada Franjo Basić
8	Naše vino sve traženije na stranim tržištima	33	Božićni običaji u okolici Orašja
12	Obljetnica ansambla Kolo-Slavuj iz Beča	36	Matičin vremeplov
14	Washington: Odrasli festival HBZ-a	37	Intervju: Mijo Marić, predsjednik HSK Njemačke
15	Knjiga 'Modernizacija u Hrvatskoj i hrvatska odselidba'	40	Dan Hrvata u Mađarskoj
16	Melbourne: Održan Festival CrOz	44	Tomo Periša, umjetnik i povratnik iz Švicarske
18	Berlinski Hrvati u predbožićnom ozračju	46	Knjiga: Tamburaški brevijar
19	Rotterdam: Obljetnica misije i doseljenja Hrvata	48	Malmö: 31. smotra hrvatske kulture
22	Dan Ekvadora u Splitu	49	Roman Mare Margaritoni 'Žudnja'
23	NSK: Predstavljena Inozemna Croatica	50	Hrvatsko proljeće 1971. i iseljeničstvo (2. dio)
24	Obljetnica misije u Bielefeldu	56	Knjiga: Boka kotorska na starim razglednicama
26	Zagreb: Izložba "Veliki majstori renesanse"	58	Toronto: Uspješna kazališna premijera Histeriona

KOLUMNNE

11
Globalna
Hrvatska
(Vesna
Kukavica)

42
Povijesne
obljetnice
(Željko
Holjevac)

52
Hrvati u BiH:
Županije
(Zvonko
Ranogajec)

58
Govorimo
hrvatski
(Sanja Vulić)

54
Legende o
rodjaku Čipi
(Petar Miloš)

Cijenjeni čitatelji,
Sljedeća MATICA izlazi u veljači kao zimski dvobroj za mjesec siječanj i veljaču na povećanom broju stranica. Zahvaljujemo na razumijevanju.

Uredništvo

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

**Oglašavajte na web
portalu Hrvatske ma-
tice iseljenika!**

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matiss.hr

Drage Hrvatice i Hrvati!

Pred nama je Božić, najljepši kršćanski blagdan čija se sreta poruka ogleda u slavlju radosne vijesti, u skromnome veselju, u pomirenju i obiteljskome okupljanju.

Bliži se dan kada smo, više nego ikad u cijeloj godini, u mislima s našim najmilijima, rođacima i prijateljima, a posebice s vama koji se nalazite daleko od svoje kuće i svoje domovine, raspršeni diljem svijeta.

Bliži se i kraj godine u kojoj smo na skroman način, u skladu s trenutnom situacijom, obilježili 60 godina od osnutka Hrvatske matice iseljenika. Unatoč svim teškoćama, nastavili smo uspješno naše djelovanje čiji je glavni i osnovni cilj zbližavanje i povezivanje nas u domovini s vama, dragi Hrvati, koji živite u inozemstvu. Naše mnogobrojne programe i aktivnosti ne bismo mogli ostvariti bez vaše pomoći i suradnje, stoga vam ovim putem iskreno zahvaljujem.

U ime Hrvatske matice iseljenika i svoje osobno, srima vama, dragi sunarodnjaci izvan domovine, kao i svim suradnicima i prijateljima naše ustanove, te čitateljima našeg mjesečnika Maticе, želim blagoslovljene i sretne božićne i novogodišnje blagdane, s puno zdravlja i sreće.

Katarina Fuček, ravnateljica Hrvatske matice iseljenika

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
(zračnom poštom / airmail)

SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,
Australija / Australia 80 AUD,
Novi Zeland / New Zealand 60 USD,
Južna Afrika / South Africa 60 USD,
Južna Amerika / South America 60 USD
(običnom poštom / regular mail)
Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
IBAN HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICА je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Kukuriku koaliciji apsolutna većina u Saboru

Od ukupno 143 mandata najviše je osvojila tzv. Kukuriku koalicija (SDP, HNS, IDS, HSU) - 80 mandata, a HDZ s koalicijskim partnerima HGS-om i DC-om 47 mandata

Čelnici kukuriku koalicije nakon objave izbornih rezultata

Tekst: Uredništvo (izvor Hina)

Snimke: Hina

Po privremenim rezultatima izbora za zastupnike u Hrvatskom saboru, koje je objavilo Državno izborno povjerenstvo, od ukupno 143 mandata najviše je osvojila tzv. Kukuriku koalicija (SDP, HNS, IDS, HSU) - 80 mandata, a HDZ s koalicijskim partnerima HGS-om i DC-om - 47 mandata. HDSSB ima šest mandata, kao i Hrvatski laburisti - Stranka rada, a Nezavisna lista dr. Ivana Grubišića dva mandata, dok su po jedan mandat osvojili HSS te

Milanović: Idemo na posao, ne smijemo iznevjeriti

"Idemo na posao, ne smijemo iznevjeriti", poručio je Zoran Milanović, predsjednik SDP-a i prema izbornim rezultatima novi hrvatski premijer obračunajući se mnoštvu u izbornom stožeru Kukuriku koalicije, nakon objavljivanja prvih rezultata izbora. Svim biračima koji nisu dali potporu Kukuriku koaliciji poručio je da će svaki dan voditi računa da budu i njihova dobra vlast. Političkim suparnicima poručio je kako je njegova želja, kao i njegovih koalicijskih partnera, da i s njima (suparnicima) radi zajedno u Hrvatskom saboru na dobrobit Hrvatske. "Nema", rekao je, "iluzija da je politika konfliktan posao, ali ne mora biti i posao u kojem se ratuje i vrijeđa unatoč različitim interesima, svjetonazorima i frustracijama."

"Sve to razumijemo, vidimo i poštujemo nakon što svaki put pitamo sve one za koje smatramo da je njihovo mišljenje važno i okupimo ih što je moguće više, a na kraju ćemo odluke donositi u ime Hrvatske i tu se nećemo pokrivati nikakvim alibijima i izgovorima, što je stara hrvatska boljka", rekao je Milanović. "SDP, HNS, IDS i HSU u Kukuriku koaliciju su se", rekao je, "okupili da učine nešto dobro za Hrvatsku, a danas su im građani dali povjerenje da to i učine."

HSP dr. Ante Starčević s HČSP-om. U Saboru, za razliku od prošloga saborskog saziva, ovaj put neće sjediti HSLS i HSP. Nacionalne manjine, pak, u Saboru imaju osam mandata, od toga tri zastupnika srpske nacionalne manjine.

U deset izbornih jedinica na izbore je od ukupno 3,842.363 birača glasovanju pristupilo njih 61,95 posto ili 2,380.209, glasovalo je njih 2,373.538 ili 61,77 posto, a bilo je 2,332.604 važećih listića (98,28 posto) te 40.934 nevažećih ili 1,72 posto.

KUKURIKU OSVOJIO OSAM IZBORNIH JEDINICA, HDZ DVIJE I DIJASPORU

Kukuriku je pobijedio u prvoj, drugoj, trećoj, četvrtoj, šestoj, sedmoj, osmoj i desetoj izbornoj jedinici, a HDZ u petoj i devetoj izbornoj jedinici te u dijaspori (11. izborna jedinica).

U prvoj izbornoj jedinici Kukuriku koalicija osvaja 45,65 posto glasova, HDZ 18,39 posto, a Hrvatski laburisti 7,68 posto.

U drugoj izbornoj jedinici Kukuriku osvaja 42,63 posto glasova, HDZ 21,48 posto, HSS 6,06 posto, a Hrvatski laburisti 5,78.

I treću izbornu jedinicu osvaja Kukuriku koalicija s 52,73 posto glasova, HDZ ima 15,53 posto, a Hrvatski laburisti 10,12.

Kukuriku koalicija osvojila je u četvrtoj izbornoj jedinici 33,06 posto glasova, HDZ 23,45 posto, a HDSSB 21,66 posto.

U petoj izbornoj jedinici s malom prednošću pobijedio je HDZ osvojivši 32,93 posto, druga je Kukuriku koalicija s 32,23 posto, dok je HDSSB osvojio 11,45 posto. Riječ je o jedinici u kojoj je

12. Vlada od hrvatske neovisnosti

Vlada koja će proizaći iz sastava budućeg saziva Hrvatskog sabora bit će 12. od uspostave demokracije i višestranačja u Hrvatskoj 1990. Od tada do danas izredalo se devet hrvatskih premijera, od kojih su dvojica, Ivica Račan i Ivo Sanader, bili na čelu dviju vlada. Zlatko Mateša je, pak, jedini premijer iz razdoblja devedesetih koji je na dužnosti proveo puni mandat, dok je njegovih pet prethodnika prosječno vladalo tek po godinu dana, a neki ni toliko.

Predsjednica HDZ-a Jadranka Kosor u pratnji Vladimira Šeksa i Davora Božinovića

Kosor: Ovo su bili najteži izbori do sada

Predsjednica HDZ-a Jadranka Kosor izjavila je kako je stranka na "najtežim parlamentarnim izborima do sada" postigla dobar rezultat i naglasila kako u svome naumu nisu uspjeli oni koji su "htjeli da HDZ padne na minimalni postotak i onda polako nestane s političke scene Hrvatske". Kosor je zahvalila svim biračima koji su HDZ-u dali svoj glas, a pred okupljenim stranačkim aktivistima u Domu hrvatskih likovnih umjetnika (HDLU), koji su njezin govor pozdravljali burnim pljeskom, poručila je da HDZ "od ovog trenutka počinje raditi na pobjedi na sljedećim izborima". "Želim u ime stranke reći da su ovo bili najteži izbori do sada, u koje smo ušli u potpuno neravnopravnom položaju i u kojima nam nije bila omogućena ravnopravna utrka", rekla je Kosor dodajući da su mediji davno prije ove parlamentarne izbore "proglasili završenima". "Pojedini mediji su se stavljali na stranu naših protivnika", dodala je Kosor i naglasila kako je HDZ, uz sve to, unatoč neregularnim uvjetima u kojima su se izborna pravila kršila i na sam dan izbora, postigao dobar rezultat.

prva na listi HDZ-a bila predsjednica te stranke Jadranka Kosor.

Šesta izborna jedinica pripala je Kukuriku koaliciji koja je osvojila 42,12 posto glasova, HDZ je u koaliciji s DC-om dobio 21,49 posto, a Hrvatski laburisti 5,87 posto.

Kukuriku koalicija osvojila je i sedmu izbornu jedinicu s 42,28 posto, HDZ je drugi s 21,88 posto, a na trećem mjestu su Hrvatski laburisti sa 6,24 posto.

Kukuriku koalicija pobijedila je i u osmoj izbornoj jedinici, gdje je ostvarila najbolji rezultat (57,41 posto), HDZ ima 12,15 posto, a Hrvatski laburisti 5,72 posto glasova.

U devetoj izbornoj jedinici pobijedila je koalicija HDZ-a i HGS-a s osvojenih 36,87 posto glasova i to je najbolji rezultat HDZ-a na jučerašnjim izborima. Druga je u toj jedinici Kukuriku koalicija s 28,97 posto glasova.

Kukuriku koalicija je prva u desetoj izbornoj jedinici s 33,20 posto glasova, druga je koalicija HDZ-a i HGS-a s

osvojenih 30,56 posto, treća Nezavisna lista dr. Ivana Grubišića s 11,69 posto, a četvrta je koalicija HSP-a dr. Ante Starčević i HČSP-a sa 6 posto.

U Hrvatskoj je izašlo na izbore ukupno 54,32 posto birača u deset izbornih jedinica te u dijaspori i izbornoj jedinici nacionalnih manjina što znači da je od 4,504.251 birača izašlo njih 2,446.831.

Najveći odaziv birača bio je u prvoj izbornoj jedinici (66,89 posto) te sedmoj (64,68 posto) i trećoj (64,14 posto), a najmanji u devetoj (57,06 posto) i petoj (58,95 posto) izbornoj jedinici.

XI. IZBORNA JEDINICA (TZV. DIJASPORU)

U dijaspori (11. izborna jedinica) HDZ je osvojio 71,98 posto glasova, a drugi je HSP s 10,09 posto, no premda je ta lista prešla izborni prag, po D'Hondtovoj metodi nije osvojila saborski mandat. U dijaspori je zabilježen slab odaziv, samo 5,13 posto jer je od 411.758 birača glasovalo njih samo 21.114. ■

ENG The outcome of the elections for the 143 seats in Croatian Parliament will see 80 MPs from the Kukuriku Coalition, and 47 from the HDZ and its partner parties HGS and DC.

20. obljetnica stradanja Vukovara i Škabrnje

“Ovakvo stradanje je bez presedana. Zločinci u Vukovaru i Škabrnji nisu imali milosti. Rane su preduboke i teško zacjeljuju, osuda zločinaca ne bi ih izliječila, ali bi ih sigurno ublažila”

Predsjednik države i
preimijerka u Koloni sjećanja

Pripadnici HV-a noseći zastave prolaze središtem Vukovara

Tekst i snimke: Hina

U spomen na ubijene, poginule i nestale hrvatske branitelje i civile u agresiji bivše JNA i srpskih paravojnih postrojbi 1991. na Vukovar, podno Središnjeg spomenika na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata, vijence u povodu Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. i obilježavanja 20. godišnjice vukovarske tragedije 18. studenog položila su i svijeeće zapalila državna i druga izaslanstva.

Počast stradalim i nestalim braniteljima i civilima polaganjem vijenca i paljenjem svijeeće odao je predsjednik Republike Ivo Josipović, izaslanstvo Hr-

vatskog sabora predvođeno predsjednikom Lukom Bebićem, te Vlade koje je predvodila predsjednica Jadranka Kosor. Vijence su položila i svijeeće zapalila i izaslanstva Oružanih snaga, ravnateljstva policije, 204. vukovarske brigade čiji su pripadnici sudjelovali u obrani Vukovara 1991. tijekom koje je ubijeno, poginulo te nestalo oko 900 pripadnika te postrojbe, Koordinacije udruga proisteklih iz Domovinskog rata grada Vukovara, izaslanstva gradova Vukovara, Zagreba i Dubrovnika te Vukovarsko-srijemske županije i svih ostalih hrvatskih županija.

Na grobove branitelja i civila do sada pokopanih na tom groblju položene su ruže.

Molitvu za žrtve Vukovara u Domovinskom ratu molio je đakovački i osječki nadbiskup i predsjednik HBK mons. Marin Srakić.

Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeeća na spomeniku na masovnoj grobnici, misom zadušnicom i središnjom komemorativnom svečanošću 18. studenog obilježena je 20. obljetnica stradanja Škabrnje. Izaslanik predsjednika Republike general pukovnik Slavko Barić, zamjenik načelnika Glavnog stožera, na komemoraciji je pročitao govor koji je za svečanost pripremio predsjednik Ivo Josipović, koji zbog magle nije mogao doći iz Vukovara u Škabrnju. General pukovnik Barić istaknuo je kako su Vukovar i Škabrnja simboli hrvatske žrtve. “Ovakvo stradanje je bez presedana. Zločinci u Vukovaru i Škabrnji nisu imali milosti. Rane su preduboke i teško zacjeljuju, osuda zločinaca ne bi ih izliječila, ali bi ih sigurno ublažila”, poručio je general pukovnik Barić. ■

Delegacija HSK Njemačke odala počast žrtvama Vukovara

Kolonom sjećanja u kojoj je bilo više od 50.000 ljudi koračali su i mnogi hrvatski iseljenici. Delegacija Hrvatskoga svjetskog kongresa Njemačke (HSKNJ) također je odala počast žrtvama srpske agresije. U vezi s tim, u Vukovaru su boravili Mijo Marić, predsjednik HSKNJ i Petar Čosić, drugi dopredsjednik. Počast žrtvama Vukovara, njegovim građanima i braniteljima došli su dati građani iz svih dijelova Hrvatske, BiH, ali i iz iseljeničtva. “Veseli nas da smo vidjeli mnoge Hrvate iz iseljeničtva poput Roberta Lončara iz Croatije iz Münchena ili Petra Gelu, voditelja hrvatskoga radijskog programa u Australiji. U ime HSKNJ sudjelovali smo u mimohodu od bolnice do memorijalnoga groblja, susreli smo se sa stranim dragovoljcima koji su branili Hrvatsku i razgovarali smo, primjerice, s poznatim redateljem Petrom Malbašom”, istaknuli su Mijo Marić i Petar Čosić. (Edi Zelić)

ENG Top national leaders and thousands from across the homeland and the world gathered on November 18th for a commemoration in memory of the Croatians who fell in the attacks launched in 1991 by the former Yugoslav military and Serbian paramilitary formations against the towns of Vukovar and Škabrnja.

Proces može početi

Arbitri (hrvatski i slovenski) su određeni, timovi su sastavljeni, a više nema dvojbi ni da će Hrvatska 9. prosinca potpisati pristupni ugovor s EU-om. Postupak, dakle, može početi

Zemljovid sa spornim dijelovima hrvatsko-slovenske granice na moru i na kopnu

Tekst: Vjesnik

Kada Hrvatska 9. prosinca u Bruxellesu potpiše pristupni ugovor s Europskom unijom, počinju teći i rokovi za provedbu Sporazuma o arbitraži između Hrvatske i Slovenije koji su 4. studenoga 2009. u Stockholmu potpisali predsjednici vlada dviju zemalja, Jadranka Kosor i Borut Pahor.

Najprije će trebati odrediti članove peteročlanoga Arbitražnog suda, od kojih po jednog imenuju Hrvatska i Slovenija. Hrvatska vlada nedavno je imenovala Budislava Vukasa za hrvatskog člana Arbitražnog suda. Vukas je jedan od najpriznatijih hrvatskih stručnjaka za pomorsko pravo, bio je dugogodišnji

potpredsjednik Međunarodnog suda za pravo mora u Hamburgu, a do umirovljenja je bio profesor na zagrebačkome Pravnom fakultetu.

Slovenija je, s druge strane, imenovala Jerneja Sekolca za svog člana Arbitražnog suda. Sekolec je, kako su objavili slovenski mediji, stručnjak za trgovačku arbitražu, bio je ravnatelj Odjela za međunarodno gospodarsko pravo UN-a i tajnik Komisije za međunarodno trgovinsko pravo (Uncitral), a trenutačno je potpredsjednik londonskog Suda za međunarodnu arbitražu i član Stalnoga arbitražnog suda sa sjedištem u Haagu.

Ostalu trojicu sudaca, od kojih će jedan biti i predsjednik tog suda, dvije strane biraju s popisa koji će predložiti Europska komisija. Ako se Zagreb i Ljubljana ne budu mogli usuglasiti o tim imenima, prema Sporazumu o arbitraži na kraju će to umjesto njih učiniti predsjednik Međunarodnog suda (ICJ). U spomenutom sporazumu stoji da predsjednik Europske komisije i povjerenik za proširenje na listu mogućih sudaca trebaju staviti priznate stručnjake za međunarodno pravo mora.

Dvije strane također su već odredile i stručne timove koji će pripremati materijale koje će svaka od strana dostavljati Arbitražnom sudu. To je zapravo i najvažniji dio posla u vezi s arbitražom jer će se na temelju argumenata i dokaza koje svaka strana iznese donijeti i presuda koja je, podsjetimo, obvezujuća za obje zemlje.

Hrvatska zastupnica (agentica) pri Arbitražnom sudu je Maja Seršić s Pravnog fakulteta u Zagrebu, koja je inače i suzastupnica u tužbi za genocid koju je Hrvatska podnijela protiv Srbije pred ICJ-em. Njezina pomoćnica odnosno suzastupnica u tom sporu će, prema Vladinoj odluci, biti Andrea Metelko-

Zgombić, voditeljica pravnih poslova u Ministarstvu vanjskih poslova. Vlada je također dala suglasnost za sklapanje ugovora s odvjetničkim uredom Matrix Chambers koji će biti uključen u stručni tim za pripremu arbitražnog postupka. U tom uredu, inače specijaliziranom za arbitražu i posredništva, radi i Cherie Booth, supruga bivšega britanskog premijera Tonyja Blaira.

Slovenija je, pak, odredila odvjetnički tim koji će prikupiti argumente koji njima idu u prilog. Na čelu tog tima je Francuz Alain Pellet, a njemu će pomagati Amerikanac Rodman Bundy i Britanac Michael Wood. Spomenuta trojica ugledni su stručnjaci za međunarodno pravo koji imaju veliko iskustvo u rješavanju teritorijalnih sporova između država. Članica toga odvjetničkog tima je i Vasilika Sancin, profesorica na Pravnom fakultetu u Ljubljani. Arbitri (hrvatski i slovenski) su određeni, timovi su sastavljeni, a više nema dvojbi ni da će Hrvatska 9. prosinca potpisati pristupni ugovor s EU-om. Proces, dakle, može početi. ■

Svjetionik u Savudriji

ENG When Croatia signs the accession agreement with the European Union this December 9th it will also mark the start of the period leading up to the deadline for the implementation of the Arbitration Agreement that is to determine the disputed sections of Croatia's border with Slovenia.

Izvozna ofenziva hrvatskih vinara

Na poznatome sajmu vina u Moskvi hrvatski proizvođači dobili su Grand Prix za kvalitetu i odanost tradiciji. Ostvarili su i kontakte s potencijalnim partnerima kako bi vrhunska hrvatska vina zauzela svoje mjesto i na ruskome tržištu

hunskih vina pa je ove godine njezin traminac na Međunarodnom sajmu vina i jakih alkoholnih pića u Beogradu, Beo Wine Fair 2011., proglašen šampionom natjecanja.

“Iako je Rusija nova vinska zemlja i trendovi pijenja vina tek se počinju razvijati, očito je da Rusi vole vrhunska vina koje im hrvatski proizvođači i te kako mogu ponuditi. A hrvatskim proizvođačima izvoz je nužan jer je proizvodnja u zemlji velika i vinarima domaće tržište postaje sve tješnje”, smatra Kalazić. Na rusko tržište sa svojim vinskim blagom pokušat će se probiti i jedan od najpoznatijih slavonskih vinara Ivan Enjingi, čija se vina već dugo godina izvoze u zapadnoeuropske zemlje i u Ameriku.

“Imali smo dosta kontakata na sajmu u Moskvi. Vjerujem da su im se naša vina svidjela jer su nam već u ponedjeljak

Tekst: **Uredništvo** (izvor Vjesnik)

Hrvatska vina apsolutno su iznenađenje i svojom su kvalitetom privukla veliki interes ruskih kupaca. To je rezime prvoga organiziranog nastupa hrvatskih vinara na poznatome Međunarodnom sajmu vina i pića - Russian Wine Fair - održanom od 17. do 19. studenoga u Moskvi. Na tom sajmu vina hrvatski proizvođači osvojili su Grand Prix za kvalitetu i odanost tradiciji te ostvarili nove kontakte s potencijalnim partnerima kako bi vrhunska hrvatska vina zauzela svoje mjesto i na ruskome tržištu.

“Sajam je za promociju cijele Hrvatske bio iznimno dobar jer je imao status

posebnoga gosta. Imali smo odličnu ‘representaciju’ vinara iz svih regija te smo Rusima bili pravo osvježenje i iznenađenje. Osim što smo ih osvojili kvalitetom vina, imali smo i gastronomske prezentacije. Naši vrsni kuhari pripremali su sljedove hrvatskih specijaliteta i predstavljali ih u sljubljivanju s najboljim hrvatskim vinima”, rekao je Davor Zdjelarević, poznati vinar iz Brodskog Stupnika kraj Slavonskog Broda.

VRHUNSKI TRAMINAC IZ BARANJE

Među vinarima na sajmu u Moskvi predstavila se i baranjska Vinarija Kalazić. Riječ je o relativno mladoj vinariji koja još nema iskustva s izvozom, no zato i te kako ima iskustva u proizvodnji vr-

ujutro počeli stizati e-mailovi potencijalnih partnera. Ruse nije zainteresiralo samo vino hrvatskih proizvođača, nego i ponuda našega kontinentalnog turizma”, napominje Ivan Enjingi mlađi nakon povratka iz Moskve, grada s najviše milijardera na svijetu, koji bi im mogao postati novo tržište.

Mnogi vinari na hrvatskom kontinentu, poput Enjingija i Zdjelarevića, uz proizvodnju vina bave se i turizmom te svojim gostima nude smještaj i druge zanimljive sadržaje. Spoj vina i turizma, posebice na kontinentu gdje se nude i mogućnosti poput lova, dodatno je zaintrigirao Ruse. Na našim vinarima je da sve to na najbolji mogući način i iskoriste.

U EKSKLUZIVNIM RESTORANIMA NEW YORKA I CHICAGA

Izvesti vina na ekskluzivna tržišta New Yorka, Chicaga i Toronta, ali i u cijelu Sjevernu Ameriku, te im predstaviti dobar proizvod bio je izazov triju vinarija - Matoševića, Saints Hillsa i Trapana - u posljednje dvije godine. Istodobno, riječ je o dobroj promociji Hrvatske.

Vinarija Trapan uključila se u probaj ove godine kad je udruženje vinara u lipnju posjetilo SAD kako bi vidjelo mogućnosti trgovanja, a tada je u ekskluzivnom restoranu na Manhattanu “Hudson Terrace” organizirano prvo kušanje njihovih vina. Velik interes gosti-

ju, vlasnika i uvoznika prisilio je vodstvo Saints Hillsa da ponovno dođe u listopadu i realizira poslove. Krenuli su u potragu za manjim distributerima na svojim tržištima kako vina ne bi bila namijenjena samo profiliranim hrvatskim gostima, a i kako bi im se takav uvoznik sasvim posvetio. Bruno Trapan, vlasnik istoimene vinarije, kaže kako su prilikom prvog posjeta ostavili velik broj uzoraka, a Amerikanci su najviše interesa pokazali za njihove autohtone sorte teran, plavac i malvaziju.

Danas se već dogovaraju o prvoj većoj isporuci u siječnju iduće godine. Iznenadio se, pak, koliko američki ugostitelji i uvoznici znaju ne samo o Hrvatskoj, nego i o njezinu vinogradarstvu. Potvrdio je to i Marko Kovač, zadužen za odnose s javnošću Vinarije Saints Hills, rekavši kako je Amerika veliko tržište na kojem Hrvatska generalno dobro kotira.

Hrvatska je, kako ističe, u američkim očima novootkrivena turistička destinacija, a vinska priča dio je turističke. Upravo proboj naših vinarija omogućuje američkim turistima uživanje u hrvatskim vinima i nakon što se vrate u domovinu. Procijenili su da će američkom tržištu biti zanimljiva ponuda Ne-

vine (kupaža istarske malvazije i istarskog chardonnaya) i Dingača. I nisu se prevarili. Ta su vina već dvije godine na vinskim kartama ekskluzivnih restorana New Yorka i Chicaga, ali i hotelskog lanca Hilton.

PRVO MEĐU ISELJENICIMA

Distributere su u početku nalazili na raznim kušanjima i prezentacijama, pričali im priču o Dalmaciji i Istri, te kako Hrvatska i u vinskom smislu pripada Starome svijetu. Prvo su na sjevernoameričkom tržištu promovirali vina među dijasporom, a sada stječu povjerenje i ugled među stručnjacima koji nisu nužno povezani s Hrvatskom, što smatraju ključnim elementom uspješnoga izvoznog nastupa. Prema Kovačevim riječima, iskustvo im je već pokazalo da su Amerikanci otvoreni prema njima novim sortama kao što su istarska malvazija i plavac mali.

“Naše aktivnosti se šire na sjevernoameričkom tržištu i sada počinjemo ubirati konkretne plodove konstantnog ulaganja u promociju. To potvrđuje da je ulaganje u tom smjeru neizbježno želimo li se pozicionirati na zahtjevnom tržištu poput američkoga”, zaključio je Kovač. ■

Ukupan izvoz u SAD i Kanadu

U Ameriku je u prvih devet mjeseci ove godine izvezeno 55 tona vina u vrijednosti od 522.727 dolara, a cijele prošle godine 73 tone za 644.978 dolara. Godine 2009. izvezeno su 42 tona vina za 344.782 dolara, a godinu prije 47 tona u vrijednosti od 454.903 dolara. Da proboj naših vinara na kanadsko tržište oscilira potvrđuju podaci o izvozu jer je u prvih devet mjeseci plasirana tek jedna tona u vrijednosti od 10.012 dolara. Lani je, pak, izvezeno 10 tona za 43.017 dolara, 2009. dvije tone za 9.673 dolara, 2008. pak 13 tona vrijednih 54.060 dolara. Najviše je plasirano 2007. godine - 14 tona za 63.394 dolara.

ENG Croatian wines were an absolute surprise at the Russian Wine fair and drew a lot of interest from local buyers with their quality. Our wines are also increasingly present on the exclusive markets of New York, Chicago and Toronto.

Lukrecija Mamić

Redovnica Družbe službenica milosrđa, časna sestra Lukrecija Mamić (63), hrvatska misionarka u afričkoj državi Burundi, ubijena je 27. studenog u napadu razbojnika na samostan u naselju Kiremba. Prilikom bijega iz samostana razbojnici su ubili volontera iz Verone Francesca Bazzanija, a teško ranili poglavaricu zajednice, sestru Carlu Brianzu iz Brescie u Italiji.

Sestra Lukrecija rođena je 1948. u Zidinama kraj Tomislavgrada u BiH. U samostan je ušla 1962. u Dubrovniku. Privremene zavjete položila je 1969. a vječne 1976. u Splitu. Nakon raznih službi u mnogim zajednicama u Hrvatskoj, odlazi u svoju prvu misiju u Ekvador, u Latacungu 1984. godine, a zbog otvaranja nove misije u Burundiju došla je 2002. u misiju Kiremba u Burundiju gdje je predano služila najsiromašnijima. Pomagala je neishranjenima i oboljelima od AIDS-a. Vodila je biskupijsku bolnicu sa 150 kreveta, uvijek prepunu, koja je bila jedina zdravstvena ustanova na području od 300.000 stanovnika. Osnovala je i vodila centre za oboljele od side i neishranjene u kojima je pomoć svakog dana tražilo oko 1.500 djece i trudnica. Posebnu skrb i ljubav iskazivala je najsiromašnijem plemenu Pigmeja, lokalnome domicilnom stanovništvu gotovo potpuno istrijebljenom s područja Burundija i Ruande, koji su njezinom zaslugom prije četiri godine dobili prvi naraštaj djece koja su pohađala prvi razred osnovne škole. Bila je omiljena u narodu zbog vedroga duha.

Inače, u raznim misijama djeluje 119 misionara i misionarki iz Crkve u Hrvata rasprostranjenih u 34 države svijeta. (*Vjesnik*)

Dujo Runje

Nakon kratke i teške bolesti, 6. studenoga u subotičkoj bolnici preminuo je u šezdeset prvoj godini istaknuti društveni djelatnik grada Subotice, politički i kulturni djelatnik hrvatske zajednice u Vojvodini, predsjednik Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Dujo Runje.

Rođen je u selu Karakašici, u općini Sinj, 1951. godine. Na Filozofskom fakultetu u Beogradu započinje studij pedagogije i nakon završetka studija 1979. godine seli se u Suboticu u kojoj živi do kraja života. Početkom 1979. godine zapošljava se u Predškolskoj ustanovi "Naša radost" u Subotici, u kojoj je kao vrsni pedagog i cijenjeni pravnik proveo cijeli svoj radni vijek, a bio je neko vrijeme i ravnatelj ustanove (1989. - 1993.). Usporedno je diplomirao na Pravnome fakultetu u Novome Sadu. U život hrvatske zajednice uključuje se u drugoj polovici 90-ih godina. Isprva je suradnik subotičkog dvotjednika "Žig" u kojem redovito objavljuje aforizme u rubrici "Dujizmi". Jedan je od utemeljitelja Hrvatskoga akademskog društva (1998., HAD), čiji je bio i predsjednik u jednom mandatu (2003. - 2007.). Velika je njegova zasluga za okupljanje znanstvene elite Hrvata u Vojvodini te organiziranje prvih znanstvenih skupova HAD-a, u kojima je i sam sudjelovao. Kao autor ili suautor objavio je dese-

tak znanstvenih i stručnih radova u zbornicima i periodici iz područja pedagogije, socijalne psihologije i društvenog položaja hrvatske zajednice. Također, suradnik je Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevac i Šokaca.

Bio je jedan od osnivača Hrvatskog društva za pomoć učenicima "Bela Gabrić" 2002. godine.

Isto tako, jedan je od osnivača političke stranke Hrvatskoga narodnog saveza (1998.) i njegov prvi dopredsjednik. Imao je ključnu ulogu u ponovnom ujedinjavanju Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i Hrvatskoga narodnog saveza početkom 2004., nakon čega postaje dopredsjednik DSHV-a, što je ostao do smrti. Aktivni je suradnik stranačkoga glasila "Glas ravnice", a od 2007. je i član redakcije.

Bio je vijećnik prvog saziva Hrvatskoga nacionalnog vijeća te član Izvršnog odbora HNV-a zaduženog za obrazovanje. Zajedno s nekoliko osoba iz HAD-a, inicijator je i realizator školovanja na hrvatskom jeziku, kao i otvorenja vrtića na hrvatskome u samostanu Družbe sestara kćeri milosrđa u Subotici.

Dva puta je biran za narodnog zastupnika u Skupštini AP Vojvodine (2004. i 2008.). Prvi je predsjednik Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Od 2010. član je Programskog odbora Radiodifuzne ustanove Vojvodine.

SVJETLO ZAVIČAJA, SVJETLO OBITELJI

Piše: Vesna Kukavica

Elizabeta Kopic, dopredsjednica Zavičajnog kluba *Brođani* iz Berlina, primila je iz ruku njemačke kancelarske Anđele Merkel odlikovanje *Deutschland sagt Danke*, koje simbolizira najveći izraz zahvalnosti strancima za četrdesetgodišnji rad u toj zemlji te doprinos u humanitarnim aktivnostima za staru i novu domovinu

Nacionalna božićna akcija *Za 1000 radosti*, koju devetu godinu za redom provodi *Hrvatski caritas*, zahuktala se ovoga prosinca diljem Lijepe naše, prikupljajući pomoć za najsiriomašnije. Ove su godine u središtu domovinske pozornosti djeca iz obitelji u kojima su oba roditelja nezaposlena. Trenutačno u Hrvatskoj ima registrirano 283.667 osoba bez posla pa svjetlo nade očekuje mnoštvo iscrpljenih siromaštvom uslijed ekonomske krize, koju već nekoliko godina osjeća društvo u cjelini - kako ono u domovini tako i ono neregistrirano u iseljeništvu.

Duh solidarnosti oduvijek je bio snažan među našim odvažnim seliocima od mitskih odlazaka parobrodom u *novi svijet* s koricom kruha u džepu do suvremene poželjne pokretljivosti radne snage ili pak mobilnosti studenata i znanstvenika, te raznih nomada vičnih lutanjima *globalnim selom*. Sve je isto (znoj i suze) među našim požrtvovnim iseljeništvom, koje od samih početaka u tuđini suosjeća s bližnjima u potrebi pa u domicilnim zemljama njihova dobrotvorna društva slave zlatne jubileje, dok pošiljke u stari kraj dosežu goleme razmjere. Drukčije je jednino svjetlo zavičaja! Župna zajednica je na Facebooku! Fenomen zavičajnosti, čije su promjene obilježile prijelaz iz drugoga u treće tisućljeće, neuhvatljivo izmiče u globalnome selu kao geografski, duhovni i kulturni suženi prostor. Vrijeme je umrežavanja cijeloga globusa u jedinstveni komunikacijski prostor, relativizirajući tako značenje i vrijednost svake predodžbe o lokalnome. Čini se

srećom, i to je svojevrsan paradoks današnjice, kako zavičaj ne samo da ne gubi na značenju nego stječe i nova značenjska te vrijednosna obilježja. Primjera nove zavičajnosti humanitarne provenijencije u modernoj hrvatskoj naciji s raznih meridijana je bezbroj. Od one najstarije koju njeguje Hrvatska bratska zajednica Amerike, do onih zavičajnih stilova australskih Hrvata te iseljeničkih obitelji s Ognjene zemlje pa sve do humanitarnih klubova iz europskih zemalja - koji su se potvrdili tijekom Domovinskoga rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Prateći božićnu akciju *Za 1000 radosti* u ruke mi je dospjela kronika aktivnosti jedne zavičajne humanitarne udruge iz Njemačke, koju je uredila dr. Marija D. Anderle pod naslovom *Brođani u Berlinu*. Tom se monografijom društvo zahvaljuje članstvu na angažmanu od 1991. do 2011. Berlinski Zavičajni klub *Brođani* za dva je desetljeća u Posavinu uputio 3 milijuna eura pomoći. Sa svojim njemačkim prijateljima *Brođani* su najviše slali od 1992. do 1996., uputivši čak 5 milijuna DM, dok je od 1996. do 2010. upućeno oko 20.000 DM. Razvidno je da su *Brođani* iz Berlina svome zavičaju slali oko 10.000 eura godišnje.

- Tijekom Domovinskoga rata bila sam predsjednica Zavičajnoga kluba *Brođani* i najradije bih iz pamćenja izbrisala ratne traume. Sudjelovala sam u mno-

gim humanitarnim akcijama, sakupljajući novčane priloge, odjeću i lijekove uz potporu svih berlinskih Hrvata. U akcije je bila uključena cijela moja obitelj. Stariji sin Zlatko, napustivši tijekom rata Berlin, odlučio je braniti Hrvatsku. Pripadao je 108. brigadi ZNG. Strahovala sam za život svoga sina, no bila sam i ponosna na njegovu odluku. Cijelo vrijeme surađivala sam sa institucijama i humanitarnim službama Brodsko-posavske županije, poglavito iz Slavonskoga Broda i Vinkovaca. Upečatljiva mi je veza s udrugom *Bubamara* i vinkovačkim Domom *Sv. Ante*. Prateći regionalne medije dobivala sam informacije gdje je trenutačno solidarnost neophodna. Na isti način i danas dolazimo do socijalno isključenih. Moj angažman cijenjen je u Njemačkoj. Berlinska socijalna radnica iz organizacije *Arbeiterwohlfaahrt* gospođa Susanne Koch zapazila je moj dragovoljni rad i predložila me za odlikovanje *Deutschland sagt Danke*, kojim se iskazuje najveća gesta zahvalnosti stranim radnicima, koji više od 40 godina rade u toj zemlji i doprinose općem boljitku. Među 300 migrantskih humanitaraca bila sam jedina Hrvatica iz Berlina. Odlikovanje nam je osobno uručila savezna kancelarka, gospođa dr. Angela Merkel. Na žalost, u mojoj Domovini koju nosim u srcu, nitko se nije sjetio nečeg sličnog. Niti jedan član našega Zavičajnoga kluba nije iz matične zemlje za svoj nesebičan prinos dobio nikakvo javno priznanje ili zahvalu. No, mi i dalje pratimo ljude u potrebi poput onih kojima je namijenjena Caritasova akcija *Za 1000 radosti*, kazala nam je Elizabeta Kopic iz Zavičajnog kluba *Brođani* iz Berlina.

Stoga, neka nam vrijeme došašća u naša srca donese svjetlo mira, nezahvalnost zamijeni iskrenom zahvalnošću i spremnošću za novi početak modernoga hrvatskoga zajedništva. ■

ENG Croat Elizabeta Kopic of Berlin has received the *Deutschland sagt Danke* award from German Chancellor Angela Merkel. The decoration symbolises the greatest expression of gratitude to foreign workers for their contributions to humanitarian activity in their old and new homeland. Croatia also expresses its great gratitude to all emigrants around the world for the help they offer to the underprivileged.

Četiri nezaboravna i plodna desetljeća

Obljetničko slavlje započelo je folklornom gala-priredbom 12. studenog u Uzlopu, hrvatskom selu nedaleko od Željeznog, a nastavljeno 16. studenog u bečkom kazalištu Odeon gdje je koncertom pod nazivom "Kolo-versum" prikazan razvitak ansambla

Nova koreografija pod nazivom "Rože i klinčaci"

Tekst: Uredništvo Snimke: 'Kolo-Slavuj'

Nadregionalni folklorni ansambl gradišćanskih Hrvata 'Kolo-Slavuj' pod dugogodišnjim vodstvom Gabrijele Novak-Karall proslavio je nedavno svoju 40. obljetnicu postojanja. Nastao je spajanjem tamburaškog sastava 'Slavuj' iz Velikog Borištofa, hrvatskog sela u srednjem Gradišću, i plesачke skupine 'Kolo' mladih gradišćanskih Hrvata koji su studirali u Beču. Tako je stvoreno i dvojno ime ansambla 'Kolo-Slavuj'. Danas ansambl ima više od 50 članova iz svih dijelova Gradišća, Koruške, hrvatskih sela u Slovačkoj, Mađarskoj i Češkoj, te iz Hrvatske. Od svojih

početaka ansambl se brine o istraživanju, dokumentiranju i promociji narodnog blaga gradišćanskih Hrvata.

IZ RIZNICE TRADICIJSKE KULTURE

Obljetničko slavlje započelo je folklornom gala-priredbom u subotu, 12. studenog u Uzlopu, hrvatskom selu nedaleko od Željeznog, a nastavljeno u srijedu, 16. studenog u bečkom kazalištu Odeon gdje je koncertom pod nazivom "Kolo-versum" prikazan razvitak ansambla: od prvih početaka do prve koreografije gradišćanskohrvatskih plesova i pjesama pa sve do koreografija svadbenih običaja. Da se folklorna tradicija može uobličiti i na suvremen način ansambl je prikazao u koreografijama narodnih

plesova i glazbenih elemenata u novom ruhu koje su umjetničko djelo dugogodišnjeg voditelja plesачke skupine ansambla Štefana Novaka. U sklopu svečanog programa nastupila je i skupina najmlađih folkloraša pod imenom 'Piplici', koje također vodi Štefan Novak. 'Piplici' slave ove godine 25. obljetnicu djelovanja. Riječ je o podmlatku 'Kolo-Slavuja' iz kojeg se kad porastu regrutiraju odrasli članovi ansambla.

Velika obljetnica 'Kolo-Slavuja' obilježena je i izložbom fotografija umjetnika Marka Sučića pod naslovom "Pogledi/Betrachtungen". Fotografije su nastale 2006. u sklopu posebnoga projekta s istim naslovom, a prikazuju članove ansambla odjevene u različite narodne

Ansambel je nastao spajanjem tamburaškog sastava 'Slavuj' i plesne skupine 'Kolo'

Tamburaški orkestar Kolo-Slavuja

nošnje gradišćanskih Hrvata iz fundusa ovoga Nadregionalnog ansambla.

"Koloversum – Slavlje slavuja" naziv je jubilarnog koncerta 'Kolo-Slavuja' kojim su u srijedu 16. studenog u bečkom kazalištu Odeon svečano obilježili 40. obljetnicu svoga uspješnog djelovanja. Nastupili su izvođači svih naraštaja plesačica i plesača. Oni su spletom plesova, pjesama i prikazom starih hrvatskih običaja predstavili bogatu riznicu tradicijske kulture gradišćanskih Hrvata, manjinske zajednice koja već gotovo pet stoljeća živi na području Gradišća. Predstavili su i novu koreografiju ženskog i muškog kola pod nazivom "Rože i klinčaci".

OSVRT NA POVIJEST ANSAMBLA

Na svečanosti za koju se tražila "karta više" bili su nazočni, između ostalih, bivši austrijski potkancelar i ministar vanjskih poslova Alois Mock i hrvatski veleposlanik u Austriji Gordan Bakoća. Pozdravne riječi nazočnima uputila je predsjednica 'Kola-Slavuja' Gabrijela Novak-Karall, a bio je prikazan i osvrt

Mlade plesačice u koreografiji iz srednjeg Gradišća

Petar Tyran: "S 'Kolo-Slavujem' se moremo podićiti!"

"Folklor je naša domena, u folkloru smo jaki, to nam je sigurno skupni hrvatski, bolje rečeno slavenski jerb, baščina, a to se imamo zahvaliti pred svim i prijateljem, dobročiniteljem i angažiranim ljudem u samoj Hrvatskoj - ki su se svenek zalagali i za hrvatske zajednice i izvan njevoga domaćega područja a tako, naravno, i za gradišćanske Hrvate. Zapravo cijeli svijet poznaje Irce danas po njevom nevjerojatno impulzivnom, atraktivnom i akrobatskom plesu, stepu, komu su dali i naziv "Feet od Flames". Hrvati su tancali jur pred tim u kolu i kombinacije plesnih korakova da se gledateljem ponekad more i vrtiti u glavi. Obadvim ovim malim narodom, Ircem i Hrvatom, je uz ustalo i to skupno da imaju jako bogatu muzičku tradiciju, naravno i tradicionalnu, ali pred svim i modernu plesnu tradiciju. Tradicija more biti i moderna, iako temelji na starinskom - a na čem bi nešto temeljilo ako ne starinskom, drevnom, uhodanom, lipom i dobrom? Ansamblu 'Kolo-Slavuj' se je u minulih 40 ljet ugodalo otkriti hrvatski folklor i ga proširiti i usidriti u svijet ovoga našega maloga hrvatskoga roda. 'Kolo-Slavuj' položio je kamen temeljce ne samo sebi nego i za druge folklorne grupe i sastave, obogatio ih i hrabrio, a ne zadnje im je i svojim djelovanjem omogućio daljnje razvijane.

Gala "Koloversum" je bez sumnje dosadašnji vrhunac ne samo djelovanja ovoga ansambla, nego i scenskoga prikaza kao i muzičke, pjevačke i plesne izvedbe. U ovu svoju galu je 'Kolo-Slavuj' upleo sve dosadašnje faze svojega razvijanja - od prvih korakova u 'Kolu' i tamburaškoga trzanja u 'Slavuju', prik vlašćih gradišćanskohrvatskih koreografijov umjetničkih djela velikoga mentora ovoga ansambla dr. Ivana Ivančana do prvih početkov vlašćih koreografijov (Rudi Štefanić: "Bunjevačke igre"; Štefan Novak: "Hrvati na Moravi") ča do vrha modernoga hrvatskoga folklor na sceni (Štefan Novak: "Ženska koreografija "Lipa Ane rože trga" i muški ples "Stojim ti ja pod oblokom"). Ov oganj je preskočio i na najmladju generaciju domaćih autohtonih koreografov, Lidiju Novak i Filipa Tyrana, ki svoj pristup modernomu domaćemu folkloru izražava u finalnoj koreografiji "Rože i klinčaci" za galu "Koloversum" i pod uticajem Podravine. Ansambel 'Kolo-Slavuj' se more ponositi svojim djelovanjem a skupa s njim se moremo svi mi ponositi sa svirači, pjevači i plesači iz ovoga ansambla." (Tekst je pisan na gradišćanskohrvatskome jeziku.)

na povijest ansambla.

- Koncert posvećujemo pokojnom dr. Ivanu Ivančanu, istaknutome hrvatskom etnologu bez čijih istraživanja, koreografija i nesebične potpore ansambl ne bi bio ono što je danas - rekla je Novak-Karall, napomenuvši kako je u četiri nezaboravna desetljeća u druženju i

stvaralaštvu ansambla aktivno sudjelovalo više od 300 ljudi.

Dodala je da će 'Kolo-Slavuj' u povodu jubileja izdati početkom 2012. godine znanstvenu knjigu o plesnim običajima gradišćanskih Hrvata na temelju zapisa dr. Ivančana i uz pomoć i stručnu obradu njegova sina prof. Andrije Ivančana. ■

ENG The Vienna-based Kolo-Slavuj supra-regional folklore ensemble of Gradišće Croats recently celebrated its 40th anniversary of successful activity.

Plaketa i priznanje Bernardu Luketichu

Velika hotelska dvorana bila je svakog dana prepuna naših ljudi i prijatelja koji su s divljenjem pratili program na pozornici i uživali u ljepotama narodnih nošnji, izvođača te koreografskim prikazima naše kulturne baštine

Napisao: **Franjo Bertović**

U glavnom gradu SAD-a Washingtonu održan je od 11. do 13. studenog 25. odrasli tamburaški festival (TamFEST) Hrvatske bratske zajednice u Americi. Doista pravo mjesto i otmjeni hotel Gaylord National Resorta te Conference Center bili su dobar odabir za proslavu ovako važnog datuma i prikaz hrvatske kulturne baštine pod pokroviteljstvom Zajednice.

Na jubilarnoj proslavi nastupila su 22 kulturno-umjetnička društva iz SAD-a i Kanade. Na subotnjem i nedjeljnom dijelu Tamburaškog festivala izvedene su mnoge melodije tamburaške glazbe starijeg i novijeg datuma. Prostrana hotelska dvorana bila je svakog dana prepuna naših ljudi i prijatelja koji su s divljenjem pratili program na pozornici i uživali u ljepotama narodnih nošnji, izvođača te koreografskim prikazima naše divne kulturne baštine počevši od Janjeva na Kosovu, preko Slavonije, Hrvatskog zagorja do ostalih područja Republike Hrvatske.

Na festivalskoj priredbi nastupili su: St. Lawrence's Tamburitza iz Steeltona (PA), Veseli Hrvati iz Wellanda (ON), St. George Adult Tamburitza iz Cockeburga (PA), Tamburaški zbor svete Marije iz Rankina (PA), Ansambl "Sveti Nikola" iz Ambridgea (PA), Penn-Sembles iz Versaillesa (PA), American-Croatian Waukegan iz Waukegana (IL), Sevdah iz Conwaya (PA), Zlatni pajdaši iz Hamiltona (ON), Veseljaci iz Ferrella (PA), Queen Helena iz Kitchenera (ON), Croatian Cultural Ensemble Korduna iz Clevelanda (OH), Sacred Heart Tamburitza Ensemble iz McKeesporta (PA), KUD "Kraljica Katarina" iz Eastlakea (OH), F. E. Croatian Roots iz St. Thomasa (ON), Zelena polja iz Clevelanda (OH), Keystone Adult Tamburitza iz Pittsburgha (PA), Selo iz Columbusa (OH), Gemišt iz država New Yorka, New Jerseyja i Pennsylvanije (zbog toga su se i nazvali gemištem), Žumberčani iz Clevelanda (OH) i Nova nada iz Detroita (MI). U petak i subotu svirao je na banketu popularni tamburaški sastav "Barabe" iz Pittsburgha pod stručnim vodstvom Darija Barišića.

Ovoj velebnjoj festivalskoj i slavljenič-

koj priredbi nazočili su mnogi odbornici iz Glavne uprave HBZ-a na čelu s predsjednikom Bernardom Luketichem, članovi Veleposlanstva RH u Washingtonu na čelu s vršiteljem dužnosti veleposlanika Vicom Skračićem te kapelan vlč. Dubravko Turalija iz Hrvatske katoličke misije u Washingtonu, kapelan vlč. Michael Huszti iz Mt. St. Macrine u Uniontownu i vlč. William Hristko iz Sacred Hearta R. C. Church u Coshoctonu (OH). Koncelebrirana sv. misa služena je u nedjelju prije festivalskog dijela, a predvodio ju je vlč. Dubravko Turalija na engleskom i hrvatskom jeziku. Mješoviti tamburaški zbor pridonio je svečanome misnom slavlju.

Glavni predsjednik zajednice Bernard Luketich primio je posebnu plaketu i zahvalu od svoga tamburaškog zbora "St. George Adult Tamburitza" za dugogodišnji i neumorni rad u čuvanju i njegovanju hrvatske kulturne baštine, što su svi pozdravili dugotrajnim pljeskom. On je jedan od utemeljitelja Odraslog i Omladinskog TamFesta zajednice i aktivni tamburaš te sudionik ove priredbe od njezina početka. ■

Svećenici sa tamburašima i upravom HBZ nakon misnog slavlja u Washingtonu

ENG The Croatian Fraternal Union of America's 25th Senior Tamburitza Festival (TamFEST) was held in the US capital of Washington from November 11th to 13th.

Kapitalno znanstveno djelo o hrvatskom selilaštvu

Cilj knjige je izravnije osvijetliti odnos između osnovnih skupova promjena u hrvatskom društvu u razdoblju 1868. - 2000. godine i promjena koje se oblikuju odselidbom hrvatskog stanovništva u inozemstvo

Tekst: **Željka Lešić**

U organizaciji HMI-ja i Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar", u HMI-ju je u utorak, 22. studenoga, predstavljena knjiga Ivana Rogića i Ivana Čizmića "Modernizacija u Hrvatskoj i hrvatska odselidba". Pozdravno slovo tom prigodom uputio je dr. sc. Vlado Šakić, ravnatelj Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar", koji je naglasio kako je Institut knjigu izdao u ozačju njegove 20. obljetnice od osnutka. U ime domaćina nazočne je pozdravila Vesna Kukavica, voditeljica Odjela za nakladništvo HMI-ja, koja je ujedno i moderirala promociju. Među mnogobrojnom publikom bilježimo prisutnost fra Josipa Bebića, ravnatelja inozemne pastve, Petra Barišića, načelnika Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu MVPEI-ja te ravnatelja Instituta za migracije Zlatka Šrama.

Riječ je o jedinstvenoj sociološkoj studiji fenomena selilaštva u Hrvata tijekom procesa modernizacije hrvatskoga društva u razdoblju od stvaranja moderne hrvatske države do suvremenoga doba, točnije od Hrvatsko-ugarske nagodbe iz 1868. do popisa pučanstva 2001. godine. Tako je građa opsežne sociološke studije koja prati sve mijene hrvatskoga društva od Trojedne kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije (u sastavu Austro-Ugarske) do suvremene Republike Hrvatske, i to na sjecištima prijelomnih povijesnih događaja, raspoređena na gotovo 500 stranica. Od trenutka stvaranja moderne države Hrvatske prije skoro 150 godina, Hrvatska je bila u sastavu četiriju država (Austro-Ugarske; Kraljevine Jugoslavije, marionetske Ne-

zavisne Države Hrvatske, socijalističke Jugoslavije) i triju ekonomsko-političkih sustava (ustavna monarhija, socijalistička federacija, parlamentarna demokracija), što je utjecalo na trajnu nestabilnost društvenog konteksta i nedovršenost modernizacijskih procesa.

"Glavni cilj analize: 'Modernizacija u Hrvatskoj i hrvatska odselidba' je izravnije osvijetliti odnos između osnovnih skupova promjena u hrvatskom društvu u razdoblju 1868. - 2000. godine koji se konvencionalno upisuju u sadržaj modernizacije, i promjena koje se oblikuju odselidbom hrvatskog stanovništva u inozemstvo. Budući da se ni prakse modernizacije ni odselidbene prakse u promatranom razdoblju ne mogu umjetno odijeliti od promjena koje su im prethodile, u radu su izloženi i osnovni uvidi u prijašnja razdoblja. Oni olakšavaju razumijevanje promjena, njihovih smjerova i učinaka (u promatranom razdoblju)", ističu autori knjige.

Uz autore ovoga vrijednog uratka, o knjizi su govorili Vlado Šakić, Maja Štambuk i Anđelko Akrap. U glazbenom dijelu programa nastupila je sopranistica Antonela Malis. ■

Dr. sc. Ivan Rogić (1943.) je znanstveni savjetnik u Institutu društvenih znanosti "Ivo Pilar", sociolog čija su glavna područja rada sociologija modernih društava, urbana sociologija, sociologija kulture te sociologija okoliša i razvitka. Objavio je nekoliko knjiga samostalno i u koautorstvu, te mnogobrojne znanstvene i stručne radove.

Dr. sc. Ivan Čizmić (1934.) je umirovljeni znanstveni savjetnik u Institutu društvenih znanosti "Ivo Pilar", emeritus, povjesničar čije je glavno područje rada povijest hrvatskog odseljništva. Objavio je nekoliko knjiga i mnogobrojne znanstvene i stručne radove o različitim razdobljima i aspektima hrvatske odselidbe te o hrvatskim odseljeničkim zajednicama. Nezaobilazni je autoritet u istraživanju hrvatskog odseljništva.

ENG Ivan Rogić's and Ivan Čizmić's book *Modernisation in Croatia and Croatian Emigration* was presented at the CHF. The tome treats the unique sociological phenomenon of migration among Croatians in the period from 1868 to 2001.

Ljepota koja neće izbljedjeti

Ovaj povijesni festival ne služi samo za promociju kulture i hrvatskih običaja, nego predstavlja značajan iskorak hrvatske zajednice u Viktoriji u promociji međuetničke tolerancije u višekulturalnom društvu Viktorije i Australije

Organizatorice Festivala Miranda Kuzmanović, Nina Kovačina, Gorana Mašić i Silvana Jovanović

Nastup folklorne skupine Lado iz Geelonga

Napisao: **Nikica Šarić**

CrOz - festival australsko-hrvatskog prijateljstva otvoren je 11. studenoga manifestacijom u ugostiteljskom objektu Ragusa na slikovitoj rivijeri Williamstown kraj Melbournea. Svečanosti otvorenja pripomogla je nastupom folklorna skupina Lado iz Geelonga, a obilježio ju je govor članice Organizacijskog odbora Nine Kovačine. Iskazala je zahvalnost službenim pokroviteljima CrOz festivala, bez čijih donacija slavljenje jedinstva austral-skih Hrvata i Hrvata iz domovine ne bi bilo moguće ostvariti. Uveličao ju je i dr. Barry Judd, viši predavač u *Monash Indigenous Centreu*. Generalni konzul RH pružio je potporu uz uvjerenje u potpuni uspjeh festivala australsko-hrvatskog prijateljstva.

Festival je doživio kulminaciju 12. studenoga cjelodnevni programom na središnjem trgu u Melbourneu, na Federation Squareu. Ujutro je započeo službeni programski dio, koji je ostvaren izvedbama austral-ske i hrvatske na-

cionalne himne. Hrvatsku himnu izvela je Višnja Prtenjača. Voditeljica programa predstavila je humanitarni karakter CrOza. On uključuje financijsku potporu Wirrpanda zakladi, te dječjoj bolnici u hrvatskome gradu Vukovaru.

Namjena CrOz festivala bila je darovati odgovor na pitanje tko su osobe koje u svakidašnjem življenju aktivno promiču svoje hrvatsko i australsko naslijeđe? Odgovor je vrlo jednostavan - to su osobe s neiscrpnom snagom duha, moći uma i ljepotom riječi.

Likovni umjetnici: Dijana Nazor i Charles Billich

NA FEDERATION SQUAREU

Ovaj povijesni festival australsko-hrvatskog prijateljstva ne služi samo za promociju kulture i hrvatskih običaja, nego predstavlja značajan iskorak hrvatske zajednice u Viktoriji u promociji međuetničke tolerancije u višekulturalnom društvu Viktorije i Australije.

U sklopu festivala na Federation Squareu bili su izloženi radovi Međunarodnog festivala umjetničkih zastavica koji je dio likovnog programa Međunarodnog uličnog festivala Cest is d'Best u Zagrebu. Izloženi su nagrađeni i pohvaljeni radovi od 2009. do 2011. godine. Na izložbi je sudjelovalo 29 autora iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Australije, Japana, SAD-a i Italije. Autorica projekta je Dijana Nazor.

Na Western Terrace Federation Squareu ispred Chocholatte Buddha profesora likovne kulture Dijana Nazor održala je dječju radionicu pod nazivom "Jadranske ribice na kamenim oblucima". Folklorna skupina Lado iz Geelonga predstavila je prisutnima glazbeni opus hrvatske tradicionalne baštine, plesove i napjeve.

Svoj glazbeni spektar oplemenjen vještinom, melodioznošću i sustavnim radom prisutnima je darovala i Višnja Prtenjača. Zatim je glazbena skupina Meritas izvela nekoliko svojih skladbi. Poslijepodne je svoj rock and roll izričaj predstavila glazbena skupina Mystery.

Plesnu radionicu predstavila je Billie Casey Jabore dočaravši napredne elemente plesne koreografije, istančanog stila i profinjenog ukusa. Zatim je održan Fashion show obrtnice Vesne Milković. Doprinos kreiranju elegancije na Federation Squareu darovale su Nikolina Kučan i Esra Ozden predstavivši svoj stvaralački opus. Aboridžinski glazbeni izvođač Peter Rotumah također se predstavio publici izvornošću, stiliziranošću i zovom prošlih vremena. U predvečerje je nastupio Gudački kvartet Rucner iz Hrvatske. Svojim osebujnim nastupom prisutne je oduševio i Renato iz Australije izvedbom svjetskih, ali i hrvatskih glazbenih djela. Bogati subotnji program CrOza zaključila je plesna skupina Allure.

TURISTIČKA I GASTRONOMSKA PONUDA

Tijekom cijelog programa predstavljana je turistička i gastronomska ponuda

Hrvatske. Osobitu pozornost privukli su djelatnici tvrtke Marco Polo Foods, koji svojim zalaganjem distribuiraju proizvode tvrtke Kraš na australskom tlu pod vodstvom Borisa Mašića. Pozornost su privukli i djelatnici tvrtke Zagreb Croatian Bookshopa, koji se brinu za čitalačku osviještenost hrvatskih iseljenika na australskom tlu. Multimedijско praćenje festivala za hrvatske medije i svjetske društvene mreže ostvario je univ. spec. oec. Nikica Šarić.

Posljednji dan CrOza održan je 13. studenoga. Svečanost je uljepšao ugođaj akustički dotjerane dvorane BMW Edge na Federation Squareu u Melbourneu. Snaga akustičnosti osobito je dočarana izvedbom Gudačkog kvarteta Rucner. Prijepodne su održane u dvorani izložbe slikara Charlesa Billicha, fotografa Šime Lugarova i likovne umjetnice Dijane Nazor s izložbom "Misterij jadranskih dubina".

U prijepodnevnom satima duh tradicijske glazbe prisutnima je približila folklorna plesna skupina Hrvatska zora. Dijana Nazor održala je dječju radionicu pod nazivom "Jadranske ribice na kamenim oblucima". Zatim je glazbena skupina Meritas izvela nekoliko svojih pjesama u dvorani BMW Edge.

Svoju aktivnost predstavila je i Croatian Riders Network (TBC).

BURNI PLJESAK I OVACIJE

Poslijepodne je burnim pljeskom i ovacijama prepuna dvorana BMW Edgea na gradila članove Gudačkog kvarteta Rucner. Prisutne je ponovno svojim nadasve energičnim nastupom zabavio Renato iz Australije, pravim imenom Renato Grancieri. Iz Hrvatske je otišao sredinom osamdesetih, a bio je vođa glazbene skupine Mačak koja je ostavila traga u splitskom rock and rollu u tom razdoblju. Folklorna skupina Lado iz australskoga grada Geelonga izvedbom tradicionalnih hrvatskih skladbi pobudila je nostalgiju, sjećanja i uspomene na Hrvatsku. Poslije adventističkoga crkvenog zbora nastupila je rock and roll skupina Mystery. U predvečerje je održan Fashion show obrtnice Vesne Milković, a zatim Nikoline Kučan i Esre Ozden.

Ljepota CrOza - festivala australsko-hrvatskog prijateljstva je u pohranjivanju uspomena koje zasigurno neće izbljediti. Te uspomena ostat će posjetiteljima kao trajna vrijednost, dio svijesti o njihovu podrijetlu, kulturi, umjetnosti i glazbi, čiji će ih stihovi nositi onamo kamo duhovno pripadaju. ■

Grupa Meritas

Gudački kvartet Rucner

ENG The high point of the CrOz festival of Australian-Croatian friendship was this November 12th featuring a day-long programme on Melbourne's central Federation Square.

Advent berlinskih Hrvata

U hrvatskoj zajednici imaju program aktivnosti za nekoliko idućih mjeseci. Ponovno će se susresti 10. prosinca na božićnom domjenku, zatim organiziraju doček Nove godine, a 15. siječnja 2012. održat će svečanu akademiju u povodu 20. obljetnice međunarodnog priznanja Republike Hrvatske

Napisala: **Vanja Pavlovec**

U hrvatskoj nastavi u Berlinu pripreme za proslavu nadolazećih božićnih blagdana su intenzivne. Koordinatorica nastave Suzana Mihaljević te učiteljice Marina Maganić i Rachel Fay pozvale su djecu da sudjeluju u pripremi predstave, a u tome im je pomogla i voditeljica riječke podružnice Hrvatske matice iseljenika Vanja Pavlovec.

Učili su i uvježbavali prve plesne korake kola i pučke pjesme iz sjeverne Hrvatske, Međimurja i Slavonije te su naučili ponešto i o narodnim običajima u povodu blagdana sv. Barbare, sv. Nikole i sv. Lucije, te Badnjaka i Sveta tri kralja. Pripreme su se održavale u Hrvatskoj katoličkoj misiji uz svesrdnu pomoć fra Radoslava Tolića, a pridružile su se i neke majke čija djeca pohađaju hrvatsku nastavu. Djeca su s veseljem učila hrvatske tradicijske pjesme i prve plesne korake, a svoj program izvest će 4. prosinca u prostorijama Hrvatske katoličke misije.

Društveni život Hrvata u Berlinu vrlo je intenzivan. U prostorijama Hrvatske

kulturno- umjetničke i sportske zajednice, 13. studenoga, u prepunoj dvorani i izvršnoj organizaciji predsjednika društva Željka Matića i njegovih suradnika proslavljeno je Martinje. "Krštenje" mladog vina održano je tako i u Berlinu. Sve se događalo prema "regulama" koje se mogu pročitati u tzv. Križevačkim štatutima.

Sam obred, uz opće odobravanje pu-

blike, predvodio je "biskup", a nezaobilazni sudionici su domaćin, stoloravnatelj, fiškuš ili vinotoča, gospon sudac te kum i kuma moštoku. Ukupni izvršni dojam obilježavanja Martinja upotpunio je i nastup folklorne skupine Hrvatske zajednice iz Berlina koju vodi Renata Radoš.

U hrvatskoj zajednici već imaju program aktivnosti za nekoliko idućih mjeseci. Ponovno će se susresti 10. prosinca na božićnom domjenku, zatim se organizira doček Nove godine, a 15. siječnja 2012. održat će svečanu akademiju u povodu 20. obljetnice međunarodnog priznanja Republike Hrvatske.

Predzadnje nedjelje u siječnju održat će se Zagorska večer, zatim nezaobilazne maškare, a krajem veljače Hercegovačka večer. Blagdan Uskrsa opet će okupiti Hrvate Berlina, da bi u travnju održali i Slavonsku večer. Kako je rekao predsjednik hrvatske zajednice, imaju i drugih planova, a za neke od njih očekuju i suradnju Hrvatske matice iseljenika. ■

ENG The Croatian community of Berlin has planned its activities well into the coming ten months, kicking off with a Christmas reception on 10 December and the New Year's party.

Trodnevno obilježavanje visokih obljetnica Hrvata u Nizozemskoj

“Bila je to zajednica s tri vjernika 1971. godine, a onda se za 40 godina ista ta zajednica okupila na nedjeljnome misnom slavlju i vidjeli su se umnoženi ‘talenti, bezbroj njih”, rekao je biskup Sudar

Napisala: **Marija Belošević**

Sredinom studenoga Hrvati u Nizozemskoj proslavili su dvije visoke obljetnice, 40. obljetnicu Hrvatske katoličke misije/župe sv. Nikole Tavelića i 50 godina Hrvata u Nizozemskoj.

Proslava je započela cjelovečernjim koncertom KUD-a “Filip Dević” i Klope “Filip Dević” iz Splita u crkvi *Our Christ Savior* (Naš Krist spasitelj) u Den Haagu koji je 11. studenoga organiziran u suradnji s Veleposlanstvom RH u Nizozemskoj. Uz mnogobrojne Hrvate i njihove prijatelje, na koncertu su nazočili i članovi diplomatskog zbora akreditiranog u Nizozemskoj, a riječ dobrodošlice uputila je hrvatska veleposlanica Vesela Mrden Korać.

Teme simpozija pod naslovom “Aktivni, brižni i povezani: 50 godina Hrvata u Nizozemskoj”, koji je održan u Laurenskerku u Rotterdamu u subotu, 12. studenoga, nedovoljno su istražene s obzirom na dolazak Hrvata u Nizozemsku, a dan je osvrst na prošlost, stanje u sadašnjosti te su predloženi planovi za budućnost.

ZAJEDNIČKO ISTRAŽIVANJE

Simpozij su otvorili generalni vikar rotterdamske biskupije mons. H. A. Verbakel i Korrie (K.) Louwes, gradska pročelnica za zapošljavanje, visoko obrazovanje, inovacije i participaciju općine Rotterdam, a uvod u prvi dio dao je Willem Joost (Wim) Deetman, bivši ministar kulture, znanosti i obrazovanja i nekadašnji gradonačelnik Den Haaga, član Državnog vijeća Kraljevine Nizozemske.

O temi “Iseljavanje Hrvata u Nizozemsku – pogled iz hrvatske perspektive” govorile su dr. sc. Rebeka Mesarić-Žabčić s Instituta za migracije i narodnosti u Zagrebu i dr. sc. Ljiljana Dobrovšak s Instituta za društvena istraživanja “Ivo Pilar”. Istaknule su potrebu zajedničkog istraživanja hrvatskih istraživača i nizozemskih Hrvata jer nedostaju kako podaci tako i izvori, a upozorile su i na nedovoljnu angažiranost Hrvata u Nizozemskoj u časopisu *Matici*, kao i drugim iseljeničkim publikacijama. Predavanje su zaključile istaknuvši katoličke misije kao mjesta okupljanja Hrvata u Nizozemskoj, ali i kao tijela koje potiče i pokreće društvene i kulturne aktivnosti Hrvata u Nizozemskoj.

Sieger Verhart govorio je o “Hrvatskim migracijama u Nizozemsku iz ni-

Klupa Filip Dević i folkloristi na sceni

Sa simpozija "Aktivni, brižni i povezani: 50 godina Hrvata u Nizozemskoj"

zozemske perspektive", a mr. sc. Nikola Rašić o doprinosu hrvatskih stručnjaka u Nizozemskoj ističući razne profile stručnjaka koji su se doselili iz Hrvatske i BiH (inženjeri, liječnici, umjetnici, znanstvenici, teolozi, pisci, prevoditelji, glazbenici i dr.), koji aktivno pridonose gospodarskom i društvenom životu zemlje i vezama s domovinom.

Dipl. ing. Rein Willems, koji je do 2003. godine bio predsjednik upravnog odbora Shell Nederland, tvrtke koja je nerazdvojno povezana s radom i životom većine hrvatskih useljenika u Nizozemsku, također je govorio na simpoziju. Dipl. teol. Ivan Kantoci održao je predavanje: "Hrvatske organizacije u Nizozemskoj: ciljevi i značaj". Osvrnuo se na useljavanje Hrvata u Nizozemsku od 1920. do 1970. te kronološkim redom predstavio osnivanje hrvatskih udruga u Nizozemskoj u razdoblju od 1990. do 2003. godine. Tada je osnovano 25 udruga i zaklada, od kojih je u međuvremenu polovica prestala s djelovanjem.

OKOLNOSTI I TEŠKOĆE PRI OSNIVANJU ZAJEDNICE

"Nastanak hrvatske katoličke zajednice u Nizozemskoj" bila je tema predavanja fra Franje Ninića koji je podsjetio na uvjete, okolnosti i teškoće pri osnivanju zajednice. Također se osvrnuo na osnivanje vjerske zajednice s obzirom na širi kontekst njezinih aktivnosti u domovini i brige za iseljništvo. Podsjetimo, HKM osnovana je dekretom Biskupske konferencije Jugoslavije 13. ožujka 1971., a prvim dušebrižnikom imenovan je fra Josip Božić, član Franjevačke provincije Bosne Srebrene iz koje dolaze dušobrižnici do danas. Fra Ninić naglasio je kako je jedna od najvažnijih uloga misije i svećenika - i ne samo fra Josipa, nego i njegovih nasljednika, fra Bone, fra Love,

fra Pave i danas fra Ivice, ne isključujući ulogu civilnoga sektora (društva) - upravo promjena stajališta Nizozemaca prema našim ljudima te integracija u nizozemsko društvo i kulturu. Počeci su vidljivi već u prvim danima nastanka zajednice u Rotterdamu. Glavne aktivnosti u prvim godinama pridonijele su da hrvatski radnici izađu iz kampova u kojima su bili smješteni i koji su bili pod strogom kontrolom jugoslavenskog režima, kao i pronalasku posla, smještaja, a bilo je i prihvata azilanata.

Govoreći o HKM-u danas, istaknuo je kako je fra Ivica Jurišić koji je došao u misiju 2005. godine pastoralni rad znatno proširio te u suradnji s Crkvom u Nizozemskoj uspio, u organizacijskom i administrativnom smislu, stvoriti personalnu župu sv. Nikole Tavelića koja je službeno osnovana 1. siječnja 2010. godine. Stoga, cilj proslave 40. godine nije prebrojavanje ili izdvajanje iz društva i države u kojoj žive, već prije svega sku-

pljanje činjenica o vlastitom trajanju, određivanje svoga postojanja u povijesnome okviru te svjedočenje o mogućnosti (su)života u pluralnome i demokratskome društvu kojemu cilj nije asimilacija, nego zdrava integracija u europskom i kršćanskom duhu.

PROJEKTI NAMIJENJENI HRVATSKOJ MLADEŽI

Posljednji dio simpozija bio je namijenjen budućnosti s naglaskom na projektima za hrvatsku mladež odnosno onima u kojima ona aktivno sudjeluje. Nakon uvoda dr. Stevena Richarda Antoniusa van Eijcka, člana Povjerenstva za odnose s vladinim institucijama Nizozemske biskupske konferencije, bila je riječ o različitim projektima kojima je cilj aktivirati hrvatsku mladež ta je i utemeljen inicijativni odbor za mlade. Naglašeno je kako se želi realizirati projekt "Mladi za starije", osnovati zaklada, postaviti mrežna stranica, osnovati klub hrvatske knjige te potaknuti mlade na rad ili školovanje dodjeljivanjem mentora-prijatelja. O projektima su govorile Andrea Uremović i Mira Cerovečki, a kao poticaj za djelovanje na socijalnom i društvenom planu svoja iskustva su iznijeli Akka Timmermaus-Kuiken i prof. dr. Hans Becker.

Simpozij je zaključen zahvalom veleposlanice RH u Nizozemskoj Vesele Mrđen Korać i župnika HKŽ sv. Nikole Tavelića fra Ivice Jurišića, a simpozij je zaključio predsjednik Vijeća Hrvatske bi-

Nastup folklorša KUD-a Filip Dević iz Splita

Vjernici u narodnim nošnjama nose sliku sv. Nikole Tavelića

Misno slavlje u roterdamskoj katedrali predvodio je biskup Sudar

skupske konferencije i Biskupske konferencije BiH za hrvatsku inozemnu pastvu sarajevski pomoćni biskup Pero Sudar.

“Najbolja je budućnost onih koji se osjećaju prihvaćeni i onih koji prihvaćaju. To je dobitak za ovu zemlju, i za one koji u nju dolaze. U isto vrijeme, nama Hrvatima iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine važno je da budemo integrirani, ali ne i iskorijenjeni. Stoga i Katolička crkva preko ove misije daje tome svoj doprinos – poticaj za širenje vidika, što je inspiracija da se raste, tj. da budemo više ljudi”, riječi su biskupa Sudara.

MISNO SLAVLJE U ROTERDAMSKOJ KATEDRALI

Središnji događaj proslave bilo je misno slavlje u roterdamskoj katedrali sv. Lovre i sv. Elizabete koje je u nedjelju, 13. studenoga, predvodio biskup Sudar. U koncelebraciji su bili ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu fra Josip Bebić, delegat za zemlje Beneluxa, Francuske i Engleske te voditelj HKM-a u Nici vlč. Stjepan Čukman, definitor Franjevačke provincije Bosne Srebrene i definitor te voditelj HKM-a Muenster fra Luka Marković, dekan dekanata Rijmond-Rotterdam i roterdamski katedralni župnik Chris Bergs, fra Franjo Ninić, postdiplomand moralne teologije u Muensteru te fra Ivica Jurišić.

Misi je uz više od tisuću vjernika pristiglih za ovu prigodu iz raznih krajeva Nizozemske, koji su uz proslavu 40 godina HKŽ-a proslavili i blagdan svoga nebeskog zaštitnika sv. Nikole Tavelića, nazočila i hrvatska veleposlanica u Nizozemskoj Vesela Mrden Korać s djelatnicima Veleposlanstva RH te predstav-

nik Veleposlanstva BiH u Nizozemskoj Goran Mihaljević.

U prigodnoj homiliji biskup Sudar je podsjetio kako je sjećanje prilika za iskazivanje zahvalnosti. “Želimo zahvaliti za naše korijene, za našu sadašnjost, moliti za našu budućnost. Zato želimo zahvaliti i za 50 godina odnosno 90 godina hrvatske nazočnosti u ovoj zemlji, ali i za 40 godina organiziranog života Crkve jer bila je to zajednica s tri vjernika 1971. godine, a onda se za 40 godina ista ta zajednica okupila na nedjeljnome misnom slavlju i vidjeli su se umnoženi ‘talenti’, bezbroj njih”, rekao je biskup. Ohrabrujući vjernike, pozvao ih je da nastave na Kristovu putu zajedno sa svećenikom svjedočiti ono što su ponijeli sa svojih ognjišta, ono duhovno

blago, odanost Crkvi, čuvanje vrijednosti poput obitelji. U tom kontekstu s radošću je krstio Ivana Rajića, četvrto dijete u obitelji Pere i Kate Rajić.

Misno slavlje pjevanjem je uvećao zbor HKŽ-a i Klapa “Filip Dević”, a poseban ures bili su joj ministranti i ministrantice te mladi u narodnim nošnjama kao čitači i prinositelji darova.

Zajedništvom oko stola Gospodnjega, a kasnije i oko stola HKŽ-a sv. Nikole Tavelića u Nizozemskoj, koja prema popisu iz 2010. okuplja oko 5.500 vjernika zajedno sa svojim dušobrižnikom i župnikom fra Ivicom Jurišićem, ova zajednica može hrabro koračati u budućnost, te i nadalje umnožavati povjerene joj ‘talente’. ■

Na misi je nazočilo više od tisuću vjernika pristiglih iz raznih krajeva Nizozemske

ENG The Croatian community in the Netherlands celebrated two major anniversaries in mid November—the 40th anniversary of the Croatian Catholic Mission/Parish of St Nikola Tavelić and the 50th year that Croatians have lived in the Netherlands.

Vrhunski kakao, nakit od tague i Panama šeširi

Dan Ekvadora započeo je filmom Sande Brezak za koji je publika pokazala veliko zanimanje, a zatim je otvorena izložba nakita od tague autorice Lourdes Delgado Pandžić

Napisala: **Branka Bezić Filipović**

U Ekvadoru živi oko 4.000 Hrvata i njihovih potomaka, mahom treći i četvrti naraštaj, te je dio onih koji su došli nakon II. svjetskog rata. Ima ih puno koji su uspješni poslovni ljudi, vlasnici plantaza banana i kakaa. HMI Split s vremena na vrijeme svojim programima skrene pažnju na tu vrijednu južnoameričku zajednicu pa je 3. studenog u suradnji s Gradskom knjižnicom Marka Marulića u Splitu organiziran dan posvećen njima.

U Ekvadoru djeluju hrvatske misionarke reda Srca Isusova, koje pomažu siromašnima. S obzirom na veliku nepismenost i zaostalost, posebno među indijanskim stanovništvom, koju još povećava alkoholizam, misionarke se brinu o njihovoj djeci. Osiguravaju im smještaj tijekom dana, hranu i organiziraju nastavu. Za one malo veće imaju tečajeve šivanja i održavanja domaćinstva. O tome nam je snimila film Sanda Brezak, koja je udobnost zagrebačkog doma i odlično radno mjesto zamijenila teškim misionarskim životom u Ekvadoru, gdje je provela nekoliko godina, a trenutno se nalazi u Žrnovnici kraj Splita.

Lourdes u svom ambijentu u Ekvadoru

Dan Ekvadora započeli smo njezinim filmom za koji je publika pokazala veliko zanimanje, a zatim smo otvorili izložbu nakita od tague autorice Lourdes Delgado Pandžić koja je za ovu prigodu došla iz Ekvadora. Lourdes je rođena Ekvadorka iz grada Mante, ali je hrvatska nevjesta. Školovala se prvo u Engleskoj, a diplomirala je ekonomiju u Bostonu. Potječe iz obitelji proizvođača kave i kakaa, već četiri naraštaja. Nakon završene škole vratila se u Ekvador, udala se za Simona Pandžića Arapova, čija obitelj potječe iz okolice Zadra, a njegovi roditelji došli su u Južnu Ameriku nakon II. svjetskog rata. Simon i Lourdes imaju troje djece i žive u gradu Guayaquilu.

Lourdes se bavi proizvodnjom čokolade od finog kakaa za koji kaže da je najbolji na svijetu. Naime, kakao iz Ekvadora vrhunske je kvalitete. Neke druge vrste više se koriste jer su jeftinije, a time se nanosi nepravda ovome najboljem. S nepravdom se bori Ekvador i zbog šešira. Poznati Panama šeširi proizvod su isključivo iz Ekvadora. Svijetu su pozna-

ti kao Panama šeširi samo zato jer ih je američki predsjednik Truman kupio u Panami, gdje se izvoze.

Lourdes je dijelom suvlasnica tvrtke Seventy-per-cent kojoj je sjedište u Londonu, a ima trgovine po cijelome svijetu u kojima se prodaju najrafiniraniji proizvodi od čokolade.

Kreativna kakva jest, Lourdes voli modu, umjetnost i dizajn. Bavi se i izradom nakita i to od tague. Tagua je palma koja raste u Ekvadoru, a latinski se zove *phytelephas macrocarpa*. Raste u provinciji Manabi, između mora i planina, gdje ima dovoljno vlage. Treba oko 15 godina da jedno stablo naraste i ima plod, odnosno sjemenku koja se zove biljna bjelokost zbog sličnosti sa slonovom kosti. Kada se poberu, sjemenke se suše tri mjeseca na suncu. Zatim se mogu obrađivati, bojiti i od njih se radi nakit i suveniri. Početkom 20. stoljeća tagua se koristila isključivo za izradu gumba, pa se izvozila u Europu i Sjevernu Ameriku. Zbog skupljanja sjemenki tague i Hrvati su se naseljavali u Ekvadoru. Izumom plastike, tagua nije više bila primarni materijal za izradu gumba iako je još uvijek koriste u visokoj modi talijanski dizajneri poput Valentina i Versacea. ■

S izložbe nakita od Tague

Lourdes Delgado Pandžić i Sanda Brezak

ENG The CHF branch office in Split and the Marko Marulić Municipal Library co-hosted an Ecuador Day event this November 3rd.

Knjižna građa Hrvata iz inozemstva

Ovaj kulturni čin trebao bi biti poticaj za poboljšanje kvalitete i vrijednosti nakladničkih projekata, knjiga i časopisa iz različitih područja ljudske djelatnosti, među hrvatskim zajednicama u svijetu

Predstavljanju u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici nazočili su odabrani ljubitelji knjige i novinari

Napisala: **Vesna Kukavica** Snimka: **NSK Zagreb**

Zbirka inozemne Croatice svečano je predstavljena javnosti 15. studenog na prvome katu Nacionalne i sveučilišne knjižnice (NSK) u Zagrebu u nazočnosti odabranih ljubitelja knjige i novinara. Na prigodnoj svečanosti stihove zvijezda hrvatskoga egzilantskog pjesništva 20. st. Borisa Marune, Viktora Vide i Vinka Nikolića nadahnuto je interpretirao dramski umjetnik Joško Ševo. Velikani hrvatske književnosti, čija su djela nastajala na raznim meridijanima, napokon su dostupni najširoj čitalačkoj publici. Građa u samostalnoj Republici Hrvatskoj sustavno se otkupljuje iako znatan broj zanimljivih naslova pristiže u nacionalni fond kao u vremenima 'željeznog zastora' – putujući od ruke do ruke, ili donacijama. Najveća je donacija Vinka i Štefice Nikolić koji su darovali sve što su imali, a taj se fond mjeri s negdašnjom akvizicijom biblioteke Ljudevita Gaja. Ništa manje zanimljiva knjižna građa krije se

u donaciji Karla Mirtha te niza uglednih intelektualaca iz iseljeništa.

- Hrvatima koji žive izvan granica Republike Hrvatske i hrvatskom knjigom tiskanom u inozemstvu na svoj način bavi se nekoliko značajnih hrvatskih institucija, od kojih posebno ističemo Hrvatsku maticu iseljenika i Društvo hrvatskih književnika. Zaslužno mjesto u promidžbi hrvatske knjige u inozemstvu svakako ima i Ministarstvo kulture RH. Svoje mjesto među spomenutim institucijama ima i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu sa svojom Zbirkom inozemne Croatice, čiji je zadatak pronalaženje, prikupljanje, registriranje i promidžba publikacija koje Hrvati (i ne samo oni) objavljuju izvan Hrvatske - istaknula je na otvorenju Zbirke glavna ravnateljica NSK u Zagrebu Dunja Seiter-Šverko.

- Sama Zbirka tematski se dijeli na tri veće cjeline: Hrvatska knjiga u inozemstvu, koja obuhvaća djela hrvatskih autora tiskana izvan granica Hrvatske i djela stranih autora čija su tema (ili u kojima se spominju) Hrvati i Hrvatska,

Iseljenička knjiga i Tisak hrvatskih manjina - rekla je voditeljica Zbirke dr. sc. Željka Lovrenčić.

- Svečano predstavljanje zbirke je događaj kojim se prvi put ova značajna građa NSK u Zagrebu smješta u prostor koji će biti vidljiv svim korisnicima. Mislimo kako će na taj način zainteresiranim korisnicima, a osobito znanstvenicima, biti osigurano mjesto na kojem će moći detaljnije proučavati cjelokupni kulturni korpus hrvatskog naroda i jezika - rekla je ravnateljica Dunja Seiter-Šverko.

Nazočne je pozdravio i Petar Barišić, načelnik Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, čestitavši glavnoj ravnateljici NSK i djelatnicima te naše najuglednije biblioteke što unose značajne inovacije u pristup prezentaciji knjižne građe Hrvata iz inozemstva.

Ovaj kulturni čin otvorenja za javnost Zbirke inozemne Croatice NSK osmišljen je i utemeljen kao poticaj za poboljšanje kvalitete i vrijednosti nakladničkih projekata, knjiga i časopisa iz različitih područja ljudske djelatnosti, među hrvatskim zajednicama u svijetu, te popunjavanje praznina u području hrvatske literature s migrantskom pozadinom. Na taj način korisnicima raznih profila približuju se vrhunska djela hrvatskih ljudi iz višejezičnih sredina, koja nastaju u domicilnim zemljama manjinskih i iseljeničkih zajednica diljem svijeta, a koja dosad nisu zauzimala zaslužno mjesto u kontekstu naše nacionalne kulture. ■

ENG Select book enthusiasts and journalists gathered for a gala presentation of the Croatia Abroad collection held this November 15th on the first floor of the National & University Library in Zagreb.

‘Ova zajednica može biti primjer’

Hrvatska katolička misija Bielefeld osnovana je 1. studenoga 1971. godine, a ima više od 3.000 vjernika. Od početka samostalnog djelovanja misije njezin je voditelj vlč. Slavko Rako, svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije

Na slavljeničkom programu nastupio je misijski dječji zbor i zbor odraslih

Napisao i snimio: **Adolf Polegubić**

Hrvatska katolička misija Bielefeld, koju od početka vodi svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije vlč. Slavko Rako, proslavila je u subotu 12. studenoga pod geslom “Ukorijenjeni u Kristu” 40. obljetnicu djelovanja. Svečano zahvalno misno slavlje u crkvi Marije Kraljice, u kojoj se Hrvati katolici okupljaju na središnje misijsko misno slavlje, predvodio je pomoćni biskup Nadbiskupije Paderborn mons. Hubert Berenbrinker u zajedništvu s voditeljem misije vlč. Rakom, ravnateljem dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu fra Josipom Bebićem, delegatom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj vlč. Ivicom Komadinom, predstavnikom

regije fra Lukom Šarčevićem, prelatom Brunom Kresingom, referentom za katoličke drugih materinskih jezika u Nadbiskupiji Paderborn vlč. Frankom Schäfflerom, dekanom Bielefelda vlč. Klausom Fussijem, domaćim njemačkim župnikom vlč. Blažom Kovačem te s nekoliko njemačkih i hrvatskih svećenika.

Misnom slavlju u punoj crkvi Marije Kraljice nazočio je i generalni konzul Generalnog konzulata RH iz Düsseldorfa Vjekoslav Križanec. Nekoliko mladih i starijih vjernica i vjernika sudjelovalo je u hrvatskim narodnim nošnjama.

SLAVITI BOGA NA HRVATSKOM JEZIKU

Sve je na početku pozdravio vlč. Rako, a na poseban način oca biskupa zahvalivši Nadbiskupiji Paderborn na skrbi i

svekolikoj pomoći koju je pružala i koju pruža Hrvatima katolicima okupljenima u toj misiji. U pozdravnoj riječi mons. Berenbrinker izrazio je čestitku za 40. jubilej misije. “Kad se raduje jedan član Crkve, raduje se cijela Crkva”, rekao je prenijevši čestitke nadbiskupa Paderborna Hans-Josefa Beckera. U propovijedi je istaknuo kako je misija osnovana prije četrdeset godina zbog mnogobrojnih Hrvatica i Hrvata pristiglih u Bielefeld i okolicu iz Hrvatske i BiH nakon 1968. godine. Cilj njihova dolaska bilo je traženje posla i boljih životnih uvjeta. Crkva im je omogućila slaviti Boga na svome hrvatskom jeziku i njegovanje vlastite kulture i razvijanje svoje vjerske tradicije. S druge strane im je omogućila pronaći dio svoje domovine u mjesnoj Crkvi i njemačkoj kulturi. Zajednice dru-

Misno slavlje, predvodio je pomoćni biskup Nadbiskupije Paderborn mons. Hubert Berenbrinker

Mnoštvo vjernika na misnom slavlju u crkvi Marije Kraljice

gih materinskih jezika dio su opće Crkve u kojoj nema stranaca. U našoj Crkvi su svi subrača, rekao je mons. Berenbrinker podsjetivši i na pozitivne osobne susrete s hrvatskim svećenicima i vjernicima u nadbiskupiji.

Na kraju misnog slavlja čestitku je uputio prelat Kresing koji je podsjetio na vrijeme osnivanja misije, ali i osnivanje drugih stranih misija u Nadbiskupiji Paderborn te je rekao kako je u tim susretima ostvareno puno zajedništva utemeljenog u povezanosti s Kristom i jednih prema drugima. Prigodnu riječ uputili su u ime njemačke župe Marije Kraljice vlč. Kovač i predsjednik župnog vijeća Josef Redeker. Misno slavlje pjevanjem je uvećao zbor "Hl. Kreuz Brake" uz sudjelovanje misijskih pjevačica i pjevača pod ravnanjem Bernharda Gardiana, a uz orguljsku pratnju misijske suradnice Marine Mraz.

U znak zahvale prigodni dar uručen je vlč. Raki

ZAHVALE I PRIGODNI DAROVI

Nakon misnog slavlja duhovno-kulturni slavljenički program nastavljen je u dvorani Caritasove kuće "Winfriedhaus" u Paderbornu. Na početku su izvedene hrvatska i njemačka himna, a zatim je pozdravnu riječ uputio vlč. Rako. Čestitku je uputio i njemački političar posebno aktivan u pomoći Hrvatskoj u vrijeme Domovinskog rata Elmar Brock. Prigodnu riječ uputio je i generalni konzul Križanec istaknuvši vrijednost hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj i u svijetu. Ravnatelj o. Bebić prenio je pozdrave hrvatskih (nad)biskupa, posebno predsjednika Vijeća za hrvatsku inozemnu pastvu mons. Pere Sudara. "Ova zajednica može biti primjer kako se jedna katolička zajednica može odnositi prema ljudima i prema Bogu." Zahvalnu riječ uputio je i Splitsko-makarskoj nadbiskupiji, kao onoj u Paderbornu. "Hrvatske katoličke misije su oaze i ponajbolji dio iseljene Hrvatske u svijetu." Delegat vlč. Komadina uz prigodnu riječ uputio je čestitku te poželio misiji i njezinim članovima svako dobro u budućnosti kako bi se po Hrvatima katolicima prepoznao taj grad. Među mnogobrojnim pismenu čestitku uputio je i mons. Vladimir Stanković, dugogodišnji ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu. O povijesti misije govorila je misijska suradnica Marina Mraz, a nastupio je zbor "Hl. Kreuz Brake" koji su izveli nekoliko pjesama na hrvatskom jeziku. Nastupio je i misijski dječji zbor i zbor odraslih. Izvedene su i prigodne recitacije pa je, između ostalog, Kata Majstorović pročitala pjesmu župljanke Ane

Alilović posvećenu vlč. Raki i misiji. Na kraju su u znak zahvale prigodni darovi podijeljeni vlč. Raki, pastoralnoj suradnici Marici Mraz u povodu 30 godina djelovanja u misiji i misijskoj suradnici Marini Mraz. Za sve je pripremljen domjenak, a u zabavnom programu nastupila je skupina "Dobri duhovi".

SLAVLJE SAKRAMENTA POTVRDE

Hrvatska katolička misija Bielefeld osnovana je 1. studenoga 1971. godine, a ima više od 3.000 vjernika. Od početka samostalnog djelovanja misije njezin voditelj je vlč. Slavko Rako, svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije. Vlč. Josip Strujić, također svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije, došao je 1964. godine na područje Nadbiskupije Paderborn i smjestio se u Dortmundu odakle je pastoralno posluživao Hrvate katolike u okolnim mjestima. Također je povremeno vodio brigu i o Hrvatima katolicima u Bielefeldu. U misiji djeluje pastoralna suradnica Marica Mraz i misijska suradnica Marina Mraz.

Treba istaknuti kako je slavlje sakramenta potvrde u misiji bilo u subotu 19. studenoga. Svečano misno slavlje u crkvi Marije Kraljice u Bielefeldu predvodio je i podijelio sakrament sv. potvrde pomoćni biskup Nadbiskupije Paderborn mons. Manfred Grothe. Sakrament je primilo dvadeset šestero mladića i djevojaka. Voditelj misije vlč. Rako zahvalio je mons. Grotheu za sve dobro koje Nadbiskupija Paderborn čini za tu hrvatsku misiju, kao i za pomoć mnogobrojnim projektima u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji. ■

ENG The Croatian Catholic Mission in Bielefeld (Germany), which has been led since its inception by the Reverend Slavko Rako, celebrated its 40th anniversary this November 12th under the motto Rooted in Christ.

Majstori renesanse iz hrvatskih riznica

Renesansa u Hrvatskoj označila je najplodnije umjetničko razdoblje koje je iznjedrilo niz antologijskih djela europske umjetnosti, rekla je Vesna Kusin, ravnateljica Galerije Klovićevi dvori

Tekst i snimke: Hina

Izložba "Tizian, Tintoretto, Veronese, veliki majstori renesanse", koja je prvi put na jednome mjestu okupila antologijska djela velikih majstora renesanse, skupljena iz crkvenih i samostanskih riznica diljem Hrvatske, ponajviše s jadranske obale, otvorena je 22. studenog u zagrebačkoj Galeriji Klovićevi dvori. Izloženo je četrdesetak slika na platnu i drvu, nastalih između 1450. i 1590. godine, a među njima se ističu remek-djela najznačajnijih talijanskih slikara 15. i 16. stoljeća: Tiziana, Tintoretta, Bellinija, Carpaccia, Veronesea i drugih. Ta su djela bila načinjena za hrvatske naručitelje, biskupe i opate, plemiće, pomorske trgovce i humanistički obrazovane pojedince, u doba dok još nisu bili tako slavni kao danas.

Renesansa u Hrvatskoj označila je najplodnije umjetničko razdoblje koje je iznjedrilo niz antologijskih djela europske umjetnosti, rekla je Vesna Kusin,

ravnateljica Galerije, izdvojivši šibensku katedralu, kapelu bl. Ivana u Trogiru, dubrovačku kulu Minčeta i tvrđavu-grad Karlovac. Visoka kultura renesanse u nas, koja je prožela i književnost, kazalište, glazbu, urbanu, lađansku i perivojnu arhitekturu, svjedoči o svijesti domaćih stvaratelja, ali i naručitelja koji su svoje prostore, ponajprije crkve i samostane, željeli opremiti i djelima vrhunskih talijanskih renesansnih majstora, istaknula je Kusin. Njihova djela, rasuta duž hrvatske obale, čine imaginarni muzej velikana renesanse, koji je sada prvi put stvarno uspostavljen zahvaljujući posuđivačima, dodala je. Također je ocijenila kako su Klovićevi dvori tom izložbom napravili novi iskorak "privedivši međunarodnu izložbu iz domaćih fundusa u kojima se čuvaju remek-djela talijanskih slikara".

Autor izložbe, akademik Radoslav Tomić, rekao je kako je zbog složenosti izvedbe i skupljanja te iznimno krhke građe ova izložba povlastica rijetkih, jednog naraštaja koji neće morati obilaziti otoke kako bi vidjeli što se događalo u tom razdoblju. Osim što se željelo na tematskoj i stilskoj razini predstaviti sve ono što su Hrvatskoj ostavili veliki talijanskoga renesansnog slikarstva, cilj izložbe bio je uspostaviti vrijednosni kriterij o tome što se čuva u hrvatskim crkvama i zbirnama iz tog razdoblja, naglasio je Tomić.

Zoran Šikić, državni tajnik u Ministarstvu kulture, otvorio je izložbu opisavši je kao izniman kulturni događaj koji uoči ulaska Hrvatske u EU pridonosi uzajamnom upoznavanju europskih kultura te je putokaz kako dalje s

obzirom na to da je katalog koji je prati znanstveno referentan.

Zamjenica gradonačelnika Jelena Pačvičić Vukičević drži kako je riječ o "prvo-razrednom likovnom i kulturnom projektu" koji pokazuje kako ta vrhunska djela nisu naručivale samo crkve i samostani, nego i plemići, trgovci i humanistički obrazovani pojedinci.

Osim iz crkava, samostana, galerija, muzeja i privatnih zbirki, slike za izložbu posuđene su iz Strossmayerove galerije HAZU-a. Izložba će biti otvorena do 22. siječnja, a kustosica je Marina Viculin. ■

ENG The Titian, Tintoretto, Veronese—Great Masters of the Renaissance exhibition, for the first time bringing to one location the great works of these masters of renaissance art held in collections across Croatia, opened November 22nd at Zagreb's Klovićevi dvori Gallery.

Jedan od najvećih poznavatelja hrvatske tamburaške glazbe

“Tambura i tamburaška glazba istinsko su kulturno dobro u Hrvata. Pred nama je ulazak u EU. Upravo će nas folklor, tambura i ostale ambijentalne posebnosti izdvajati od ostalog okruženja”, rekao je maestro Leopold

Razgovarala: **Srebrenka Šeravić** Snimke: **Privatna arhiva S. Leopolda**

Povod za ovaj razgovor bila je proslava 70. obljetnice osnutka Tamburaškog orkestra Hrvatske radiotelevizije i 10. obljetnice glazbenog projekta “U ozračju tambure”. Ovi značajni jubileji Tamburaškog orkestra proslavljeni su svečanim koncertom održanim u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu u nedjelju, 23. listopada ove godine. Orkestrom je dirigirao maestro Siniša Leopold, dugogodišnji šef dirigent ovoga uglednoga i jedinoga profesionalnoga tamburaškog orkestra na prostoru Republike Hrvatske.

Siniša Leopold je svakako jedan od najvećih poznavatelja hrvatske tamburaške glazbe, ugledni dirigent i skladatelj, sveučilišni profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, vrstan glazbeni pedagog, glazbeni aranžer i autor stručnih knjiga o tamburi i tamburaštvu.

Razgovarali smo s maestrom nakon sjajnog koncerta Tamburaškog orkestra u studiju Bajsić Hrvatske radiotelevizije posvećenoga glazbenim zvucima Panonije.

Maestro, oba slavljenička koncerta završila su ovacijama oduševljene publike u prepunim dvoranama Hrvatskoga narodnog kazališta i studija Bajsić. Znači li to da su tambura i tamburaštvo i dalje u fokusu zanimanja hrvatske glazbene publike? Tko su vaši slušatelji?

- Tambura je već gotovo dva stoljeća omiljeno glazbalo u Hrvata. Sredinom 19. stoljeća, završetkom ilirskog preporoda, uz buđenje nacionalne svijesti započeo je i razvitak tambure kao orkestralnoga glazbala. Ne treba posebno isticati što je tijekom povijesti tambura značila našim ljudima izvan domovine. Tamburica je bila i ostala najvažnije glazbalo među Hrvatima. Na našem svečanome obljetničkom koncertu u HNK u Zagrebu pred prepunim gledalištem dostojno smo proslavili sedam desetljeća neprekinutoga umjetničkog djelovanja Tamburaškog orkestra HRT-a. Publika je u svakoj izvedbi istinski uživala, a slično je bilo i u studiju Bajsić gdje smo predstavili glazbu panonskog prostora. Tako je na svim našim nastupima u Hrvatskoj, ali i izvan naših granica. Naši slušatelji su ljubitelji dobre i raznolike glazbe: narodne, starogradske, zabavne i jazz glazbe. Ponekad sviramo na tamburama operetne i operne arije, pjesme iz hrvatskih i svjetskih mjuzikla, filmsku glazbu i druge glazbene vrste.

Siniša Leopold

Odakle Vaša ljubav prema tamburaškoj glazbi? Gdje ste i kada započeli? Tko je najviše utjecao na Vas da se posvetite tamburi?

- Glazbom sam se počeo intenzivno baviti već u ranoj mladosti. U petom razredu osnovne škole već sam svirao u samoborskom rock bandu, najmlađem rock sastavu u bivšoj državi. Svirao sam sve vrste klavijatura i pjevao najrazličitije glazbene stilove. Svirao sam u školskome tamburaškom orkestru kod poznatoga glazbenog pedagoga Željka Bradića. Nastavivši školovanje u srednjoj glazbenoj školi u Zagrebu, uključio sam se u rad folklornog ansambla “Joža Vlahović” (današnji *Zagrebački folklorni ansambl...*). S tim ansamblom proputovao sam mnoge zemlje svijeta. Tamo sam dugi niz godina svirao brač, a kasnije sam dvadesetak godina vodio orkestar i zbor. Za taj ansambl vežu me divne uspomene. Putujući s njima upoznao sam sve kontinente, družio se s dragim ljudima, a o proživljenim događajima i anegdotama mogao bih napisati podeblju knjigu. Nakon završene srednje glazbene škole upisao sam

Na proslavi
obilježavanja
30 god župe u
Mississauga

Muzičku akademiju u Zagrebu. Uz studij na akademiji počeo sam i profesionalno svirati u Tamburaškom orkestru HRT-a. Nakon desetak godina aktivnog sviranja, preuzeo sam umjetničko vodstvo toga orkestra. Od 1985. sam šef dirigent Tamburaškog orkestra HRT-a. Na moju posvećenost tamburi vjerojatno je najviše utjecao profesor Željko Bradić. U Tamburaškom društvu "Ferdo Livadić" svirao sam niz godina pod njegovim vodstvom, a kasnije i u ansamblu "Joža Vlahović". Samobor je oduvijek bio grad tambure pa je i to imalo određeni utjecaj na moj glazbeni put.

Koje ste tamburaško glazbalo Vi svirali? S kojim ansamblima surađujete?

- U svojoj dugogodišnjoj izvođačkoj praksi svirao sam sve vrste tambura – od bisernice i braća pa do bugarije i berde. Možda mi je najdraža tambura samica koja me vraća 200 godina unatrag, ona se svira *onak kak su igrali naši stari*. Svirao sam u mnogim amaterskim ansamblima, sastavima i orkestrima. Vodio sam također mnogobrojne ansamble - vokalne i instrumentalne. Primjerice, u samoborskom tamburaškom orkestru "Ferdo Livadić" dirigirao sam više od 20 godina. U KUD-u "Lomnica" surađivao sam kao zborovođa i voditelj orkestra desetak godina. Volim surađivati s amaterskim ansamblima. Pišem za njih skladbe i razne obrade ili im pomažem korisnim savjetima. S našim nacionalnim ansamblom

Lado veže me česta suradnja i dugogodišnje prijateljstvo.

Vrstan ste skladatelj i aranžer. Vaša pjesma "Svirci moji" odavno je ušla u povijest lijepe tamburaške glazbe i u srca slušatelja. Kada je i kojom prigodom nastala? Što ste do sada sve skladali?

- Aranžirati sam počeo u srednjoj glazbenoj školi i do sada sam napisao nekoliko stotina aranžmana za najra-

zličitije sastave i orkestre. Najviše i dalje skladam i aranžiram za tamburaške orkestre. Moje pjesme pjevaju poznati pjevači i sastavi. Često pišem i za film. Dobitnik sam Zlatne arene za glazbu u filmu *Duga mračna noć*. Ove godine napisao sam glazbu za višestruko nagrađivan film *Kotlovina* Tomislava Radića. Pjesmu *Svirci moji* izvode gotovo svi naši sastavi i pjevači. Ušla je u srca ljubiteljima tamburaške glazbe. Ta pjesma nastala je 1990. godine. Skladao sam je na tekst našega najvećeg tekstopisca Drage Britvića. Pjesmu je prvi izveo na *Požeškom festivalu* Đuka Čaić. Teško mi je prisjetiti se što sam sve i za koga skladao. Između ostalog, napisao sam i prvi tamburaški mjuzikl *Janica i Jean* koji je režirao Vlado Štefančić u kazalištu *Komedija* u Zagrebu.

Surađujete s našim najvažnijim glazbenim festivalima. Koji su to festivali i koliko Vama osobno znači ta suradnja?

- Surađujem s gotovo svim našim festivalima koji su vezani uz tamburu i tamburašku glazbu. Često sam prisutan kao autor, savjetnik, član prosudbene komisije ili dirigent na festivalima u Pito- mači, Osijeku, Požegi, Slavonskom Brodu, Krapini... Već sam nekoliko godina umjetnički direktor Festivala kajkavskih

Tamburaški orkestar u audijenciji
kod Pape Ivana Pavla II

popevki u Krapini koji ima dugu i značajnu tradiciju promicanja novih pjesama kajkavskoga govornog područja. Surađujem i s ostalim festivalima tzv. zabavne glazbe.

Bili ste dugogodišnji voditelj i predavač na tamburaškom odsjeku Hrvatske škole folklor. Polaznici svih naraštaja bili su oduševljeni Vašim predavanjima. Koliko su, po Vašemu mišljenju, važni redoviti seminari i škole tamburaštva za članove amaterskih tamburaških družina?

- Ti seminari imaju neprocjenjivu važnost. Pogotovo je dragocjena edukacija amatera. Gdje će mladi učiti o folkloru, tradiciji i narodnoj umjetnosti ako ne na takvim skupovima? Dugi niz godina sudjelovao sam u radu Škole folklor i na to sam posebno ponosan. I dalje surađujem sa Školom folklor, koliko stignem. Divno je vidjeti koliko danas mladih glazbenika svira tamburu samicu jer u vrijeme kada se u Školi prvi put započelo sustavno podučavati sviranje samice, u cijeloj Hrvatskoj bilo je samo nekoliko samičara. Nove naraštaje treba privući folklorom i tamburom pa će manje vremena provoditi baveći se raznim porocima koji im se nude na svakom koraku.

Često ste posjećivali i hrvatske zajednice u svijetu i održavali seminare za njihovu mladež. Gdje ste sve bili? Koja su Vaša iskustva u radu s hrvatskim iseljeničkim tamburaškim skupinama?

- Predajem na seminarima u hrvatskim zajednicama diljem svijeta. Najčešće su to edukacijski skupovi u organizaciji Hrvatske matice iseljenika. Tambura je oduvijek bila vjerna pratilja naših ljudi u iseljeništvu. Upravo zato treba i današnje naraštaje mladih upoznavati s ljepotama i vrijednostima našega folklornog naslijeđa koje je iznimno bogato i raznoliko. Već dugi niz godina surađujem s tamburašima u Kanadi, u organizaciji Hrvatsko-kanadskoga folklornog saveza. Zahvaljujući gospodinu Nikici Vrdoljaku i vrijednim ljudima u Savezu, naraštaji Kanađana hrvatskoga podrijetla bave se hrvatskim folklorom u toj zemlji. Ja im nastojim prenijeti svoja iskustva i ljubav prema tamburi i tamburaškoj glazbi. I

Maestro i njegov orkestar

u Australiji djeluje dobro organizirana skupina folklorša pod vodstvom Ivice Karamatića. Već nekoliko godina s velikim uspjehom organiziraju kvalitetne seminare za voditelje folklornih skupina iz cijele Australije. Sve je više dobrih tamburaša u Sydneyu, Melbourneu, ali i u ostalim gradovima Australije.

S Tamburaškim orkestrom HRT-a proputovali ste mnoge zemlje svijeta, nastupali na svim kontinentima šireći hrvatsku glazbenu kulturu, susretali se s hrvatskim iseljenicima. Što Vas se tijekom tih turneja posebno dojmilo?

- Gostovali smo ponajviše u zemljama gdje postoje jake zajednice Hrvata. No, nismo ni sanjali da ćemo imati priliku predstaviti našu divnu glazbu u Južnoj Africi ili u čileanskom Punta Arenasu, najjužnijem gradu svijeta, gdje je i danas gotovo polovica stanovništva hrvatskoga podrijetla. U Johannesburgu smo nakon jednog koncerta zajedno zaskirali s afričkim glazbenicima. Bili su to nezaboravni doživljaji. U Peruu smo otkrili puno zanimljivih glazbala, a neka od njih ko-

ristimo i na našim koncertima. Druženja s našim iseljenicima nakon nastupa posebno me čine sretnim. Uvijek se ponovno divim iskazanom entuzijazmu i privrženosti tamburi naših ljudi u tuđini.

Kakva je, po Vašemu mišljenju, budućnost hrvatske tamburaške glazbe u domovini i iseljeništvu?

- Tambura i tamburaška glazba istinski su kulturno dobro u Hrvata. To je naša glazbena posebnost kojom se možemo ponositi. Pred nama je ulazak u EU. Upravo će nas folklor, tambura i ostale ambijentalne posebnosti izdvajati od ostalog okruženja. Integracije i globalizacija, koje su pred nama, uskoro će pokazati koliko je važno ostati vjeran svojoj tradiciji i svojim korijenima. Imamo se čime izdvojiti i istaknuti. Svim Hrvatima, ma gdje bili, predlažem da čuvaju i njeguju svoju tradicijsku kulturu. Neka na mlade prenose naslijeđe koje su nam podarili naši preci. Budemo li poštovali i cijenili svoju prošlost, ne treba se bojati za budućnost. Od prvih početaka iseljavanja tambura je za naše ljude bila svojevrsan simbol rodne hrvatske grude. Neka tako i ostane. ■

Škola hrvatskog folklor u organizaciji Hrvatsko-Kanadskog folklornog saveza u Torontu

ENG An interview with maestro Siniša Leopold, the chief conductor of the Croatian Radio & Television Tamburitza Orchestra and one of the leading authorities on Croatian tamburitza music.

‘Ponosni smo na naše hrvatsko podrijetlo’

“Proljeće” je u listopadu sudjelovalo na prvome međunarodnom susretu hrvatskoga folklora u Čileu, a nedavno su članovi društva organizirali Kulturnu večer, nastup na kojemu su pokazali sve što su učili tijekom godine

Buenos Aires: Proljeće
pleše Podravske Svate

Napisala: **Nataša Duić**
Snimke: **DHKSS Buenos Aires**

Društvo hrvatskih katoličkih sveučilištaraca i srednjoškolaca (DHKSS) iz Buenos Airesa okuplja katoličku mladež hrvatskog podrijetla koja živi u argentinskome glavnom gradu i okolici. Društvo djeluje u sklopu Hrvatskoga vjerskog središta “Sveti Nikola Tavelić” koji vodi fra Joso Peranić. DHKSS ima i svoju folklornu skupinu “Proljeće”.

“Proljeće” je u listopadu sudjelovalo na prvome međunarodnom susretu hrvatskoga folklora u Čileu, a nedavno su članovi društva organizirali Kulturnu večer, nastup na kojemu su pokazali sve što su učili tijekom godine.

Hrvatska čileanska udruga “Domočina” pozvala je “Proljeće” na folklorni

skup Hrvata Južne Amerike, na kojemu su još sudjelovali “Baština” iz Santiaga i “Hrvatska Jeka” iz Antofagaste. Ova odlično organizirana priredba bila je prigoda da se mnogobrojni mladi Hrvati upoznaju, druže i zabavljaju uz hrvatski folklor. Uvijek je velika fešta kad se Hrvati iz različitih mjesta druže. Uz to su

Nataša Duić, predsjednica Društva hrvatskih katoličkih sveučilištaraca i srednjoškolaca, ima 20 godina. Njezini baka i djed doselili su se iz Hrvatske u Argentinu. Posjetila je Hrvatsku 2009. i 2010. godine kad je pohađala tečaj hrvatskog jezika “Croaticum” na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, te Školu folklora HMI-ja u Biogradu na Moru.

Buenos Aires: Proljeće pleše Na Veliko Prelo

Proljeće u Čileu, u nošnjama Prigorja

mladi folklorashi tijekom boravka u Čileu razgledali glavni grad koji im je pokazala voditeljica "Baštine" Tatiana Arzić.

Na gostovanju u Čileu bili su sljedeći članovi "Proljeća": Nataša Duić (20), Christian Duić (21), Mariana Dragičević (22), Cristian Pirsic (27), Tamara Bianchini Adrinek (21), Valeria Bianchini Adrinek (18), Gaston Beguy (25), Adriana Sabljic (19), Marina Sabljic (16), Marcos Gadže (24), Milagros Crnko (17), Emilia Zoric (23), Mariangeles de Uribarri (26) i Jelena Šakić (36).

Druga važna priredba je tradicionalna Kulturna večer koju svake godine organizira "Proljeće" na kojoj se prikazu

nove koreografije koje su se uvježbavale tijekom godine. Ovogodišnji nastup bio je odličan, a pratila ga je mnogobrojna publika. Program je obuhvaćao: prigrorske plesove iz okolice Zagreba, plesove na veliko prelo iz Bačke i podravske svate iz Podravine. Kao gosti nastupili su hrvatska skupina "Zrinski" (voditelj: Willy Terrazas) i slovenska skupina "Mladika" (voditeljica: Miriam Mehle). Nakon nastupa svi sudionici nastavili su se družiti uz večeru, ples i pjesmu. Mladi folklorashi

svaki put svoj nastup emotivno doživljavaju. Kažu da su ponosni što folklorom mogu pokazati da je Hrvatska njihova druga domovina.

Također treba istaknuti da su hrvatski folklorashi nastupili i na manifestaciji "Buenos Aires slavi Hrvatsku" koja je održana 29. listopada, a koju već tradicionalno organizira Gradsko poglavstvo Buenos Airesa na glavnome gradskom trgu. ■

ENG This October the Proljeće Croatian Folklore Ensemble of Buenos Aires participated in the first international Croatian folklore meeting in Chile and recently also organised a Culture Evening, where they demonstrated what they had learned during the year.

ISELJENIČKA VIJEST

ZAHVALNICE KANADSKIM HRVATIMA

KANADA - Hrvatski ministar znanosti, obrazovanja i športa dr. sc. Radovan Fuchs uputio je istaknutim članovima hrvatske zajednice u Kanadi, koji su osobitim zalaganjem pridonijeli uvođenju hrvatskog jezika u školski sustav Britanske Kolumbije, zahvalnice Ministarstva. Osam zahvalnica uručio je Mario Martinec, diplomat u Veleposlanstvu RH, tijekom večere koju je Veleposlanstvo RH organiziralo u Vancouveru. Primatelji zahvalnica bili su ugodno iznenađeni, a istaknuli su i rad Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu MVPEI-ja, posebice Bernardicu Periš, načelnicu Odjela za Hrvate u inozemstvu MVPEI-ja s kojom su stalno bili u kontaktu na tom projektu. Rad na prevodenju i prikupljanju potrebne dokumentacije, kao i materijala

za školski program hrvatskoga jezika, trajao je ukupno sedam godina. Hrvatski jezik od početka prošle godine može se podučavati kao izborni predmet od 5. do 12. razreda i u provinciji Britanskoj Kolumbiji (u kojoj živi oko 20.000 Hrvata), a otprije je uključen i u školski program provincije Ontarija u kojoj živi najveći broj Hrvata u Kanadi. Zora Prlić, profesorica hrvatskog jezika u Vancouveru, naknadno je telefonski kontaktirala i veleposlanika mr. sc. Veselka Grubišića kako bi u ime svih zahvalila MZOŠ-u na dodijeljenim zahvalnicama, kao i Veleposlanstvu RH u Ottawi u Kanadi. Uz osam uručenih zahvalnica u Kanadi, načelnica Odjela za Hrvate u inozemstvu MVPEI-ja Bernardica Periš uručila je u Zagrebu i zahvalnice dr. Vinku Grubišiću, fra Mirku Ančiću i fra Paviši Norcu. (Zrinko Horvat)

Nagrade za Dunju Rajter i Moniku Thiemen

Nagrađene su dvije žene koje svojim dugogodišnjim radom pridonose zbližavanju zemalja, ljudi i promociji kultura. Teško je zamisliva bolja promocija hrvatske kulture, gradnja kulturnih mostova i spajanje ljudi od netom viđenoga u Berlinu

Napisala i snimila: Sonja Breljak

Njemačko-hrvatsko društvo sa sjedištem u Bonnu dodijelilo je u Berlinu petu po redu godišnju Nagradu "Franjo Basić". Ove godine nagrada je pripala dvjema ženama: Dunji Rajter, poznatoj hrvatskoj pjevačici i glumici, rodnom iz Našica, na "dugogodišnjem radu u Njemačkoj" te Moniki Thiemen, donedavno dugogodišnjoj gradonačelnici berlinske općine Charlottenburg-Wilmersdorf, općine koja je prijatelj našem Splitu.

Dodjela ovogodišnje nagrade upriličena je u velikoj dvorani Židovske zajednice u Berlinu. Predsjednik Njemačko-hrvatskog društva, Daniel Glunčić, ovom svečanošću uspio je povezati Židovsku zajednicu u Berlinu, koju je predstavljala u smislu svojevrstne domaćice predsjednica Lala Süsskind, sa Židovskom kulturnom scenom u Zagrebu odakle je u Berlin doputovao njezin predsjednik Vladimir Šalamon. Večer i dodjela nagrade, upriličena i u povodu 100 godina obilježavanja Me-

dunarodnog dana žena, okupila je poznata lica njemačke i hrvatske kulturne, političke i društvene scene.

Goste je pozdravio Daniel Glunčić, a govorio je i državni tajnik Christian Schmidt, počasni član društva. Nekoliko prigodnih riječi izrekao je i veleposlanik RH u Njemačkoj dr. Miro Kovač, a zatim i predsjednica Židovske zajednice u Berlinu Lala Süsskind. Iz Zagreba je doputovao za ovu prigodu Mato Arlović sa suprugom Brankom, zatim direktor Turističke zajednice Niko Bulić i direktor centrale u Frankfurtu Mato Radić. Među gostima su bili i njemački parlamentarni zastupnici Josip Juratović i Klaus-Peter Willsch, a u publici predstavnici hrvatskih društava, njemačkih udruženja, ugledni Hrvati i Nijemci povezani upravo u duhu Nagrade "Franjo Basić" koja se dodjeljuje osobama zaslužnim za gradnju njemačko-hrvatskih odnosa, mostova među ljudima, svladavanje granica i izgradnju civilnog društva. U ruke ovogodišnjih dobitnica

Dunje Rajter i Monike Thiemen nagradu su, uz predsjednika Njemačko-hrvatskog društva Daniela Glunčića, uručili Mato Arlović i Vladimir Šalamon. Posebno zadovoljstvo na ovoj večeri svima je pričinio glazbeni prilog. Iz Zagreba je za ovu prigodu doputovala poznata čelistica Ana Rucner. Bila je to prava multimedijalna izvedba, izvrсна umjetnička točka koju uzvanici sigurno neće zaboraviti. Oduševile su izvedbe Carmine Burane, Ode radosti, Linda te predivni videozapisi i spotovi koji dočaravaju ljepote Zagreba, Dubrovnika, Hrvatske i njezinih ljudi, kulture i života. Njemačko-hrvatsko društvo i ovoga puta pogodilo je pravi cilj. Ne samo da je Nagradom "Franjo Basić" nagradilo dvije žene koje svojim dugogodišnjim radom pridonose zbližavanju zemalja, ljudi i promociji kultura, već je i sama dodjela nagrade ostvarila taj cilj. Teško je zamisliva bolja promocija hrvatske kulture, gradnja kulturnih mostova i spajanje ljudi od netom viđenoga u Berlinu. ■

ENG The German-Croatian Society presented its Franjo Basić Prize to singer and actress Dunja Rajter and to Monika Thiemen, mayor of the Berlin municipality of Charlottenburg-Wilmersdorf.

Božićni običaji u okolici Orašja

Iz svih podataka vidljivo je da su božićni običaji u okolici Orašja dio jednoga kulturnog kruga izrasloga tijekom duge povijesti na temeljima kršćanstva i starijih vjerovanja

Gašenje svijeća kruhom natopljenim u vino

Napisao i snimio: **Zvonko Martić**

Najznačajniji dan cijeloga božićnog ciklusa u okolici Orašja je sam dan Božića, spomendan Isusova rođenja, ali događaji koji prethode u danima pripreme i radnje koje se obavljaju u božićno vrijeme pokazuju pučki doživljaj obaju svjetova: i duhovnog i tjelesnog, spoj crkve-

no-liturgijske proslave i pučkih veseља u istom vremenu. Sama riječ Božić u hrvatskom jeziku označava maloga Boga, dijete Isusa rođenog kao Spasitelja. Običaji iz crkve polagano su prelazili i u domove. Međutim, kako je neizvjesno osmanlijsko doba bilo nesklono javnom očitovanju vjere, mnoge prakse iz crkve prenose se u obiteljske domove tek krajem 19. stoljeća. Tako je bilo u većem dijelu Bosne i Hercegovine, pa tako

i u okolici Orašja. Prikaz običaja ovoga kraja vezan je uz terenska istraživanja u ovim selima: Vidovicama, Oštroj Luci i Boku te nekim drugim mjestima u okolici Orašja.

ADVENTSKO VRIJEME

Dani koji prethode Božiću, adventsko vrijeme, u crkveno-liturgijskom kalendaru počinju prvom nedjeljom Došašća. Tada počinju mise zornice kao središ-

nja točka vremena koje će svoj vrhunac doživjeti na Badnji dan. Tijekom večernjih obiteljskih molitava pjevaju se adventske i božićne pjesme. Od božićnih pjesama najčešće se pjeva *U sve vrijeme godišta*, dok je repertoar adventskih pjesama rijedak. Pojedine obitelji u Oštroj Luci sačuvala su pjevanu molitvicu čiji je tekst zanimljiv:

*Poslan bi anđeo Gabrijel
U jedno mjesto Nazaret
K jednoj poniznoj djevici
Pravoj Božjoj službenici.
Dode u priprostu kućicu
I ondje nađe djevicu
Kojoj tako govoraše
I tako je pozdravljaše.
Zdravo budi, o Marijo,
Čista ponizna djevice
Milosti puna nebeske
Vrhu punosti anđelske.*

Tekst dalje govori o dijalogu između Marije i Gabrijela u kojemu Marija pita kako će se dogoditi začće:

*Jer muža nisam spoznala
Nit djevojsstva izgubila,
Nego sam ga očuvala,
Bogu sam ga darovala.*

*Bud' Ti slava Gospodine
Koj' si rođen od djevice,
S Ocem i s Duhom presvetim,
Budi Ti slava na vijeke. Amen.*

Pučko računanje vremena Došašća počinje na dan sv. Andrije jer je *sv. Andrija zavezanija i ne igra se i ne pjeva do Božića*. Prvi dan u kome se obavlja neki običaj je sv. Barbara (4. prosinca) kada se u vodu stavlja grana trešnje ili višnje koja bi trebala procvjetati do Božića. Po grani se gledalo hoće li biti rodna godina. Sijanje pšenice na spomen sv. Lucije (13. prosinca) u okolici Orašja potpuno je potisnuo običaj stavljanja svijeća u sjeme pšenice. U istu zdjelu u Vidovicama se ponekad stavlja i grah koji se kasnije sijao. U sredini pšenice, na mjestu gdje će biti tri svijeće, stavljala se i jabuka. Uz pšenicu se sijao u zdjeli i kukuruz. Neki podaci govore da su se momci i djevojke ukrašavali mladim zelenim kukuruzima odlazeći na božićne mise.

Iako je u tome razdoblju vladala zabrana pjevanja i plesanja, mladi su se okupljali u kućama i zabavljali igranjem raznih igara. Ipak, posljednjih sedam dana smatralo se osobito opasnim za izlazak iz kuće pa su u te dane i prestajala javna okupljanja. Postojalo je vjerovanje da se u to vrijeme pojavljuju *suplaške*. *Suplaške* su i vještice, ali i drugi duhovi koji poprimaju razne materijalne oblike: *njaki djed bez glave hoda po selu i kupi djecu. Pa, onda i vještice dolaze u selo ili se suplaška pružila ko paša* (mjera) *ula* (vrsta tkanja). Snaga ovih bića, prema vjerovanju, prestaje uoči Badnjaka kada u kuću dolaze djeca *položaji*.

OBIČAJ 'KVOCANJA'

U okolici Orašja postoje tri prakse običaja *kvocanja* u kojem sudjeluju djeca. Jedan je u selima Tolisi i Boku gdje djeca *kvočke* obilaze od kuće do kuće kukuričući kao pijetlovi pred svakom kućom. Djeca bi ušla u kuću i domaćini bi pred njih bacali zrna kukuruza i pšenice koja bi djeca počela prebirati pjevajući:

*Ko ko koko da, 'ko šta ima neka da
'ko šta nema, neka sprema.
Ja sam došo (došla) na dva točka
Da ti budem prva kvočka.
Gazdarice stara, daj mi malo para.
Gazdarice nova, daj mi malo ora'
(oraha)
I ošapa neka bude puna kapa (ošap
- suho voće)
Kukuriku!*

Prvo dijete koje uđe u kuću zove se *prva kvočka* i posebno se daruje. Domaćica ih sve daruje orasima, jabukama, suhim voćem i ponekad novcem. Druga praksa dječjeg pohoda obiteljima je dolazak *položaja* uoči *Badnjice* u Oštroj Luci. Dijete koje je *položaj* istodobno je i *kvočka*. To je uvijek muško dijete i ono ostaje kod svojih domaćina do Božića ujutro kada poslije doručka odlazi svojoj kući i nosi darove kojima ga domaćini obasipaju. Treći način dječjeg ophoda zabilježen je u Vidovicama gdje se zovu *ženski* i *muški položaj*. Prvi dolazi *ženski položaj* uoči Badnje noći i ostaje na spavanju kod domaćina koji ga ujutro poslije *kvocanja* i prije odlaska kući darivaju. Ovo je iznimka jer mi nije poznato postojanje *ženskog položaja* u drugim krajevima gdje se dobro pazilo da uvijek muško dijete prvo uđe u kuću. Ponegdje bi se, kao mjera opreza, dovodilo muško janje u kuću kako žensko dijete ne bi ušlo prvo. *Muški položaj* dolazi na Badnji dan i ostaje do Božića ujutro i tada razaruje vatru i hrani stoku. U Oštroj Luci nema dječjih ophoda u selu na Badnji dan i donošenja suhih hrastovih grana *šušnja*, nego *položaj* donosi *šušanj*. Pri ulasku u kuću pozdravlja *šušanj na kuću Bog i Božić u kuću* i domaćini ga posipaju kukuruzom. *Položaj* skuplja sjeme kukuruza i kukuriče poput pijetla. Djeca slično pozdravljaju i u drugim selima *šušanj prid kuću, resa u kuću*. Djeca pri ophodu nose samo *šušanj* i čestitajući domaćinima govore *Fa-*

Djeca obilaze kuće i bivaju darivana

ljen Isus. Sretna vam Badnjica. Šušanj na kuću, Badnjica u kuću.

UNOŠENJE SLAME

Vrhunac pobožnih radnji i običaja na Badnji dan jest večera pred čiji početak domaćin ili domaćica izlaze van moleći i blagoslivljajući oko kuće blago, dok ostali ukućani ostaju u kući moleći i čekajući na koljenima. Domaćin unosi i slamu koja se prosipa po cijeloj sobi. Orasi i slatkiši bacaju se u slamu i djece je zadatak brzo naći darove. Prije večere pale se svijeće stavljenе u pšenicu posijanu na sv. Luciju i zovu se *Trojstvo zato što se pale na čast Presvetoga Trojstva i što je prva priporuka: Izmolit ćemo jedan Očenaš, Zdravomariju, i Slavaocu za zahvalu Bogu Ocu na stvorenju, Sinu na otkupljenju, Duhu Svetom na posvećenju. Dragom Bogu na svim dobročinstvima.* Večera je posna. Poslužuje se gusti gnječani grah s češnjakom i jede se bez žlica jer se vjeruje da *nije dobro na Badnjicu kusati grah, već se on jede rukom.* Svijeće gasi *položaj* ili u nekim mjestima domaćin. Za cijeli kraj karakteristično je gatanje po dimu - onaj na koga dim s ugašene svijeće ide umrijet će te godine.

Kruh je vrlo važan za božićnu proslavu. Tu su mali okrugli kruhovi, *bulovčići*, koji se peku za Badnjicu i darivaju *položaju* ili kumi koja je došla u posjet. Dva kruha se spremaju za ove dane: *križara* i *ljetnica*. *Križara* se jela tako da domaćin i *položaj* lome po pola, a zatim svaku polovicu ponovno prepolove. *Ljetnica* je bila kruh koji je ukrašen tijestom u obliku križa koji je završavao dlanovima na četiri strane. Između praznih prostora, pa i onih koji simboliziraju prste ljudskog dlana, stavljeni su ukrasi od istoga tijesta u obliku krava, svinja, buradi, klasova pšenice i drugih proizvoda karakterističnih za ovaj kraj.

Na polnočku ili zornicu odlazili su stariji članovi obitelji. Djevojke i momci su se potrudili da imaju ako ne sasvim novu odjeću, tada barem neke nove dijele jer je bilo *dobro ponoviti se za Božić*. Prvi dan Božića nije se odlazilo u čestitanje, samo su ukućani bili na doručku. Čestitalo se riječima: *Sretan Božić i Isusovo porođenje*. U to vrijeme *položaj* je obavljao svoj posljednji zadatak, a to je blagoslov uz poticanje žara u vatri. Činilo se to ovim ili sličnim riječima:

Dolazak položaja uoči Badnjice u Oštroj Luci

*Koliko žišaka, toliko konja i ždrebadi,
Koliko žišaka, toliko svinja i prasadi,
Koliko žišaka, toliko koza i jarića,
Koliko žišaka, toliko krava i teladi,
Koliko žišaka, toliko zdrave čeljadi,
Koliko žišaka, toliko zdravlja i veselja.*

NA SPOMEN 'NEVINE DJEČICE'

Poslije doručka jelo se pečeno prase *pečenica* kao glavno jelo. Domaćica bi iznijela darove i dala ih *položaju* koji odlazi svojoj kući. Među božićne običaje spada i blago udaranje tankom šibom djece na spomen Nevine dječice, koje u ovom kraju zovu *Mladinci*. Svijeće se, osim na Božić, pale još na svetkovinu Tri kralja. Osobito se pazilo da se u svaku kuću donese voda blagoslovljena uoči Bogojavljenja. U pučkom poimanju ovoga vremena božićno vrijeme se završava na svetkovinu Svijećnice, ili pučki *Marino, Marina*. Zanimljivo je da puk veže ova dva blagdana uz svijeće. Naime, *barem je jednu svijeću od Božića trebalo blagosloviti, ako ne daj Bože 'ko bude umir'o*.

Sve što se donosilo u kuću u vrijeme Božića smatralo se posvećenim: slama se davala stoci da bi i *ona okusila blagoslova i bila blagoslovljena*, pšenica se prosipala

po polju i grah iz nje posebno sijao. Često se ističe veza između pretkršćanskih i božićnih običaja upravo po kultu pokojnika koji u oraškom kraju ima jednu specifičnost. Naime, posebno se uz pšenicu za svijeće sije i pšenica u malim zdjelačama koje se nose na grobove pokojnika. Izostanak velikoga hrastova drveta *badnjaka* na ognjištima može se povezati s ranim nestankom otkrivenih ognjišta koje su zamijenile razne peći na čvrsta goriva, ali veza je ostala u vidu hrastovih grana *šušnja* koji je neizostavni dio božićnih obreda u okolici Orašja.

Pojedine razlike od sela do sela ili od obitelji do obitelji mogu se različito tumačiti, ali iz svih podataka je vidljivo da su božićni običaji u okolici Orašja dio jednoga kulturnog kruga izrasloga tijekom duge povijesti na temeljima kršćanstva i starijih vjerovanja. Tek malobrojna sačuvana starija vjerovanja izgubila su svoj prvi smisao, ali su im tragovi vidljivi u raznim radnjama i vjerovanjima u snagu vremena koja oslobađa pojedine duhove *suplaške*. Međutim, kršćanski elementi postali su dominantni u tumačenju svih radnji oko Božića u okolici Orašja. ■

ENG We bring you some of the Christmas traditions of the Orašje area in the Bosanska Posavina region that are part and parcel of a culture that grew over a long history on the foundations of Christianity and older creeds.

MATIČIN VREMEPLOV

60 godina Matice

Pronašli smo u Matici za mjesec **prosinac** godine...

Priprema: **Hrvoje Salopek**

...ajskom go-
ak naše na-
dužujući tu
im poslije-
atski je dom
aju u borbi
nio svoj dio
Jugoslavije.
jedan izraz
ga puta.

je veselje,
se čak i za-

slave bio je
30 sati mala
barca otvo-
dok su po
rdi naših
zajedno s
vskim, se-
na, jedan od
predsjednik
Jure Prusi-
me članova
koloniju, te
iznio po-

koji su se usudili podići ruku na
Hrvatski dom.

Isti dan održan je svečani ban-
ket, a poslije ručka otvoren je

nije su i po čitave stranice, koje
su posvetili našim iseljenicima i
Hrvatskom domu.

MARIJAN PURATIĆ

Sa jedne proslave u Hrvatskom domu

'58

Marijan Putarić iz Urugvaja piše o proslavi 30. obljetnice Hrvatskog doma u Montevideu. Obljetnica je obilježena raznim priredbama. Proslava je započela 14. rujna svečanom akademijom, a završila je 4. listopada "velikim plesom, te je izabrana 'Kraljica Hrvatskog doma'. Prvo mjesto osvojila je kći jednog od osnivača Doma gđica Gatita Drmac. Čitava urugvajška štampa donijela je prikaze o ovoj svečanosti, a novine iz Montevidea donijele su i po čitave stranice, koje su posvetili našim iseljenicima i Hrvatskom domu".

Maticu je posjetio u listopadu 1979. bivši guverner američke države Minnesota Rudy Perpich (Prpić) kojeg su primili Petar Maravić, potpredsjednik MHI-ja i glavni tajnik Nikola Jelinčić. Perpicha su zanimala aktivnosti Matice vezane posebice uz Hrvate u SAD-u. Inače, Perpich, koji je potomak ličkih doseljenika, zainteresiran je za povijest hrvatskog iseljeničtva u Americi. S tim u svezi osnovao je i povijesnu udrugu koja se bavi rodoslovnim istraživanjima hrvatskih doseljenika u Minnesoti.

'79

Svim našim pretplatnicima,
suradnicima i prijateljima želimo

**SRETAN BOŽIĆ
I NOVU GODINU!**

SVIM SVOJIM ČITATELJIMA, PRETPLATNICIMA,
SURADNICIMA I PRIJATELJIMA U DOMOVINI I
ISELJENIŠTVU

ŽELIMO

SRETNU NOVU GODINU

Uredništvo časopisa »Matica«
Matica iseljenika Hrvatske

'87/88

Danas zvuči nevjerovatno činjenica da je Matica, nakon gotovo četiri desetljeća izlaženja, prvi put svojim čitateljima čestitala Božić. Sve se to događalo u skladu s tadašnjom režimskom politikom koja je svoje neprijateljsko stajalište prema vjernicima, posebice prema katolicima, iskazivala na svakom koraku. Znakovi da režimska stega potkraj 80-ih polako popušta ogledaju se i u Matici – zadnja Matica u kojoj se čestitala 'samo' Nova godina je prosinački broj 1987. Sljedeće godine naši čitatelji su konačno, prvi put u Matici ugledali natpis: Sretan Božić i Nova godina!

Rudy Perpich Visits MATICA

Rudy Perpich, former governor of the State of Minnesota, was in Zagreb by the end of October and visited the Office of the Emigrant Association of

distinguished American of Yugoslav descent is at in Vienna as a representative of and American from Minnesota which follows the develop- technology in the world. Although he is a dental by profession, he is more prominent as a suc- cessionist and businessman. He is also well-known tive member of the Croatian Fraternal Union his whole family belongs.

Office of the Emigrant Association of Croatia the guest had talks with the vice-president, Maravić and the secretary, Nikola Jelinčić. He interest for the activity of the Matica, particu- cooperation with our countrymen in the United

Perpich is descended from a family of Likan He is interested very much in the past of parents and founded a historical society in Min- which is engaged in studying the genealogy of most families from Croatia and Yugoslavia.

Former governor of Minnesota at the Matica: E. the Emigrant Association of Croatia: Peter Mar

‘Hrvatska se mora više angažirati u pitanju iseljenništva’

“Filozofija HSKNJ posljednjih godina je ova: spojiti iskustvo, autoritet i kontakte prvog naraštaja s integriranošću, energijom, obrazovanošću, vladanjem novim medijima odnosno njemačkim jezikom mlađeg naraštaja hrvatskih iseljenika”

Razgovarala: **Željka Lešić**
Snimke: **Arhiva M. Marića**

Rođen sam 1974. u Vinkovcima, gdje su se moji roditelji doselili iz Bosanske Posavine početkom 70-ih, prije nego što su otišli na, privremeni rad u Njemačku. Nakon godinu i pol koju provodim kod bake, kako je to tada bio često slučaj među iseljenicima, dolazim roditeljima u Berlin. Tu provodim cijelu mladost, od osnovne škole, dopunske hrvatske nastave, gimnazije te studija ekonomije na sveučilištu u Berlinu. Nakon stipendije za *IT Project Management*, već deset godina radim kao projekt-menadžer za istraživanje i razvoj u Deutsche Telekomu. Prije 10 godina počinjem volonterski raditi u hrvatskim udrugama - prvo u Hrvatskome akademskom savezu kao tajnik i predsjednik, zatim započinjem angažman kao član predsjedništva Hrvatskoga svjetskog kongresa (HSKNJ), gdje sam prije četiri godine kao prvi zastupnik drugoga naraštaja preuzeo vodstvo predsjedništva. Početkom listopada treći put sam izabran za predsjednika. Nešto više od četiri godine u sretnom sam braku sa suprugom Dijanom i imamo dvoje djece”, započeo je razgovor za Maticu istaknuti hrvatski iseljenik iz Berlina Mijo Marić.

Kako je tekla Vaša prilagodba i Vaših roditelja na život u Njemačkoj?

- Kao i u većine Hrvata u Njemačkoj, integracija mojih roditelja u njemačko društvo dobro je funkcionirala. Tata je malo bolje znao njemački jer ga je učio u školi. Tako je mogao prvih godina i pomagati mnogim drugim iseljenicima pri ispunjavanju njemačkih formulara,

Mijo Marić

Obitelj Marić s Kardinalom Vinkom Puljićem

pisanju pisama itd. Mi djeca, moj brat i ja, od početka smo išli u njemački vrtić, kasnije u školu. Odrasli smo u njemačkom društvu, odnosno multinacionalnom krugu četveromilijunske metropole Berlina pa nismo imali problema u prilagodbi. Statistike potvrđuju da Hrvati spadaju među najbolje integrirane strance u Njemačkoj.

Je li se Vaša obitelj družila s Hrvatima u Njemačkoj? Gdje ste se okupljali?

- Dok su moji roditelji imali samo manji broj prijatelja među njemačkim kolegama i susjedima, mi djeca imali smo mnogobrojne prijatelje među njemačkom djecom u vrtiću, školi, sveučilištu. Ipak, najveći dio naših prijatelja bio je među hrvatskim iseljenicima i rodbinom. Središte našega društvenog života – kao i većine iseljenih Hrvata – bila je Hrvatska katolička misija u Berlinu koja je nedavno obilježila 40 godina svoga postojanja. HKM su od dolaska prvih gastarbajtera okupljali hrvatske iseljenike i svojim crkvenim djelovanjem i raznim drugim aktivnostima znatno utjecali na očuvanje hrvatskog identiteta među iseljenicima. Tako sam i ja pohađao vjeronauk, bio ministrant, pjevao u crkvenom zboru ili sudjelovao u kazališnim priredbama. Više od deset godina plesao sam folklor te nekoliko godina svirao tamburicu u misiji. Do danas sam crkveni čitač i član "Klape Berlin", koja je nastala u sklopu berlinske misije. Kontakti s hrvatskim

prijateljima i aktivnosti u HKM-u su konstanta u mojemu iseljeničkom životu, što vrijedi i za moje roditelje.

Izabrani ste ponovno za predsjednika HSKNJ, koliko Vam znači to imenovanje?

- Velika je čast i odgovornost stajati na čelu najveće, najaktivnije i najpoznatije hrvatske krovne udruge u Njemačkoj te me veseli iskazano povjerenje u novome mandatu. Ipak, riječ je o velikom broju Hrvata: u Njemačkoj živi oko 450.000 osoba hrvatskih korijena, što je više nego što zajedno gradovi Rijeka, Osijek i Split imaju stanovnika! Velika mi je čast surađivati s kvalitetnim sastavom predsjedništva koji obuhvaća ekonomiste, pravnike, poduzetnike, znanstvenike, politologe, povjesničare i razne druge stručnjake koji imaju raznoliko i neki dugogodišnje iskustvo. Imamo sada zastupnike iz svih većih gradova Njemačke, od Hamburga, Berlina, Kölna, Frankfurtur, Mainza, Mannheima, Stuttgarta, Münchena itd. pa je geografska pokrivenost najbolja do sada.

Primjetne su nove mlade snage u vodstvu HSKNJ. Koliko će one pridonijeti u radu HSKNJ?

- Filozofija HSKNJ posljednjih godina je ova: spojiti iskustvo, autoritet i kontakte prvoga naraštaja s integriranošću, energijom, obrazovanošću, vladanjem novim medijima odnosno njemačkim jezikom mlađeg naraštaja hrvatskih ise-

ljenika. Samo korištenjem sinergija starih i mladih možemo iskoristiti postojeće znanje i biti uspješni. Mladi sami nisu jamstvo za uspjeh. Sigurno donose nove perspektive kao socijalizirani i obrazovani pojedinci u Njemačkoj jer su bolje povezani sa strukturama njemačkog društva, govore savršeno njemački, što je važno u razgovorima s političarima. Ali mislim kako suradnja Hrvata svih dobi može donijeti prosperitet odnosno položaj koji zaslužujemo s obzirom na našu brojnost.

Koji su planovi za budućnost HSKNJ?

- Novo predsjedništvo treba tek definirati plan odnosno strategiju rada, stoga ne mogu puno reći o tome. Nastavit ćemo zastupati interese Hrvata u najvećoj zemlji Europske unije i jačati HSKNJ kao najvažnije lobističko tijelo Hrvata, te dalje intenzivirati kontakte s njemačkim političarima i institucijama. Procese i metode rada moramo prilagoditi razini našeg djelovanja i aktivnostima. Područja na kojima se želimo angažirati su: položaj Hrvata u BiH, haške odluke odnosno presude Gotovini/Markaču i "šestorici" iz BiH, spor sa Slovenijom oko granice, posljednji koraci prije ulaska u EU – naravno ako se Hrvati odluče za ulazak. Dulje demokratsko iskustvo iseljeništa može nam koristiti kako bismo pozitivno utjecali na politička kretanja u domovini.

Koliko HSKNJ ima utjecaja u Njemačkoj?

- To je teško reći jer ne postoje kriteriji po kojima bi se takav utjecaj procijenio. Ali spomenit ću nekoliko primjera - nedavno je vrlo utjecajni njemački dnevni list "Frankfurter Allgemeine Zeitung" pi-

Mijo Marić s velikim prijateljem Hrvatske Hans- Dietrich Genscherom

S ministrom Gordanom Jandrokovićom

sao prvi put o "jakome hrvatskom lobi-u u Njemačkoj". Predsjednik Josipović je u povodu svoga dolaska u Njemačku na sastanku s iseljenicima u Berlinu čestitao nazočnima na dobroj integriranosti Hrvata koju su istaknuli svi njegovi sugovornici, a susreo se s njemačkim predsjednikom, predsjednikom Bundestaga, kancelarkom Merkel. Gradonačelnica Frankfurta je izjavila prilikom njegova dolaska da "Frankfurt bez Hrvata ne bi bio to što jest". Kancelarka Merkel je uoči dolaska u Hrvatsku i u Zagreb istaknula velik broj hrvatskih iseljenika koji uživaju visoki ugled među Nijemcima i koji su "most između Hrvatske i Njemačke". Za to su zaslužne ponajprije mnogobrojne hrvatske udruge – športske, kulturne, studentske, zavičajne itd. te mnogi pojedinci koji surađuju s njemačkim društveno-političkim strukturama na svim razinama. Usudujem se reći da je i rad HSKNJ znatno utjecao na sve bolju ocjenu Hrvata u Njemačkoj i njihovu pozitivnu percepciju. Našim neumornim medijskim radom utječemo na pozitivno javno mnijenje Hrvata. U sklopu integracijskih aktivnosti Njemačke, HSKNJ je zastupljen u svim relevantnim skupinama stranaca, a u vezi s tim savjetujemo njemačke institucije. Njegaujemo kontakte s njemačkim političarima u Bundestagu i ministarstvima, a HSKNJ je u očima njemačkih institucija, zaklada, znanosti i medija prva kontaktna točka s Hrvatima u Njemačkoj.

Kako gledate na stanje u Hrvatskoj i na njezinu budućnost?

- Dobrom i pametnom politikom Hrvatska sa svojim potencijalom, ljudima, geostrateškim položajem i pri-

rodnim resursima može ostvariti znatni gospodarski rast i bolje životne uvjete. Hrvatska je još u tranzicijskoj fazi, ima demokraciju staru tek 20 godina, stvaranu za vrijeme krvavog rata s teškim posljedicama, osjećaju se utjecaji globalne krize itd. Unatoč postojećim problemima u RH i očitim deficitima sadašnjih i bivših vladajućih u svim strankama, ne bih crno opisivao situaciju u domovini, kao što to velik dio naših medija čini. Premijerka Kosor, kao prva hrvatska premijerka, krenula je u odlučnu borbu protiv korupcije, što je važno za budući razvoj Hrvatske.

Jeste li zadovoljni odnosom kakav Hrvatska ima prema svome iseljentištvu?

- Vjerujem u dobru volju RH da uredi odnose sa svojim iseljentištvom, što potvrđuje i novi Zakon o odnosu RH prema Hrvatima izvan Republike Hrvatske, koji prvi put rješava status iseljenika i odnos prema iseljenicima. Da smo u cjelini zadovoljni odnosom RH prema iseljentištvu - nismo! Nije nam jasno zašto nema dopisnoga glasovanja za iseljenike, nego moramo u Njemačkoj putovati i 300 km do mjesta gdje je organizirano glasovanje? Zašto se ograničava broj saborskih

zastupnika za XI. izbornu jedinicu na tri zastupnika? Mnogi promatrači to s pravom smatraju neustavnim. Druge države koje imaju veliko iseljentištvo poput Kine, Izraela ili Irske aktivno se koriste resursima svojih iseljenika, bilo u gospodarskom ili znanstvenom smislu, ili u smislu lobiranja za nacionalne interese. Znači, nije riječ samo o klasičnoj skrbi o iseljentištvu, gdje bi RH trebala "nešto dati", nego je riječ o političkim i gospodarskim interesima jedne države koja može puno dobiti od skoro polovice svoga naroda koji živi vani. To su golemi neiskorišteni potencijali. Monetarni doprinos postaje jasan kad pogledate da prema procjenama Svjetske banke doznake iseljenika u Hrvatsku u 2010. godini dosežu 1,1 milijardu eura, odnosno više od 8,1 milijardi kuna. Budući da većina novca iseljenika za troškove odmora, ulaganja, obnove kuća, pomoć potrebitoj rodbini itd. stiže u gotovini, možemo tu brojku utrostručiti. Tome se treba pridodati i doprinos za izvoz, razni porezi itd. To ćemo u budućnosti konkretnije izraditi, ali usudujem se prognosticirati da su iseljenici nakon turizma druga gospodarska grana Hrvatske. Ako je to tako, onda se Hrvatska mora više angažirati na tom polju. ■

Sa simpozija "Hrvatska na putu u EU" u IHK Rheinhesen 2009. g.

ENG An interview with Mijo Marić, a prominent Croatian from Berlin, who was recently re-elected to the post of president of the German chapter of the Croatian World Congress.

'Gizdav sam da sam Hrvat'

Državni dan Hrvata u Mađarskoj okupio je u Sambotelu Hrvate iz svih regija Mađarske, a na svečanost su pristigli i mnogobrojni gosti iz susjedne Austrije te Hrvatske

Veliki zbor sastavljen od pjevača iz cijele zapadne Mađarske

gli su pogledati izložbu Milana Generalića pod naslovom "Putevima sv. Martina". U 17 sati u Županijskom prosvjetnom i omladinskom centru nastavljena je manifestacija Hrvata u Mađarskoj sa središnjom priredbom i koncertom.

MISA U CRKVI SV. MARTINA

U rodnome gradu sv. Martina i u crkvi ovog sveca koji je ujedno zaštitnik grada Sambotela, misno slavlje na hrvatskom jeziku služio je varaždinski biskup Josip Mrzljak, u pratnji mnogobrojnih hrvatskih svećenika iz cijele Mađarske. Crkveni obred s prekrasnim gradišćanskim pjesmama pratio je ženski zbor Ljubičica, u pratnji tamburaškoga sastava Koprive iz Petrova Sela.

Nakon mise započeo je središnji dio manifestacije u prepunoj dvorani Župa-

Tekst: **Timea Horvat (Hrvatski glasnik)**

Snimke: **Hrvatski glasnik**

U Sambotelu, gradu u zapadnoj Mađarskoj, održan je 19. studenog Državni dan Hrvata u Mađarskoj. Ova središnja godišnja manifestacija Hrvata u Mađarskoj održana je 12. put pod pokroviteljstvom Ive Josipovića, predsjednika Republike Hrvatske i Pála Schmitta, predsjednika Republike Mađarske, koji ovaj put nisu mogli na-

zočiti događaju koji je organizirala Hrvatska državna samouprava i Savez Hrvata u Mađarskoj.

Državni dan Hrvata u Mađarskoj okupio je u Sambotelu Hrvate iz svih regija Mađarske, a na svečanost su pristigli mnogobrojni gosti iz susjedne Austrije te Hrvatske.

Program manifestacije bio je sličan prijašnjima. U 15 sati započela je sveta misa na hrvatskom jeziku u crkvi sv. Martina. U neposrednoj blizini crkve u Spomen-centru sv. Martina svi gosti mo-

Grad Sambotel je središte Hrvata u ovom dijelu Mađarske

Misno slavlje služio je varaždinski biskup Josip Mrzljak

nijskoga prosvjetnog i omladinskog centra. Nakon mađarske, hrvatske i gradišćanskohrvatske himne, publici se prvo obratio Tivadar Puskás, gradonačelnik Sambotela, riječima: "Dobra večer, naši dragi Hrvati." Naglasio je kako nije trajna vrijednost samo kultura, tradicija i jezik svih nacionalnih manjina, nego je to i kolorit i bogatstvo svake države. Zatim je nazočne pozdravio predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp. "Vitalnost jedne narodnosne skupine najviše pokazuje to koliko se snalazi u teškim situacijama, kako može prebroditi teške situacije. Zato se mogu samo diviti svima vama kako ste mogli preživjeti ovu godinu i kako ste ipak mogli ostvariti vaše programe. Sve naše samouprave, škole, ustanove i civilne udruge dale su sve od sebe jer su svjesni i imaju viziju budućnosti Hrvata u Mađarskoj", rekao je Hepp u obraćanju koje je završio riječima: "Drago nam je da je naša matična domovina zadovoljila sve uvjete za pristupanje Europskoj uniji, u čemu im je mađarska vlada pružila veliku pomoć. Nadam se da će ulaskom Hrvatske u Europsku uniju i Hrvati u Mađarskoj imati koristi od tog članstva."

Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, u svome pozdravnom govoru je rekao: "Kada govorim o sadašnjici nevladinih udruga, treba spomenuti i problem financiranja. Nevladine udruge novac za gospodarenje i programe mogu dobiti samo preko natječaja, a ova godina bila je u tom smislu jako teška."

DODJELA GODIŠNJIH NAGRADA

Nakon pozdravnih govora uslijedila je dodjela godišnjih nagrada. Hrvatska državna samouprava dodijelila je nagradu Ani Šibalin Bajai za istaknutu djelatnost na području hrvatskoga društveno-političkog života, Mariji Kovačev Milanković za istaknutu djelatnost na području hrvatskoga odgoja i obrazovanja, Orkestru Vizin za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture, a Beati Janković uručena je nagrada za hrvatsku mladež.

Savez Hrvata u Mađarskoj dodijelio je nagradu Marku Dekiću, Kulturnom društvu Vodenica te Pjevačkom zboru Ljubičica za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture i folklor.

Hrvatska državna samouprava i Savez Hrvata u Mađarskoj dodijelili su

Brojna folklorna društva gradišćanskih Hrvata nastupila su u kulturnom programu

Brojna publika pratila je program u Sambotelu

zajedničku nagradu Ivanu Bandiću, veleposlaniku Republike Hrvatske u Budimpešti na odlasku, za plemeniti rad i osobit doprinos napretku i ugledu Hrvata u Mađarskoj.

Uslijedio je koncert na kojem su nastupili pjevači, tamburaši i folkloristi iz mađarskog dijela Gradišća: Hrvatskoga Židana, Kisega, Gornjega Četara, Petrova Sela, Unde, Kemlja i Koljnofa. ■

ENG National Croatians in Hungary Day was staged in Sambotel (Szombathely), a town in the west of the country, this November 19th. This is the 12th reincarnation of this annual Croatian event in Hungary.

Titov obračun s hrvatskim proljećem u Karadžorđevu 1971.

Tito i većina predstavnika ostalih jugoslavenskih republika i pokrajina optužili su vodstvo hrvatskih komunista sa Savkom Dabčević-Kučar na čelu za jačanje "nacionalizma, šovinizma i klasnog neprijatelja"

Savka Dabčević-Kučar
i Miko Tripalo s Titom u
Brezovici 1968.

Piše: **Željko Holjevac**

Hrvatsko proljeće je kolokvijalni naziv za hrvatski narodni pokret 1971. za nacionalnu samostalnost i ravnopravnost u sklopu socijalističke Jugoslavije. Hrvatska je poslije Drugoga svjetskog rata bila jedna od šest republika u sastavu druge Jugoslavije, savezne države kojom su vladali komunisti s Josipom Brozom Titom na čelu. Na papiru je socijalistička Jugoslavija bila zajednica "ravnopravnih naroda", ali u njoj hrvatski narod nije mogao ostvariti nacionalnu slobodu niti jednakost s drugim narodima, prije svega sa Srbima koji su imali vodeću ulogu u Titovoj državi. Hrvatska je bila zaključana u pogledu preraspodjele kapitala za potrebe razvijanja istočnih dijelova Jugoslavije. Hrvatski jezik bio je zasjenjen

srpskim u tzv. hrvatsko-srpskom ili srpsko-hrvatskom jeziku, jednom od triju službenih jezika u Jugoslaviji (ostala dva bili su slovenski i makedonski jezik). Industrijalizacija, elektrifikacija, asfaltiranje prometnica, iskorjenjivanje nepismenosti i druge razvojne promjene značile su napredak, ali su se urbanizacija i deagrarizacija svodile na ekstenzivan razvoj gradova i uništavanje sela, dok je politički život bio pod čvrstim partijskim nadzorom.

DEKLARACIJA O HRVATSKOME KNJIŽEVNOM JEZIKU

Zamah liberalizacije u dogmatski krutom režimu poslije pada Titova zamjenika Aleksandra Rankovića 1966. na brijunskom plenumu jugoslavenskih komunista, u kombinaciji sa samo djelomično dostignutim ciljevima gospodarske i društvene reforme ranih 1960-ih, pota-

knuli su rasprave o jeziku i nacionalnom pitanju uopće. U ožujku 1967. zagrebački tjednik *Telegram* objavio je *Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika*. Zamišljena kao prilog raspravi o amandmanima na jugoslavenski ustav, Deklaracija je zahtijevala ravnopravnost hrvatskog, srpskog, slovenskog i makedonskog jezika u saveznoj ustanovama i dosljednu primjenu hrvatskoga književnog jezika u Hrvatskoj. Potpisalo ju je 18 znanstvenih i kulturnih ustanova u Hrvatskoj. Budući da je upozorila na potisnutost Hrvata i hrvatskoga jezika, Deklaracija je ocijenjena kao "neprijateljski akt", njezini autori podvrgnuti su pritiscima i udaljeni iz javnog života, a kao jedno od žarišta "nacionalističkog" okupljanja označena je i Matica iseljenika Hrvatske.

Studentski nemiri u Beogradu i Zagrebu u lipnju 1968., vojna intervencija Sovjetskog Saveza u Čehoslovačkoj protiv "praškog proljeća" i reformističke politike "socijalizma s ljudskim likom" u kolovozu 1968., uspon Savke Dabčević-Kučar i Mike Tripala s politikom "čistih računa" u hrvatskoj partiji i pad hrvatskog unitarista Miloša Žanka na desetoj sjednici CK SKH u siječnju 1970. probudili su hrvatske nade. U travnju 1971. pokrenut je u Matici hr-

Deklaracija na naslovnici Telegrama 1967.

Savka Dabčević-Kučar govori na skupu u Zagrebu 1971.

Studentski vođa Dražen Budiša

vatskoj *Hrvatski tjednik*, časopis koji je posebno zagovarao nedjeljiv suverenitet hrvatskoga naroda u Hrvatskoj. Aman-dmanima na savezni ustav u lipnju 1971. ozakonjena je reforma jugoslavenske federacije: za određene poslove uvedeno je obvezno usuglašavanje republičkih i pokrajinskih tijela vlasti. Na valu novih strujanja počelo je "hrvatsko proljeće": narodni pokret s ciljem da se Hrvatska konstituirao kao država u postojećem jugoslavenskom sklopu. Masovni skupovi održavali su se u mnogim hrvatskim gradovima i manjim mjestima. U studenome 1971. zagrebački studenti pod vodstvom Dražena Budiše započeli su na sveučilištu štrajk za "hrvatske devize", što je bio znak potpore politici "čistih računa" hrvatskih komunista. Tito je isprva pružao određenu potporu proljećarima, ali je uskoro pripremio udar na Hrvatsku, zaplašen studentskim pokretom u Zagrebu i opasnošću od moguće sovjetske vojne intervencije u Jugoslaviji.

SASTANAK U KARADORĐEVU

U vojvođanskom lovištu Karađorđevu održan je 30. studenoga i 1. prosinca 1971. sastanak na koji je Tito pozvao Izvršni komitet CK SKH i čelnike društveno-političkih organizacija u Hrvatskoj. Nakon što su razmotrene političke prilike u Hrvatskoj, kritizirano je hrvatsko partijsko vodstvo koje se otvoreno suprotstavilo Titovoj ocjeni da "u političkom i javnom životu u Hrvatskoj prevladavaju nacionalističke i šovinističke tendencije". Na sjednici Predsjedništva SKJ u Karađorđevu uvodnu i završnu riječ imao je Tito. Osudivši takozvana nacionalistička i separatistička skretanja u Hrvatskoj, on i većina predstavnika ostalih jugoslavenskih republika i pokrajina optužili su vodstvo hrvatskih komunista sa Savkom Dabčević-Kučar na čelu za jačanje "nacionalizma, šovinizma i klasnog neprijatelja". Poslije toga su mnogobrojni članovi SKH bili izlo-

ženi pritisku kako bi kritizirane uklonili s javnih dužnosti. Sredinom prosinca 1971. u Zagrebu se sastao CK SKH: Savka Dabčević-Kučar i Miko Tripalo podnijeli su ostavke, a vodstvo hrvatske partije preuzeo je Vladimir Bakarić koji je vjerno slijedio Titovu politiku. Uslijedila je teška policijska represija u Hrvatskoj: više stotina osoba moralo je napustiti rukovodeće dužnosti, više tisuća ljudi je pritvoreno, a mnogi istaknuti proljećari osuđeni su na montiranim procesima na višegodišnje zatvorske kazne. Posebno su teško prošli članovi Matice hrvatske i neki intelektualci (Franjo Tuđman, Vlado Gotovac, Marko Veselica, Dražen Budiša i drugi). Izgradnja autoceste Zagreb-Split zaustavljena je u Karlovcu, a u Hrvatskoj je zavladała "šutnja" i apatija.

'NEPRIJATELJSKA EMIGRACIJA'

Još šezdesetih godina velik broj Hrvata napustio je domovinu i otišao u zapadnu Europu, uglavnom u zapadnu Njemačku, na takozvani privremeni rad u

inozemstvu. Osim gospodarskog iseljništva, u svijetu je tijekom postojanja socijalističke Jugoslavije djelovalo mnogo-brojno političko iseljeničtvo, koje je Titov režim smatralo i nazivalo "neprijateljskom emigracijom". Hrvatski iseljenici razvili su značajnu kulturnu i političku djelatnost: u Buenos Airesu pokrenuli su 1951. *Hrvatsku reviju*, a u Londonu 1960. počeli izdavati *Novu Hrvatsku*. U Švedskoj su 1971. ubili jugoslavenskog veleposlanika Vladimira Rolovića. U Jugoslaviju su 1972. ubacili naoružanu skupinu koja je u okolici Bugojna pokušala organizirati narodni ustanak, ali su savezna vojska i policija odlučnom akcijom razbile skupinu i likvidirale većinu njezinih članova.

Iako je hrvatsko proljeće bilo slomljeno, a Tito rekao da će prije Sava poteći uzvodno nego što će Hrvati imati samostalnu državu, novim jugoslavenskim ustavom 1974. ojačan je suverenitet republika i pokrajina, pri čemu je Hrvatska konstituirana kao država u sklopu jugoslavenske federacije. "Socijalistička Republika Hrvatska je država utemeljena na suverenosti naroda i na vlasti i samoupravljanju radničke klase i svih radnih ljudi te socijalistička samoupravna demokratska zajednica radnih ljudi i građana i ravnopravnih naroda i narodnosti", propisivao je hrvatski ustav iz 1974. godine. Titova smrt 1980., izbijanje dugotrajne gospodarske krize, nemiri na Kosovu, uspon Slobodana Miloševića i nastupanje velikosrpskih snaga doveli su do popuštanja političke stege i pobjede višestranačja na prvim slobodnim izborima 1990. u Hrvatskoj. Ranih 90-ih Jugoslavija se raspala, a Hrvatska je pobjedom u Domovinskom ratu stekla potpunu državnu neovisnost. ■

Hrvatski tjednik, časopis Matice hrvatske

ENG The Croatian Spring is the colloquial name given to the Croatian movement of 1971 for national independence and equality within the former socialist Yugoslavia.

Povratak pjesnika u domovinu

Petnaest godina u Švicarskoj, od 1986. do 2002., bile su najljepše godine moga života. Izumi, patent, eksperimenti, slikarstvo, društvena angažiranost, projekti, suradnja čak i s Veleposlanstvom Izraela, obilježili su moj rad, kaže Tomo Periša

Razgovarala: **Željka Lešić**

Snimke: **Iz albuma T. Periša**

Jako je teško predstaviti se, tko sam i što sam iz današnje perspektive. Samo ću reći da sam rođen 7. ožujka 1951. godine i da sam ime Tomo dobio po svecu toga dana, Tomi od Akvina. Rođen sam u malome podravskome mjestu Kalinovcu kraj Đurđevca od majke Mire-Marije, šilice i štikerice i oca Andrije, inače obrtnika, klobučara. Kažu zapisi da nije prezime autohtono, nego da pripada područjima srednje i sjeverne Dalmacije, što je i moguće, ali korijeni po majci su iz bogatih obitelji Janković uz Dravu - objašnjava svoje korijene na početku intervjua Tomo Periša, pjesnik i slikar, povratnik iz Švicarske koji sada živi u Rijeci. Prigodom predstavljanja u razgovoru napominje kako je već u sedmoj godini života 'otrgnut' s plodnog tla i 'presa-

Periša u radnoj sobi

đen' na kamen primorskih krajeva Rijeke gdje je pohađao osnovnu školu, a poslije i gimnaziju. Nakon gimnazije odlazi u izvandomovinstvo budući da nije želio služiti JNA.

'ŠUTI I RADI'

- Bijegom od vojne obveze u inozemstvo ostavio sam sve svoje osnivačke djelatnosti (još u osnovnoj bio sam osnivač skupine mladih astronoma, kao i pjesme Kamenu cvijet izvođene tih burnih godina u Rijeci itd.). Ali ipak me 1975. godine stiže JNA i tada sam po mišljenju mnogih najbolji, ali bez obzira na prijedlog i starješina i vojnika ništa od priznanja zbog 'loših karakteristika iz civilstva'. Tada još nisam shvatio kojih to. Ni onda u Rijeci kao član Riječkoga književnog i naučnog društva nisam shvaćao kako mnogi drugi dobivaju i medalje i nagrade te plaćene putne troškove, a nama nekolicini ništa. Zatim dolazi rad u Brodomaterijalu, gdje sam planiran za broj jedan u malo-

prodaji, ali uz uvjet 'šuti i radi'. Agonija se nastavlja 1978. godine kada sam predan na praćenje službi sigurnosti zbog mog prijedloga da se višak podijeli na jednake dijelove. Optužen sam da bunim narod. Dakle, šuti i radi kako ti se kaže. Kako ne mogu, bilo mi je u četiri oka rečeno da ću moliti Boga da odem. I otišao sam uz pozdrav 'tebe samo truli kapitalizam može spasiti'.

ODLAZAK U ŠVICARSKU

Razočaran, Tomo odlazi u izvandomovinstvo, tražeći neki bolji, pravedniji svijet. Međutim, našao se i ne znajući kako u zemlji za koju nije ni mario, u Švicarskoj, neposrednoj demokraciji, sistemu koji traži, ali i uzvraća.

- Postajem njezin dio zahvaćen valjda genetskom aortom Podravaca, naivom, slijedeći ipak crtu velikana i osnivača naive u Europi Henryja Russoa, tražeći kroz švicarske običaje nit svoje Hrvatske. Naselio sam se ponajprije u Luzer-

nu, a zatim u okolici toga lijepoga grada. Uz rad slikam, osnivam malu školu nai-ve, izlažem s našim umjetnicima Ljubi-com Matulec, Lackovićem (rodom smo iz iste crkve Kalinovac-Molvice-Đurđe-vac-Ferdinandovac), a izložbe su uprili-čene u Hamburgu, Fribourgu, surađujem s kulturnom zajednicom Vlade Bobana i gospođe Magazin, sudjelujem u opre-manju veleposlanstva u Bernu, te Zakla-de dobrotvora hrvatskih studenata, ute-meljene na poticaj i uz potporu Fonda hrvatskih studenata FOHS iz Švicarske, dr. Žarka Dolinara, Šimuna Šite Čorića i drugih, te ostajem sve do sada u Zakla-di, uz njih svim srcem i radom. Narav-no da je poštovana suradnja i sa Švicar-cima, osjećam poštovanje za svoj rad i trud jer je moje poštovanje prema nji-hovoj kulturi uistinu veliko. Petnaest go-dina u Švicarskoj, od 1986. do 2002., bile su najljepše godine moga života. Izumi, patenti, eksperimenti, slikarstvo, druš-tvena angažiranost, projekti, suradnja čak i s Veleposlanstvom Izraela (2001. bio sam jedini Hrvat pozvan u Basel na godišnjicu Zionističkog pokreta) obi-lježili su moj rad u Švicarskoj. I danas u tom veleposlanstvu u Bernu vise moje "Solomonove pjesme", a tadašnji vele-poslanik Isaak Maier u Izraelu prevodi na hebrejski moje pjesme. Tada shva-ćam zašto sam dobio 'loše karakteristi-ke iz civilstva'. Otac mi prvi put govori o nečemu što nisam znao odnosno za-što smo pobjegli iz plodne Podravine na riječki kamen, zašto već u gimnaziji do-bivam poziv za vojsku. Otac je preživjeli iz križnoga puta. To objašnjava nedaće koje sam imao. No, to mi tada nije bit-no jer 2000. godine rađaju mi se blizan-ci David i Ariel.

Periša uz omiljenu sliku

Na izložbi s predstavnicima HKZ u Švicarskoj

Perišina izložba u Švicarskoj

POVRATAK U DOMOVINU

- Odlučujemo se vratiti u voljenu do-movinu. Kćer studira u Splitu na PMF-u. Ušteđevina spojena s očevinom stvara mogućnost za izgradnju i za turistič-ko poduzetništvo. Povratak u Malinsku osjećam kao povratak doma. No, ipak sam pogrešno investirao jer je turizam u povojima i ne donosi željeni kapital. Od svega mi ostaju dva gradilišta i kuća u Rijeci, gdje i danas živim s obitelji. Ipak, zadovoljan sam.

Na pitanje surađuje li s izvandomo-vinstvom, naš sugovornik spremno od-govara. - Suradnja s dijasporom traje još uvijek, konačno član sam kako Ma-tice hrvatske tako i Hrvatske iseljenič-ke lirike iz New Yorka. Na žalost, mnogi prijatelji odlaze zauvijek: Petar Šarčević, dr. Žarko Dolinar, dr. Prelog, a krstitelj moje djece Šimun Šito Čorić prestaje biti predsjednik Hrvatskoga svjetskog kon-

gresu. Sve je, čini mi se, nekako bez pla-na. Odlučujem zato objaviti sam knjigu pjesama, bez ičije pomoći, s namjerom da ostane pokoljenjima. Snašla me u do-movini opet pjesma, te sam počeo pisati. Od 2002. do danas napisao sam više od 10.000 pjesama, preko 250.000 stihova, a snašla me i sveta stara geometrija. Ali odjeka nema. Svi kao da se nečega boje. Čega sad opet, ne znam. Kažu tabu tema. No, ne odustajem. Upornost sam našao u Švicarskoj. Okrećem se novim mediji-ma, Internetu. Svijet saznaje novo, a pot-pora mojim stajalištima stiže iz čitavog svijeta. Zato idem dalje. Opus od novih tisuću pjesama u pripremi je za tiskanje, opus svete geometrije od tisuću stranica također je spreman za tiskanje.

Idem sam, uz Božju pomoć. Upravo to zadnje, čini se, smeta. Ali, moje djelo ostat će budućim naraštajima - zaklju-čuje Periša. ■

ENG An interview with painter and poet Tomo Periša, who has returned to the homeland after having lived in Switzerland from 1986 to 2002.

Enciklopedija o tamburi

Brevijar na oko 500 stranica i 1.315 fotografija prikazuje dva stoljeća tamburaške glazbe u Hrvatskoj i tamburicu kao najpopularniji i najrašireniji hrvatski instrument

Napisala: **Željka Lešić**

U godini velikog jubileja zagrebačke "Šokadije" u Hrvatskome državnom arhivu (HDA) u Zagrebu predstavljen je 7. studenog "Hrvatski tamburaški brevijar" etnomuzikologa i glazbenog pedagoga Mihaela Ferića. Hvalevrijedna knjiga donosi povijest tamburaštva u Hrvata i u proslavi 100. obljetnice postojanja "Šokadije" rođendanski je dar društvu. Promocijom knjige zaokružena je proslava stoljetnog društva.

OD PAJE KOLARIĆA DO DANAS

Knjiga na 500 stranica te 1.315 fotografija i preslika dokumenata sa šest kontinenata prikazuje dva stoljeća tamburaške glazbe i tambure kao najpopularniji i najrašireniji hrvatski instrument u domovini i diljem svijeta. U njoj je obrađeno oko 60 tambura, spomenuti su svi orkestri, sastavi i zborovi od utemeljenja tamburaškoga glazbovanja Paje Kolarića 1847. do danas. Slijede poglavlja o tamburi u školskom sustavu, manifestacijama tamburaške glazbe, smotrama, festivalima i susretima, te o diskograf-

skoj produkciji, graditeljima glazbala, tamburama u hrvatskom iseljeništvu (Amerika, Kanada, Afrika, Novi Zeland, Europa), istaknutim osobama hrvatske tamburaške glazbe (skladatelji, dirigenti, voditelji sastava), a zatim i o tamburi u medijskom prostoru.

- Već po opsegu i pregledu sadržaja knjige pod simboličkim nazivom "Hrvatski tamburaški brevijar" jasno je da je riječ o najopsežnijoj monografiji o tamburi i tamburaškoj glazbi ikada napisanoj - istaknuo je na promociji ravnatelj HDA dr. sc. Stjepan Čosić, jedan od recenzenta ovog brevijara. Tom prigodom naglasio je važnost tamburice koja se svira u cijeloj Hrvatskoj i u hrvatskom izvan-domovinstvu. Među mnogobrojnim fotografijama u knjizi objavljena je i ona hrvatskih tamburaša u Zimbabveu. - "Šokadija" i Ferić u ime svih nas odužili su se tamburi i tamburaškoj glazbi, posebice u hrvatskoj dijaspori - dodao je Čosić.

Recenzent knjige, maestro Siniša Leopold, tom prigodom naglasio je kako je malo pisanih knjiga o tamburi te da je ova knjiga iznimno vrijedna svima koji se bave sviranjem, a posebno će biti vrijedna budućim naraštajima. - Tambura se svira na ovim prostorima već gotovo dva stoljeća, a do sada nije bilo sustav-

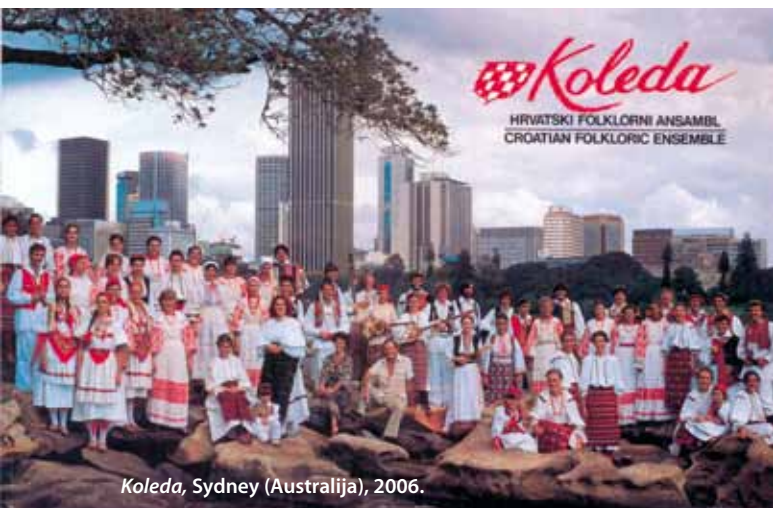
Autor Mihael Ferić,
etnomuzikolog i
glazbeni pedagog

Ferić o tamburi i tamburaštvu

- Prva tambura nije autohtoni hrvatski instrument. Preteča suvremenih tambura bila je samica - tambura maloga tijela i dugačkoga vrata, koja je s istoka došla do naših krajeva s invazijom Turaka. Istoimeni instrument potječe s juga Indije, a u 14./15. st. donesen je najprije u Bosnu pa u Slavoniju, Bačku, Baranju. Od sredine 19. stoljeća tamburu su počeli proizvoditi samouki graditelji u Sisku, a krajem 19. stoljeća u zagrebačkoj tvornici Terezije Kovačić proizvodilo se 3.000 komada godišnje. To su bile tzv. farkaševe jednoglasne i dvoglasne tambure na kojima svira orkestar Ansambla Lado, a u 20. st. troglasni kvintni sustav na kojem svira orkestar HTV-a - razjasnio je Ferić. On je u Brodu počeo svirati 50-ih u orkestru koji je utemeljio Josip Nađ.

- Današnja tambura je koncertno-orkestralni instrument i za zabavnu i za džez glazbu. Svrstana u četiri sustava sa 60-ak različitih instrumenata predstavlja hrvatski brend - dodao je maestro Ferić, glazbenik koji je život posvetio tamburi, instrumentu velikih mogućnosti čiji razvojni put traje dva stoljeća. Unatoč kritici da nova politika nema sluha za ovo glazbalo, Ferić vjeruje kako će se uskoro i u Hrvatskoj otvoriti studij tambure jer kadrovski uvjeti su ispunjeni, a priređuje se i literatura - poput brevijara u koji su uložene dvije i pol godine iscrpnoga rada i mnogobrojne informacije.

- Pola stoljeća profesionalno se bavim tamburom i nisam imao uvid u sve pojedinosti o tome što je tambura značila u hrvatskoj kulturi (u vrijeme ilirskog preporoda, u hrvatskom iseljeništvu...) i diljem svijeta, a može se naći od Amerike, Australije, Novog Zelanda do Indokine i Južnoafričke Republike - zaključuje Ferić. (Glas Slavonije)

Koleda, Sydney (Australija), 2006.

Tamburaški i pjevački zbor Zagreb, Rosario (Argentina), 1939. g.

Tamburaški zbor "Nade" u Budimpešti (Mađarska), 1905.g.

Tamburaški sastav Jadranski valovi iz Dargavilla (Novi Zeland), 1934.g.

nog prikaza svega onoga što tambura predstavlja - smatra Siniša Leopold, koji je pohvalio Ferićevo opsežno gradivo o tamburi kao narodnom glazbalu.

NA ŠEST KONTINENATA

U ime izdavača, "Šokadije", nazočnima se obratio urednik Martin Vuković koji

je govorio o rasprostranjenosti tambure u svijetu. - Tambura je prisutna na šest kontinenata, osim na Antarktiku - istaknuo je Vuković te napomenuo kako su u "Šokadiji" ponosni na izdanje ove vrijedne i lijepe knjige.

Autor knjige zahvalio je nazočnima na dolasku i svima koji su pomogli

u radu na knjizi te je rekao kako je povijest tamburice u Hrvatskoj iznimno važna za hrvatski nacionalni identitet.

Na predstavljanju knjige u HDA u Zagrebu nazočili su mnogobrojni poštovatelji Mihaela Ferića i tamburaške glazbe iz Hrvatske, te iz Subotice i Banje Luke. Nazočne je pozdravio zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, koji je čestitao na cjelovitom i sveobuhvatnom djelu koje govori o tamburi u Hrvatskoj i iseljeništvu.

Promociju je vodila glumica Vesna Tominač Matačić, a svirkom ju je uvećao tamburaški orkestar Ansambla Lado, koji je izveo prigodan glazbeni program. ■

Detroit Tamburica Orkestar s dirigentom Jimom Guracehom, Detroit (SAD), 1984.g.

ENG Mihael Ferić's *Croatian Tamburitza Breviary* presented Ethnomusicologist and music pedagogue Mihael Ferić's book *Hrvatski tamburaški brevijar (Croatian Tamburitza Breviary)* was presented in Zagreb. The book offers a history of the tamburitza, the most popular and widespread Croatian instrument.

U znaku sjećanja na Jelenu Stanišić

Društva Jadran, Hrvatska žena, Velebit, Šokadija, Katarina Zrinski, Croatia Helsingborg, Marko Marulić, Lijepa Naša (Oslo) pokazali su svojim nastupima kako se tradicijska hrvatska kultura vrijedno održava i prenosi na mlađe naraštaje

Tekst i fotografije: www.jadran.se

Posljednje subote u listopadu u Malmöu je održana 31. smotra hrvatske kulture. Domaćini Smotre bili su HKD Jadran, NK Croatia i Hrvatska žena i odličnom organizacijom potvrdili su još jednom da su i te kako dorasli organizacijama ovakvih zahtjevnih manifestacija kao što je skup svih hrvatskih folklornih društava u Švedskoj. Mnogobrojne pohvale stigle su od glavnog pokrovitelja i organizatora Hrvatskog saveza, sudionika Smotre, kao i posjetitelja.

Društva Jadran, Hrvatska žena, Velebit, Šokadija, Katarina Zrinski, Croatia Helsingborg, Marko Marulić, Lijepa Naša (Oslo) pokazali su svojim nastupima kako se tradicijska hrvatska kultura vrijedno njeguje i prenosi na mlađe naraštaje. Nastupi društava obuhvatili su mnoga hrvatska područja, od sjevera do juga, od istoka do zapada Hrvatske. Predstavljen je također i dio kulturnog bogatstva Hrvata iz Bosanske Posavine.

Ova smotra po mnogočemu se razlikovala od dosadašnjih, prije svega zbog

činjenice da je ovaj najveći praznik hrvatske kulture za kulturna društva Hrvata u Švedskoj organiziran u velikoj žalosti za tragično preminulom predsjednicom HKD Jadran, Jelenom Stanišić. Trebalo je smoći snage i nastaviti pripreme za ovaj dan istim putem i s istim entuzijazmom kojim je to radila Jelena. Nije bilo nimalo lako, ali iskazanim zajedništvom i velikom potporom mnogih članova organizacija je i ovaj put bila na zavidnoj razini, sve je funkcioniralo vrlo dobro.

Sam početak Smotre pod nazivom "In memoriam Jelena Stanišić" bio je iznimno dirljiv. Plesna skupina društva Jadran, u kojoj je Jelena bila dugogodišnja članica, i tamburaški sastav Jadran izveli su pjesme i plesove posvećene Jeleni. Prezentacija o Jeleni Stanišić dirnula je sve nazočne koji su i minutom šutnje odali počast prerano preminuloj predsjednici Jadrana.

Posebni gosti Smotre bili su KUD Rečica iz Karlovca sa svojim pjesmama i plesovima iz Rečice i s Korduna. Njihov prvi nastup u Švedskoj samo je početak buduće suradnje među našim društvima, a Jadran su pozvali da budu njihovi gosti već sljedeće godine.

Nakon kulturnog dijela Smotre održana je i velika fešta na kojoj je bilo puno posjetitelja. Karlovačka grupa *Cockatil Band/Novi štos* premijerno je u Malmöu nastupila pod svojim novim imenom i oduševila sve nazočne. ■

ENG Sweden's Malmö was the scene this October 29th of the 31st Croatian Culture Review organised by the Jadran Croatian Culture Society, the NK Croatia football club and the Croatian Woman association.

Svijet duboke iseljeničke boli

Autorica je ispisala stranice knjige originalnim pismima djeda Vicka i babe Frane koja su putovala između korčulanske Smokvice i Australije kamo se Vicko otputio i nikad se nije vratio

Napisala: **Sonja Seferović**

Snimio: **Željko Tutnjevici**

Unatoč kišnoj večeri, dubrovačka Narodna knjižnica - Saloča od zrcala bila je 22. studenoga prepuna posjetitelja koji su došli na predstavljanje najnovije knjige, romana Mare Margaritoni "Žudnja". Već samim odazivom publike, i prije početka događaja kao da je prostorom lebdio nekakav osjećaj posebnosti, a on se zaista ostvario u jedan sat predstavljanja knjige.

Tome su pridonijeli ugledni predstavljači: književnica prof. dr. sc. Julijana Matanović, povjesničar prof. dr. sc. Tvrtko Jakovina, autorica mr. sc. Mare Margaritoni, voditeljica Matice hrvatskih iseljenika – podružnice Dubrovnik Maja Mozara i blatska klapa Kumpanji koji su svojom pjesmom dali lijepi završni okvir večeri u kojoj je jedna knjiga bila povod da se upozna jedan svijet tuge i očaja, duboke iseljeničke boli koji se ne smije zaboraviti.

Bila je to večer nadahnuća svih sudionika koje se prelilo na osjećaje publike. "Žudnja" govori o tragediji iseljeničtva našega naroda u kriznim gospodarskim vremenima na kraju 19. stoljeća i početku 20., posebice otočana. U iseljeničkoj

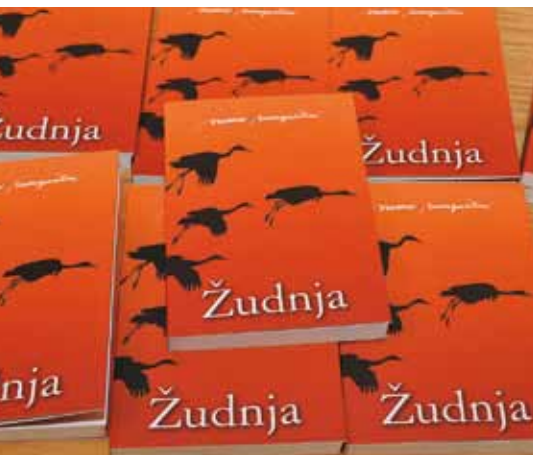
Autorica Mare Margaritoni, Julijana Matanović, Tvrtko Jakovina i Maja Mozara

boli u vlastitoj obitelji autorica iskazuje općenito tragiku naših iseljenika. Ona je ispisala stranice knjige originalnim pismima djeda Vicka i babe Frane, jedinom načinu razgovora na tisućama kilometara udaljenosti između korčulanske Smokvice i Australije kamo se Vicko otputio da omogući lakši život obitelji, nikad se ne vrativši toj obitelji i zavičaju. Ovome djelu snagu dokumentarnosti i emocija koje izviru iz pisama te izniman literarni senzibilitet i divljenje u opisima korčulanskog zavičaja, ali i australskoga kraja i tamošnjih starosjedilaca, daje i emotivni naboj protkan povijesnim činjenicama, no u duboko iskrenom, melankolično-lirskom osjećaju i podsjećanju na nezaborav.

Tvrtko Jakovina rekao je kako "Žudnja" nije roman iz kojega se može prepoznati povijest, ali se mogu prepoznati neke od povijesnih dionica. Hrvati koji su se prije I. svjetskog rata iselili u Australiju bili su treći po brojnosti, nakon Talijana i Grka. Golemi postoci svjedoče o najsiriromašnijem dijelu tadašnje Austro-Ugarske. Te ljude natjerala je grozna nedaća da napuste rodni kraj. Neki

su se vratili, a neki poput Vicka nikad nisu ponovno vidjeli rodni kraj, skončavši u pustoj žudnji za neostvarenim zagrljajem obitelji. "Ova priča posvećena je mom didu Vicku Prizmiću Antunici. Živi on na svakoj stranici knjige, u Luki i Lovru, Petru i Ursi i Matiji, Bartulu, Mihovilu... Dobrota i plemenitost bili su mu životna vodilja", kaže nam autorica u posveti ove knjige.

Julijana Matanović pohvalila je knjigu kao iznimnu te istaknula niz njezinih vrijednosti koje ima kao roman o ljubavi i roman o povijesti s autobiografskim činjenicama, ali i kao djelo koje se bavi pitanjem identiteta. "Literatura je čarobna stvar, čuvarica pravog smisla i prave duše", naglasila je na završetku svoga nadahnutog izlaganja Julijana Matanović. Autorica, dirnuta posebnosti atmosfere, u zahvali svima naglasila je: "Pretvorili ste ovu večer u svečanost duha!" Bila je to iskrena i istinita potvrda jednome uspješnome kulturnom događaju u kojemu su bogatstvom emocija bili prožeti svi: autorica, predstavljači, izvrsna klapa Kumpanji i mnogobrojna publika. Bila je to promocija za pamćenje! ■

ENG Mare Margaritoni's novel *Žudnja* (Yearning) was presented in Dubrovnik. The book is about her grandfather Vicko, who moved to Australia from his native Smokvice on the island of Korčula and never saw his family again.

Hrvatsko iseljeništvo i prosinački prevrat iz 1971. (2. dio)

Događaje u Hrvatskoj nakon Titova "udara" u Karađorđevu u prosincu 1971. hrvatska politička emigracija dočekala je s najvećim interesom, dakako iskazujući svoje negodovanje. Opći dojam u redovima emigracije bio je da je prosinački prevrat promijenio potpuno situaciju u Jugoslaviji, kao i položaj Jugoslavije u svijetu

Piše: **Ivan Čizmić**

Na odluke iz Karađorđeva reagirali su emigrantski časopisi i novine.

Neovisna država Hrvatska iz Toronta, glasilu Hrvatskoga oslobodilačkog pokreta, u broju od siječnja-veljače 1972. piše kako je vrlo značajno da je čitavo komunističko novinstvo odobravalu ovaj protuhrvatski udar i hvalilo Tita što je tako oštro postupio protiv klasnog neprijatelja i "kontrarevolucije". Nigdje u komunističkim zemljama, ni u Rusiji, ni u Mađarskoj, ni u Albaniji, ni u Bugarskoj, ni u Poljskoj, ni u Kini, niti u bilo kojoj drugoj komunističkoj zemlji, nije se zabilježio i čuo niti jedan jedini glas u korist hrvatskih komunista, a kamoli u korist hrvatskog naroda. Prigodom posjeta Brežnjeva Beogradu u jesen 1971. naglašeno je staro i poznato prijateljstvo ruskog i srpskog naroda. Brežnjev niti jednom riječi nije spomenuo hrvatsko ime kao da hrvatski narod uopće ne postoji.

'BEZGLAVA, POCIJEPANA, RAZASUTA...'

U redovima hrvatske političke emigracije potvrdilo se pitanje koliko je emigracija pridonijela informiranju međunarodne javnosti o hrvatskom proljeću i njegovu programu, ali i o odlukama u Karađorđevu i posljedicama tih odluka za Hrvatsku. Tim pitanjem pozabavio se F. Nevestić u *Danici* od 26. siječnja 1972. u članku "A hrvatska emigracija? Nakon poraza hrvatskih komunista u domovini, što radi emigracija?". Nevestić s gorčinom odgovara: "Bezglava, pocijepana, razasuta, tek bijedno protestira. Tek

ovako izvanredno stanje otkriva punu istinu pomanjkanja njezine organizacije. Hrvatski individualizam 'stvara' sve same veličine, koje maštovitu slutnju pretvaraju u politički realizam; bez odgovornog i kritičkog ispitivanja, svaki pojedinac ili grupa vidi samo sebe kao 'osloboditelja', kao snagu koja će dignuti narod, pridobiti sav svijet i trijumfal-

no doći na Markov trg.

I nitko ne će da vidi prave istine: malen smo narod; survani smo u jednu političku zajednicu, koju su upravo naši 'individualisti', osamljenici međunarodno afirmirali; pala je na nas crna legenda, da smo narod fašista; jasno nam se kaže u metropolama slobodnog svijeta da je nemoguće voditi politiku osloba-

đanja Hrvatske u ime 10. travnja i dra Ante Pavelića – ali sve to ništa ne koristi. Radije i umrijeti, radije se sa svim svijetom posvaditi, radije gledati uvijek nove nevolje naroda u Domovini nego u bilo čemu popustiti. Zar sadašnja kriza u Domovini nije u stanju prosvijetliti duhove?”

I Jakša Kušan u *Novoj Hrvatskoj* od ožujka 1972. u članku “Domovina i emigracija” pozabavio se pitanjima odnosa emigracije i političke oporbe u Hrvatskoj. Prema Kušanu, kad se zbroje svi uspjesi i neuspjesi za konačnu političku računicu u vezi s hrvatskim proljećem trebat će pažljivo odvagati i faktor emigracije. Trebat će, s jedne strane, iskreno i bez uljepšavanja ocijeniti što je hrvatska emigracija učinila u tom razdoblju za domovinu te, s druge strane, kako se domovina odnosila prema svojoj političkoj emigraciji i kako je gledala na nju. Pri tome ne treba pokazivati političku emigraciju u svijetlim bojama. Ne treba tajiti koliko su u njoj rašireni nesloga, razni opasni ekstremi i sl. Možemo zato razumjeti da te negativnosti izazivaju određenu odbojnost i svojevrsnu iritaciju u domovini. No, nikako se ne može shvatiti da u zemlji nema sluha ni za rijetke, ali dobro poznate akcije izvana.

POLITIČKI TREND U HRVATSKOJ EMIGRACIJI

U listu *Hrvatska zora* iz Münchena, u broju za travanj-svibanj 1972. objavljen je redakcijski uvodnik pod naslovom “Sadašnji trenutak emigracije”. U uvodniku se navodi kako se stanje u hrvatskoj emigraciji poslije prosinačkih događaja u domovini može obilježiti riječima: zbunjenost i gnjev. Takvo raspoloženje, u kojem se utućenost miješa s revoltom, spontano rađa “glad i žeđ” za vodstvom koje će pokazati put i tako svladati zbunjenost, vodstvom koje će također biti i dovoljno “radikalno” da bi izrazilo i zadovoljilo naš gnjev.

Najnoviji događaji u hrvatskoj emigraciji navode na zaključak da je takvo, za današnje prilike “idealno vodstvo” pronađeno u osobi dr. Branka Jelića, predsjednika Hrvatskoga narodnog odbora. Diljem Kanade, Amerike, Argentine pa i Europe dr. Jelić kao da postaje idolom našega mlađeg svijeta, novijih političkih i ekonomskih emigranata.

Kako je do toga došlo? Uz spome-

nuto postprosinačko raspoloženje, razlog leži svakako i u tome što je znao već postojeći politički trend u hrvatskoj emigraciji dovesti do njegovih logičnih konzekvencija, i staviti mu se na čelo. Prije svega, odbacivanje svake Jugoslavije, što znači i njezina reformiranja, bilo je i ostalo široka polazna baza. Vezano uz to stoji drugi zahtjev: stvaranje nezavisne države Hrvatske “u starim granicama”. Panika zbog biološke ugroženosti, koja se proširila izlaskom na rad u inozemstvo stotina tisuća hrvatskih radnika, samo je pojačala osjećaj urgentnosti. Novi trenutak nastupio je u povodu invazije Čehoslovačke 1968. godine. Postavilo se tada pitanje trebaju li Hrvati braniti Jugoslaviju u slučaju slične sovjetske invazije. Odgovor većine bio je odlučno negativan. A iz toga je automatski slijedio i idući korak: naglašeni zahtjev za “dezideologiziranjem” hrvatske borbe. Ideološke razlike između Istoka i Zapada počelo se tretirati kao razlike između običnih, gotovo beznačajnih “teorija”, a ne kao razlike između dviju životnih formi i dviju životnih standarda. Činjenica da je riječ o dvama oružanim svjetskim blokovima, čija konfrontacija još uvijek traje, bila je pogotovo ignorirana. “Postupaj tako kao da komunizma uopće nema”, postalo je devizom mišljenja i ponašanja. A takvo stajalište imalo je svoje određene posljedice, nužne i neizbježne. Prvo, ako “nema komunizma”, onda kao neprijatelj ostaju samo i jedino Srbi. Drugo, ako “nema komunizma”, zašto se ne bi prihvatila i tražila pomoć Sovjetskog Saveza u rušenju Jugoslavije i uspostavljanju nezavisne države Hrvatske, razmišljao je Jelić.

KOKETIRANJE S MOSKVOU

Pitanje zašto ne prihvatiti i tražiti pomoć Sovjetskog Saveza odmah izaziva jedno drugo pitanje - Je li ta velesila uopće voljna pomoći uspostavi nezavisne države Hrvatske i to “u starim granicama”? Kao što je poznato, “daje se naslutiti” da neka obećanja u tom smislu postoje. S druge, pak, strane širi se i glasina, npr. u Americi, da cjelokupno koketiranje s Moskvom predstavlja samo jedan “trik” kako bi se privukla pozornost Zapada na hrvatsko pitanje. Taktika je dobro smišljena, dala je već i poneki rezultat. Da Zapad nije bez razumijevanja za naš hrvatski slučaj, moglo se vidjeti u posljednje vrije-

me. On je i za to da se odnosi i prilike u sklopu Jugoslavije poboljšaju. Ali za razbijanje Jugoslavije on nije. Isto tako, nema nijednoga sigurnog dokaza, a niti razloga za pretpostavku da bi Sovjetski Savez imao u planu takvo razbijanje. Ali i ovom prilikom treba istaknuti da mu jedna “hrvatska poluga” može i te kako dobro doći, kao sredstvo pritiska na Tita, a i na Srbe. A komunizam ipak postoji! Ima ga u Zagrebu, ima ga u Beogradu, a ima ga, bogme, i u Moskvi. Pred tom činjenicom suviše je zatvarati oči. I stoga ćemo i u ovom emigrantskom trenutku istaknuti uvjerenje da u vremenskoj perspektivi samo ona hrvatska politika može imati stvarnog uspjeha koja oslobađajući svoj narod istodobno oslobađa i sve druge narode današnje Jugoslavije. A to može učiniti i postići jedino politika utemeljena na tradicionalnim demokratskim i humanim principima hrvatskoga javnog života.

INTERES ZA HRVATSKU STVAR

Više optimizma i nuđenje perspektive hrvatskoj emigraciji ponudio je B. Jelić u *Hrvatskoj državi* iz prosinca 1971. Jelić kaže kako je izišla hrvatska državna putnica, o njoj su obaviještene sve važnije vlade koje mogu imati interes za hrvatsku stvar. Izdavanjem hrvatske državne putnice učinjen je prvi revolucionarni akt za ostvarenje hrvatske države.

Sazvano je Hrvatsko revolucionarno vijeće. Na vijećanju će biti donesene daljnje odluke. Radni odbor hrvatskih nadničara u inozemstvu uputio je apel da se ni pfeninga niti nosi, niti šalje u domovinu od stranih deviza ako to nije apsolutna potreba jer se time pomaže hrvatskom narodu i hrvatskoj stvari, a ne pomaže se velikosrpski Titov režim.

Borba ide punim tijekom dalje. Ona će se pojačavati, i početi i na drugim područjima, zaključuje Jelić.

Jelić spominje “Hrvatsko revolucionarno vijeće”. Ono tada nije postojalo. Bila je riječ o tome da se nakon Titova udara u Karađorđevu u redovima hrvatske političke emigracije počelo sustavno raspravljati o političkom ujedinjavanju do tada podijeljene hrvatske emigracije. Te rasprave urodile su plodom tek 1974. godine kada je u Torontu osnovano Hrvatsko narodno vijeće. Osnivanjem Vijeća započelo je novo razdoblje u političkom životu hrvatske emigracije. ■

Na području stare župe Soli

Hrvati tuzlanskog kraja imali su značajan udio u obrani svojih vjekovnih prostora. U sklopu 2. korpusa Armije BiH djelovalo je nekoliko brigada HVO-a, a prvi zapovjednik 2. korpusa bio je Hrvat Željko Knez

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Husino", Husino, okolica Tuzle

Hrvati su u ovoj županiji, osim najveće koncentracije u Tuzli (oko 15.000), koncentrirani u općinama Živinicama, Lukavcu, Srebreniku, Čeliću i Gradačcu. S 2.649 km četvornih Tuzlanska županija zauzima 11 posto površine Federacije, po čemu je na šestome mjestu, dok je s gustoćom naseljenosti od 192 stanovnika po četvornome kilometru druga u Federaciji BiH nakon Kantona Sarajevo.

PORJEČJE RIJEKE SPREČE

Tuzlanska županija graniči na zapadu i istoku s Republikom Srpskom, na sjeveru s Distriktom Brčko, a na jugu i jugozapadu sa Zeničko-dobojskom županijom. Ova županija reljefno je vrlo raznovrsna jer se od sjevera prema jugu izmjenjuje nekoliko različitih prostora, od nizina Posavine i Semberije na sjeveru, preko planinskog područja Majevice (Stolice 915 m.n.v.) i Trebave pa preko nizine u

Piše: Zvonko Ranogajec

Tuzlanska županija smjestila se na sjeveroistoku Bosne i Hercegovine, a naziv je dobila prema glavnome središtu županije Tuzli. Stari hrvatski naziv za ovu županiju je i Soli, iz vremena srednjovjekovne bosanske države. Prema broju stanovnika Tuzlanska županija je najmnogoljudnija u Federaciji BiH, a prema procjeni s više od 500.000 stanovnika ova županija ima više od 20 posto stanovništva Federacije. Na Hrvate otpada pet posto ili 26.000 stanovnika, što je u odnosu na zadnji popis 1991. godine smanjenje za oko sedam tisuća. To je posljedica rata u BiH koji su nametnuli velikosrpski agresori uz pomoć JNA u cilju ostvarenja velike Srbije. Ipak, u odnosu na druge županije Federacije BiH, razmjeri ratnih razaranja ovdje su bili nešto manjeg intenziteta.

Crkva sv. Ive u Živinicama

Majevica

Panonsko jezero kod Tuzle

porječju rijeke Spreče do dinarskih planina na jugu županije. Sjeverni obronci Trebave i Majevice blago se spuštaju u nizinu Posavine i Semberije i agrarno su značajni prostori koji su prošarani mnogobrojnim desnim pritocima Save, a to su: Tolisa, Tina, Brka i Lukavac.

Središnji i najnaseljeniji dio Tuzlanske županije čini prostor porječja rijeke Spreče i pritoke Jale na kojoj leži najveće naselje Tuzla. Krajnji jug županije brdskog je karaktera s planinama Ozrenom (Velika Ostravica 915 m.n.v.), Konjuhom (1.326 m.n.v.) i Javorom (Sokolina 1.313 m.n.v.). Tu se pružaju lijevi pritoci Spreče: Gostelja, Oskova i Turija, koja se ulijeva u Modračko jezero. U istočnom dijelu ova županija na prostoru općine Sapne dijelom participira i na prostoru Podrinja. Klima je općenito vrlo povoljna, umjereno kontinentalna, a planine su prilično bogate rudnicima soli i ugljena, što je bio temelj za kasniji gospodarski razvoj ovoga kraja.

TUZLA – GRAD SOLI

Kontinuitet naseljenosti ovdje seže do neolita s mnogobrojnim ostacima materijalne kulture koja se i tada temeljila na preradi soli koja je tijekom čitave povijesti obilježila ovaj kraj. Iz rimskog razdoblja po zapisima Konstantina Porfirogeneta iz 950. godine grad se zove Salines ili grad soli, a današnji naziv je dobiven od turske riječi “tuz”, što znači sol. Stari hrvatski naziv za ovaj dio Bosne je Soli, koji se redovito povezivao uza zapadnije položenu Usoru, pa se često rabio dvojni naziv Usora i Soli. Hrvatski utjecaj reduciran je dolaskom Turaka Osmanlija koji zauzimaju Bosnu u 15. stoljeću nakon čega dolazi do islamizacije i stva-

ranja novoga civilizacijskog kruga. Utjecaj Hrvata time slabi, baš kao i Srba, no suživot triju naroda tijekom povijesti uz kulminaciju u zadnjem ratu ovdje je ipak bio s najmanje turbulencija, a Tuzla je primjer “suživota” bez većeg nasilja i planskog raseljavanja. Iako je Tuzlu obranila agresorska JNA te je tijekom čitavog rata slobodna, ipak je doživjela 25. svibnja 1995. godine nezapamćen zločin. Od četničke granate ispaljene s planine Ozrena u središnjoj gradskoj ulici Kapiji ubijen je 71 stanovnik Tuzle, a ranjeno 115. Danas im je podignut spomenik na kojem stoje imena svih žrtava.

Hrvati tuzlanskog kraja imali su značajan udio u obrani svojih vjekovnih prostora. U sklopu 2. korpusa Armije BiH djelovalo je nekoliko brigada HVO-a, a prvi zapovjednik 2. korpusa bio je Hrvat Željko Knez. Ipak, iseljavanje Hrvata je proces koji na žalost ne prestaje pa imaju sve manji postotni udio u stanovništvu.

OPADA BROJ HRVATA

Glavno političko središte Tuzlanske županije je Tuzla. Prema zadnjem popisu stanovništva iz 1991. godine općina je imala oko 130.000 stanovnika dok je

samo naselje imalo više od 80.000. To je grad značajnog rudarstva, bazne industrije, kao i uslužnih djelatnosti. Veliki turistički i geografski raritet je umjetno Panonsko jezero stvoreno 2003. godine izvlačenjem većih količina slane vode iz unutrašnjosti zemlje. To je jedino jezero za turističke svrhe u središtu samoga grada i stare jezgre po čemu je Tuzla jedinstvena u svijetu. Hrvata je po zadnjem popisu bilo 20.000, a sada ih ima više od 15.000 prema procjenama dobivenim u popisu katoličkih kućanstava i obitelji. U Tuzli se nalazi franjevački samostan sv. Petra i Pavla provincije Bosne Srebrene, dok sve katoličke župe Tuzlanske županije spadaju u Vrhbosansku nadbiskupiju sa središtem u Sarajevu. Franjevac iz obližnjeg Olova, Matija Divković, koji je djelovao početkom 17. stoljeća, utemeljitelj je književnosti u Bosni i Hercegovini jer je tiskao knjigu “Nauk krstjanski za narod slovinski” na narodnom jeziku pisanom bosančicom.

Uz Tuzlu, županija ima još 12 općina: Banovići, Čelić, Doboj Istok, Gračаница, Gradačac, Kalesija, Kladanj, Lukavac, Sapna, Srebrenik, Teočak i Živinice.

Nakon Tuzle Hrvati su najzastupljeniji u općini Živinice gdje ih ima oko 3.000, a od poznatijih Hrvata iz ovoga kraja su nogometaši Danijel Pirić i Boris Živković. U Lukavcu živi dvije tisuće Hrvata, a u Srebreniku tisuću i pol. U općini Čelić ima prema podacima katoličkih župa 600 Hrvata i u Gradačcu 300. Između Lukavca i Živinica nalazi se jedan od turističkih bisera, umjetno Modračko jezero, koje je raj za ribolovce. ■

Glinena posuda za preradu soli

ENG Tuzla County is situated in northeast Bosnia-Herzegovina and is named after its administrative capital of Tuzla. The ancient Croatian name of the county is Soli.

Klecini Križevi

Djed je Kleco odmah primijetio novost u svojoj sobi - veliki križ je visio na zidu, na onom mjestu gdje je dan prije Čipina dolaska bilo malo raspelo, kojemu se starost nije mogla odrediti jer je bilo starije od Klecina sjećanja. Djed i baba već duže ne sudjeluju u svečanosti otvaranja kufera, zacijelo najdražem događaju u glavičkim obiteljima. Bio je to dan dolaska očeva, muževa i sinova iz Njemačke, dan susreta svih obitelji, dan kada su pridošlice iz daleka poput Djeda Božićnjaka dijelili iz svojih kufera darove svim ukućanima. Toga su dana djeca jurcala selom pokazujući svima čokolade, bombone, razne igračke, te novu odjeću i obuću, koja je redovito bila za broj pa i dva manja jer su djeca rasla brže od očekivanja, a razdragane su žene sramežljivo saginjale glave na dvosmislene aluzije nekih Glavičana u stilu: Jedva čekam da se smrkne, ili Lip danas dan, ali dugačak.

I djed se Kleco veselio dolasku iz Njemačke svojih unuka sve dok mu, još dok je živio s Perom, nisu donijeli hlače, farmerice na čijoj je stražnjici bilo uslikano srce s natpisom I LOVE YOU i perlon košulju. Premda ih je nosio samo jedan dan, farmerice sa srcem učinile su ga smiješnim pred seoskom mladeži, a u košulji od perlona se nahladio, pa se poslije toga uvijek čudio da je u toj košulji "jadnom čoviku ladnije nego da je gol". Otada se djed Kleco bojao poklona iz Njemačke. Strahovao je da mu iz tog čudnoga stranog svijeta ne donesu još neku podvalu, još nešto što njemu ne paše. Slično je bilo s babom Mandom, koju su unuci nagovarali da se ošiša na kratko i skine svoju crnu maramu i jačermu, s čime se uistinu doimala kao neka velika muha. Osim toga, djed i baba su se sve više osjećali viškom u kući, stidjeli su se i dalje što su živi, posebice od smrti unuka Pere koji je umro od srčane kapi. Baba je još mogla razgovarati sa starom čeljadi, ali je djed Kleco potpuno izgubio sluh, čega nije bio svjestan. Pričao je sam sa sobom, veoma glasno, ali nikada nije čekao odgovor, koji mu je bio

sve manje potreban. Tako je jedne prilike, kažu svjedoci tog događaja, Kleco dugo promatrao kokoši na dubreluku i pijetla koji je bez prestanka pjevao, da bi napokon ustao i glasno komentirao:

- Što mu gira, dosad su pivci pivali, a sada samo zivaju!

I gluhoća je, dakle, bila razlog što je Kleco izbjegavao ljude, a zbog straha od darova iz Njemačke nije se usuđivao pribivati svečanosti otvaranja kufera. A dar, i to raspelo, ipak ga je iznenadio.

- Šta je ovo, ko je ovo?!, zagalamio je Kleco uperivši pogled na novo raspelo.

Uzalud je baba galamila i mahala rukama da je to novo raspelo, "naš Isukrst koji nas štiti od sotone i svi njegovi saveznika". Djed nije čuo, ali je imao fratarsku sposobnost govora.

- Nosi te motore, prvo se obrecnu na babu.

- I ko mi to tutekar stavi? A? Di je moj mali Isus?! Di je oni moj mali i čadavi Isus, oni što je uvijek bio u našoj kući? Di je ona grančica jelke što je uvijek zapeta iza njega? Di je oni Isus što sam svake večeri razgovara s njim? Na njemu su se vidile sve rane. I bio je još živ, jerbo sam uvijek vidio da kroz sve muke gleda spram mene i govori: Dobro, Kleco, učiniću za te sve što mogu! Ovlike godine s njim razgovaram, a sad ga nema. Sakrili ga, jašta. Šta će meni novi Isus u ovim godinama. Ja sam ima svoga Spasitelja. Sićaš se koliko nam je dobra uradio. Nije me uvijek poslušao, znam ja to. Ali me nije poslušao samo onda kad sam ja želio ono što mi škodi, ono što za me nije dobro. More se čoviku učiniti nešto dobrim, a na kraju ispadne da nije dobro. Zato ljudi kažu: E, da sam zna, ne bi vako uradio. A ja to nisam nikad kaza, jerbo znam da mi nikad ozgar s križa nije ispunio želju koja će me kašnje koštati. I vidi sad, ovlike godine proveo s njim u razgovoru, a sada mi ga uzeše. A šta ću ja sad s ovim razgovarat kad čovika nikako ne znam. More bit da nije loš, ali koliko meni treba vrimenta da se upoznamo? I neka ko mi je deblji, gojniji od onoga našega. Iz Njemačke, pa mu bolje, šta li? I rane mu nisu prave, i svejedno mu je, odma

se vidi. Pogledaj kakva mu je noga. Šta je ovo, baško ka da je slomio nogu?! Još jedna rana. E moj Isuse, da su ti biližili sve rane otkad si uskrsnuo, ne bi moga prstom pritisnut, a da ranu ne povriđiš. Vidiš li ti, baba, da su ovlike križ obisili na isti čava di je bio mali Isus. Kako ji nije stra da će se mali čavlič iščupat iz zida? Pa se sve razbit. Jok, nije nji ništa stra.

Ovo je sigurno nevista uradila. Baš nje briga. Ona bi odma, Herr Isuse iz Njemačke, kazala da će kupiti drugog ako se ti razbiješ.

U tom je trenutku Kleco ugledao malo raspelo koje je baba pronašla u staroj škrinji kraj kreveta, vičući da je "našla pravog Isusa" i galameći na djeda zbog njegovih bogohulnih riječi.

- Oprosti nam, ali je najbolje vas dvojicu zaminit, reče Kleco skidajući veliko raspelo i stavljajući na njegovo mjesto malo.

- Jerbo, ovo je malešan čava za tebe tolikog. Ovo je čava namnjen malom. A, znaš, mi smo na malog navikli. Tebi će bit bolje u sanduku, nećeš ni ti ni mi stravinjat da ne padneš. A nevista nek se ljuti. Znam ja da će ona kazat da joj se mali ne uklapa u namišćaj. Bože moj, dokle smo došli. Veća zarada, veći Isus u kući. Što ti, stara, ništa ne progovoriš?!, viknu na kraju Kleco prema Mandi koja se već zadavila galameći na djeda što je razbio luster.

Živjela Hrvatska

Ni nakon uhićenja sina mu Grge, Rodijak se Čipa nije usudio podignuti glas protiv vlasti, čak ni među provjerenim prijateljima i u pregrijanoj svatovskoj ili blagdanskoj atmosferi kada bi piće izvlačilo iz ljudi posljednje zalihe hrabrosti, kidalo sve misaone blokade, davalo im snage da "na Rusiju udare", a svu energiju kanaliziralo u žestoke anti-državne izjave ili pak gangu. U gangi bi pjevačima od siline pjevanja iskakale žile na vratu, krv udarala u lice, a oči pri privraćanju igrice kao elastici dok su oni krivili usta i rukom usmjeravali glas kako bi uskladili tonalitet, da bi na kraju, a ganga se mora u dahu pjevati, žestoko udarili po stolu bocom, čašom ili pak šakom očekujući pohvale ostalih. I bili su Glavičani u tom trenu spremni uraditi sve što su obećali, znao je to Rodijak, ali je također znao da će sutra dan svi mrzovoljno šutjeti, prebirući sjećanje na sinoćnji događaj i bojeći se da će sve dospjeti do ušiju vlasti. Naravno,

nije Čipa izbjegavao takva druženja, čak ni pjesmu, ali je u tome vidio malu korist, a veliku opasnost. Zato je u mislima tražio neki učinkovitiji način u borbi za vlastito dostojanstvo i "rvacku stvar". Nije mu bilo jasno zašto vlasti kažnjavaju ljude radi hrvatske pjesme i himne, radi pukog predstavljanja čovjeka Hrvatom, ali je tim teža bila Rodijakova pozicija.

- Da sam ja država, Bogarca mu poljubim, ja bi da nek piva šta ko oće. Da-

bogda se zakoceno ako ne zna stat. Ja bi kaznio lopova i ubojicu ka i vas svit. A jopet, more bit da su vlast i lopovi rodijaci. A rodijaka je nezgodno kaznit. I ne razumim što se ljudi ne podile. Uvik govore s vlasti da smo braća. U našem se selu braća dile. I dok se podile, lipo žive.

Tako je Rodijak razmišljao i kovao planove da i sam nešto uradi, nešto veliko što bi valjalo "čitavom rvackom puku", a ne samo njemu, ali nije mogao otići dalje od gänge. Sve dok u Njemačku nije stigao Filip Markanov koji je namjeravao napraviti nekoliko novinskih reportaža. I smjestio se baš kod Rodijaka Čipe koji je u stanu imao prazan krevet, kojeg su dan uoči Filipova dolaska napustila dvojica glavičkih "crnjaša". Odmah se Rodijaku upalila lampica u glavi glede njegova projekta o pomoći hrvatskome narodu, ali je kao oprezan čovjek nije želio priopćiti dok bolje ne razmisli. Projekt nije mogao izvesti bez Filipa, kojeg je smatrao čestitim momkom, ali ga je bunila činjenica što radi u komunističkim novinama, na komunističkom radiju, a nedavno i televiziji. A onda se sjetio da čitav njegov projekt počiva upravo na činjenici što Filip radi na televiziji.

Izdaleka je Rodijak počeo razgovor s Filipom, prvo je iz njega iznudio priznanje da je Hrvat, i to pravi, glavički, a onda je pokušao objasniti svoj projekt.

- Znam ja da si ti Rvat. More bit da si u onim govrim, da prostiš, ali nemere čovik, još pametan čovik, zaboravit oklen je, čiji je, šta je i ko je. More bit da je i bolje što imamo čovika na mistu, na televiziji. Po meni je to dobro, jerbo baš ti moreš uradit veliku stvar za naš narod. Ja sam o tomu dugo mislio i evo šta sam smislio.

Čujem ja tebe kako govoriš na televiziji. Fališ socijalizam i Jugoslaviju, nemere se drukčije. Znam ja da ti ne daju ništa drugo kazat, da ti prigledavaju sve. E, tu ti triba napisat ono što se smi i što oni traže. Napišeš da je socijalizam najbolji na svitu, da ima neki ljudi što se bore protiv njega i Jugoslavije, ali da će oni popišat na svoje riči i sve tako što ti ja znam. Pa kad počnu prinosit

priko televizije da te vidi i čuje vas svit, ti lipo staneš i napraviš se da ćeš kazat ono što je napisano i prigledano. A onda odjednom skreneš, pa kažeš: Narode ovo je sve laž, a istina je da je rvacki narod ugrožen, da ga svak muze, da su pratri u pravu, da našim ljudima oduzima u zadnje vrime kavu iz kuća ako ne nađu potvrdu od carine, da su Gutu i Zelčinu zatvorili nizašta, a da ne govorim o malom Grgi Čipinu ... Onda kaže ... Čekaj, nemere vako. Nisu komunisti ludi, pa da te pušću lajat na nji. Je li da bi te prikinuli?! Je, tu bi tribalo nešto skratit, kazat kratko dok te nisu prikinuli. Ali mi nemoj Grgu ispušćat. Ajde, poslin onoga kad fališ komunizam i državu odma priskoči na moga Grgicu. Odma kažeš, dok se oni ne snađu, da ni komunizam ni država ne vride dva dinara jerbo su zatvorili malog Grgu Čipina, Gutu i Zelčinu, pa su još ...

Tu Rodijak zastade sav zajapuren, mašući glavom i brišući svojim dugačkim i snažnim prstima znoj iza vrata, dok je Filip mirno slušao i promatrao Čipu.

- Bogarca mu poljubim, rodijače, što mi malko ne pomogneš, reče Čipa, pa nastavi.

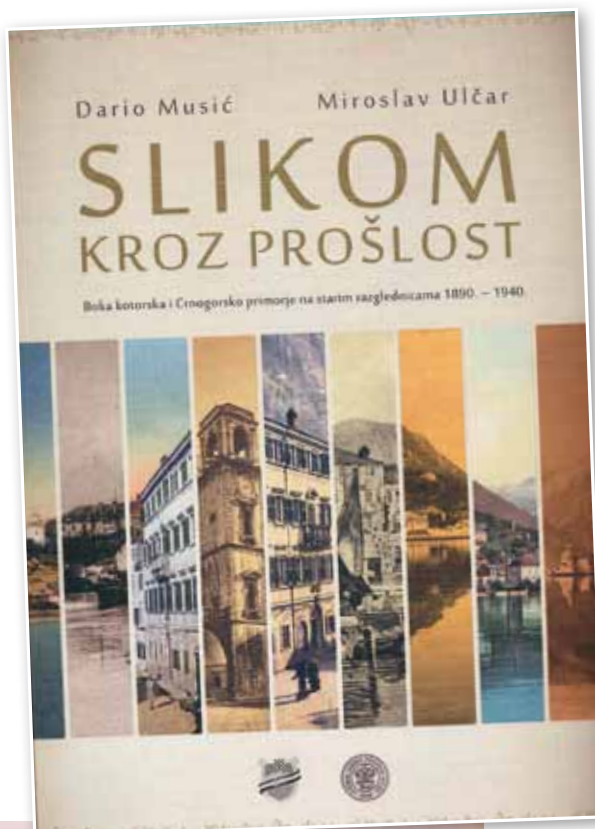
- Vidiš, tu triba kazat kratko da te ne prikinu i da cili svit vidi i čuje, ali kazat nešto što će odjeknut, što će sve kazat svitu. More bit da bi moga kazat svitu: Grgica je na pravdi Boga u zatvoru. Ali kad se pošteno smislim nije sam Grgica i ne bi bilo pošteno od mene samo njega spašavat. Što misliš na ovo? E, ovo sam sad smislio! Rodijače, poslušaj ovo. Dođeš do onoga di si nafalio komunizam i državu Jugoslaviju. To moreš uradit tako ležerno da oni ne zapaze da ćeš nešto protiv kazat, pa te isključe. I kad si to kaza, naglo skočiš i drekneš: ŽIVILA RVACKA!, pa biž! Bižalova majka ne kukala. To bi, rodijače, puno valjalo, za naš narod, završi Rodijak češljajući dugačkim prstima od znoja mokru kosu i brišući rogljem od raskopčane košulje znoj iza vrata. A onda pokuša ustati, ali se zauzastavi na pola puta, uhvati se za slabine stojeći u neprirodnu položaju slova S i s bolnom grimasom na licu. ■

Zaljev božanske ljepote

Autorski dvojac fotomonografije Musić - Ulčar približio je čudesne prizore Boke kotorske našem vremenu u kojemu prevladava fascinacija vizualnim umjetnostima i to u dijakronijskome luku od stotinu godina

Napisala: **Vesna Kukavica**

Boka kotorska i Crnogorsko primorje sa starih razglednica od 1890. do 1940. glavni su poticaj za fotomonografiju *Slikom kroz prošlost*, koju potpisuju Dario Musić i Miroslav Ulčar u izdanju HGDCG-a, a koja je objavljena 2011. godine. Magični prizori sredozemnih krajobrazza Crne Gore u kojima živi hrvatska nacionalna manjina, čiji jezik ondje bilježi višestoljetni kontinuitet duhovnog i kulturno-civilizacijskoga naslijeđa, u ovoj su knjizi pokazani kao prepoznatljivi tragovi hrvatske nacionalne baštine u okrilju Mediterana. Svekolika arhivska i fotografska građa različite vrijednosti počela se sustavno prikupljati prije točno deset godina kada je u Kotoru 23. lipnja 2001. osnovano Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor s ciljem

okupljanja Hrvata čija je domovina Crna Gora. Agilno članstvo HGDCG-a radi na kulturnim, znanstvenim, prosvjetnim, gospodarskim (pomorskim, graditeljskim, turističkim...) i vjerskim projektima prezentirajući dostignuća Hrvata u Crnoj Gori - od onih zaogrnutih zaboravom do aktualnih stvaralačkih pothvata crnogorskih Hrvata.

DARIO MUSIĆ I MIROSLAV ULČAR

HGDCG dosad je prikupilo zavidnu fotodokumentaciju kulturnih tragova Bokelja koji su stvarali u prethodnim stoljećima. Građa je prvi put izložena u Zagrebu prigodom održavanja kulturne manifestacije *Tjedna Hrvata iz Crne Gore* (22. - 28. rujna 2003.), koji su zajednički organizirali Hrvatska matica iseljenika iz Zagreba i HGDCG iz Kotora.

Zahvaljujući strastvenome kolekcionaru Miroslavu Ulčaru iz Perasta (koji djeluje kao vanjski suradnik HGDCG-a), postavlja se tada izložba starih razglednica Boke. Nakon zapaženog uspjeha te izložbe u Zagrebu, Kotoranin Dario Musić pridružio se vanjskom suradniku Ulčaru pa su zajedno u ovome desetljeću prikupili kolekciju od 1.200 starih razglednica Boke kotorske, marljivo ih prenoseći u elektroničku inačicu. Živopisne i vrlo rijetke razglednice skupljači su dobivali iz obiteljskih albuma koje su, nakon digitalizacije, vraćali ponesnim vlasnicima.

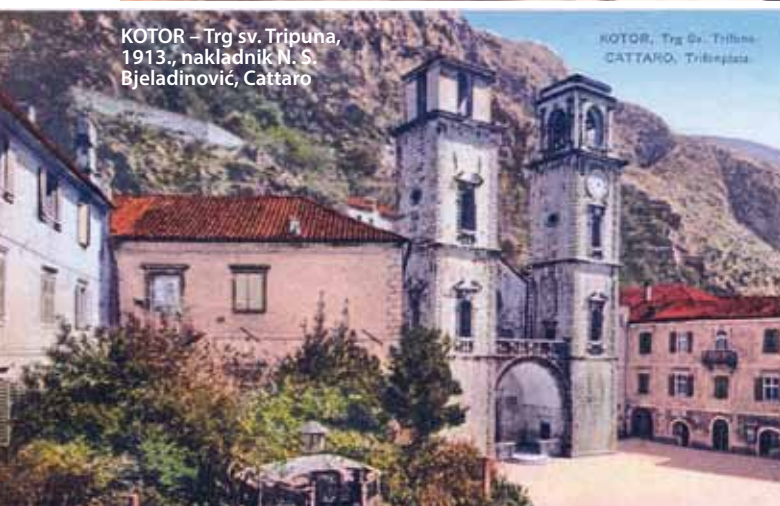
Nakon niza izložbi razglednica s povijesnim prizorima u zemlji i inozemstvu, kolekcionarski dvojac 2008. godine proširuje projekt usporednim suvremenim fotografijama i stvara izložbu pod

PERAST – Crkva sv. Nikole, 1932.

KOTOR – Trg sv. Tripuna, 1913., nakladnik N. S. Bjeladinović, Cattaro

KOTOR, Trg Sv. Tripuna, CATTARO, Tridesetista.

HERCEG NOVI, 1901., nakladnik Erminio Mandel, Cattaro

nazivom *Boka - nekad i danas*, koja se pokazala značajnim iskorakom u vizualnoj kulturi toga podneblja i to ne samo zbog pukoga tehnološkog razvitka u izradi fotografija. Naime, digitalno doba Boke kotorske iz prvoga desetljeća 21. stoljeća zabilježeno je objektivom uglednoga profesionalnoga umjetničkog fotografa Stevana Kordića, koji je krajolike božanske ljepote snimao iz vizura koje su bile zabilježene na starim fotografijama i razglednicama iz ranijih stoljeća. Tako je autorski dvojac fotomonografije Musić - Ulčar približio čudesne prizore Boke kotorske našem vremenu u kojemu prevladava fascinacija vizualnim umjetnostima i to u dijakronijskome luku od stotinu godina. Potičući kulturni turizam HGDCG je odlučilo, digitaliziravši cjelokupnu kolekciju, izdati posebnu

zbirku razglednica kako bi vlastito bogatstvo prirodne baštine i životnih mijena na tim mediteranskim prostorima iz raznih vremenskih odsječaka učinilo trajno dostupnim javnosti.

RASKOŠNA FOTOMONOGRAFIJA

Sažetim tekstualnim prilogima koje prate fotografije u knjizi autori čitatelju prikazuju važnu ulogu toga bokokotorskoga krajolika i njegovih stanovnika u burnoj povijesti Crnogorskog primorja.

Kako je riječ o prostoru Kotora koji je (nakon potresa 1979. godine) stavljen na UNESCO-vu *Listu ugrožene svjetske baštine* na temelju objektivnih među-

narodnih procjena da je riječ o spomeničkoj baštini univerzalne civilizacijske vrijednosti zbog jedinstvene arhitekture urbanih cjelina vješto uklopljenih u prirodne ljepote bokokotorskoga zaljeva, fotomonografija dobiva još zanimljiviju dimenziju od obične zbirke slika i starih razglednica.

Knjiga je objelodanjena uz financijsku potporu Skupštine Crne Gore i Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske te mnogobrojnih uglednih pojedinaca bez čijih savjeta i vizualnih priloga Dario Musić i Miroslav Ulčar ne bi mogli objaviti ovu raskošnu fotomonografiju. ■

ENG Boka Kotor and the Montenegrin littoral on old postcards issued from 1890 to 1940 were the inspiration for *Slikom kroz prošlost (Through the Past in Pictures)* a photographic monograph by Dario Musić and Miroslav Ulčar.

Predstava vrijedna za vidjeti, za nasmijati se, za uživati

Predstava je pokazala da su Histerioni konačno postigli uspjeh te osvojili široku publiku. Od 2004. godine kada je započela suradnja s Ninom Kleflin, kao rezultat seminara HMI-ja "Stvaramo kazalište", puno se toga pozitivnog dogodilo

Prva scena "Škrtičine" Amaterske kazališne grupe Histerioni

Napisala: Lada Milić-Demarin

Snimio: Mario Komparić

Kažu da se život ne živi na pozornici. To više nam znači svaki posjet kazalištu, svaka predstava, svaka riječ, svaka čarolija koju nam pripreme 'Histerioni', a 'Škrtičina' je upravo jedna takva mala čarolija, predstava vrijedna za vidjeti, za nasmijati se, za uživati. Dobar i duhovit tekst, vješta režija, maštoviti kostimi i maske te vjerno portretirani karakteri, učinili su ovu predstavu jednom od najuspješnijih do sada.

Amaterska kazališna grupa Histerioni aktivno djeluje u Torontu već dvadesetak godina. Sastoji se od skupine entuzijasta, kreativnih ljudi koji vole kazalište, hrvatsku pisanu riječ i glazbu, a možda ponajviše od svega radni elan i osebujnost koju pri stvaranju svake predstave donese sa sobom jedinstvena i neumorna zagrebačka redateljica Nina Kleflin. Od 2004. godine do danas, Nina i Histerio-

ni surađivali su u nizu predstava, *Črni Mačak*, *Testament*, *U ritmu srca*, *Kameni svatovi*, a gostovali su zajedno i na turnejama, te surađivali na kazališnim seminarima i radionicama. Ninina ljubav i opčinjenost kazalištem, njezina profesionalnost te ljudska neposrednost i toplina naprosto su inficirali Histerione i postali glavnim pokretačem i inspiracijom za rad kazališta.

VRŠNA KOSTIMOGRAFIJA I ORIGINALNE MASKE

Ovogodišnju predstavu 'Škrtičina' napisala je višestruko nagrađivana zagrebačka spisateljica i dramaturginja Marijana Nola prema komediji 'Škrtač' Jean-Baptiste Poqueline Molièrea. Radnja Škrtičine u izvedbi Histeriona odigrava se u Šibeniku u 19. stoljeću, a spisateljica je, prema tradiciji talijanske komedije koja se služila lokalnim dijalektima, prilagodila svoj originalni tekst šibenskom narječju.

Produkcija 'Škrtičine' slijedi tradiciju takozvane Commedie dell'arte koja se temelji na relativno jednostavnom sa-

držaju koji obrađuje škrtost, ljubomoru, starenje i ljubav, odnosno teme i tipove koje obično glumi nekolicina karaktera i gdje je svaka uloga prepoznatljiva prema maski s kojom glumci igraju. Ovaj tip kazališta, ekspresivan, jednostavan, dosljedan i duhovit, pogodan je za amatersko kazalište, posebice ako je popraćen vrsnom kostimografijom i originalnom izradom maski. Detalji i raznolikost kostima prema zamisli Marije Šarić-Ban, te maštovit dizajn maski Srebrinke Bogović, predsjednice Histeriona, iznimno su pridonijeli bogatstvu cijele produkcije.

Predstava je također proizvela i svoju 'zvijezdu'. Krešimir Bosiljevac u glavnoj ulozi starog škrcu Mate Arpuna toliko je uvjerljiv i vjerodostojan svom karakteru da uz njega zaboravimo kako gledamo amatersko kazalište. Mlada Varja Bosiljevac u ulozi Krište veliko je iznenađenje i donosi na scenu novu dinamiku i osvježanje. Skladatelj u 'Škrtičini' je muzikolog i glazbeni pedagog Edward Mavrinc, a ostale uloge igraju: Aranka Lengyel, Branka Komparić, Josipa Kloštranec, Banimir Petošić, Vesna Nikolić, Marija Martinović, Davor Štefan, Dubravko Barać, Goranka Petošić i Ted Pantelli.

Naravno, nijedno kazalište, a posebice amatersko, ne postoji bez publike. Premijera 'Škrtičine' napunila je dvoranu, a tražila se i karta više. Također je bilo vrlo dobro posjećeno predavanje Marijane Nole i Nine Kleflin, koje je dva dana kasnije organizirala AMCA Toronto, društvo bivših studenata i prijatelja hrvatskih sveučilišta. AMCA, organizacija koja djeluje u Torontu više od 20 godina i koja svojom tradicionalnom serijom predavanja okuplja ugledne intelektualce i promovira hrvatski jezik i kulturu u Kanadi, često surađuje s Hi-

sterionima na projektima od zajedničkog interesa.

ŽELE OTIĆI KORAK DALJE

Željeli bismo vjerovati da je posjećenost predstavi i predavanju dokaz da su Histerioni konačno stekli vjernu publiku koja će ih pratiti i pomagati im u radu. Do sada je nedostajao dio publike jer su smatrali da je kazalište suviše elitistička forma zabave, pa bilo to i amatersko kazalište, dok se drugi dio publike libio predstava upravo zbog njihova amaterizma i jednostavnosti. No, zahvaljujući pomoći Ureda za kulturu, obrazovanje i šport Grada Zagreba, Ministarstva kulture RH i Hrvatske matice iseljenika Histerioni su uspjeli zadovoljiti svoj stvaralački izazov i izaći pred publiku.

Predstava 'Škrtičina' pokazala je da su Histerioni konačno ostvarili uspjeh te osvojili široku publiku, i to zaslužno. Od 2004. godine, kada je započela intenzivna suradnja Histeriona s Ninom Kleflin, kao rezultat seminara Hrvatske ma-

Prolog: Marija Martinović, Branka Komparić i Varja Bosiljevac

tice iseljenika "Stvaramo kazalište", puno toga se dogodilo. Projekt "Stvaramo kazalište" bio je ponajprije namijenjen izvedbi domaćih autora na hrvatskom jeziku, kao doprinos očuvanju hrvatskog identiteta izvan domovine. Danas Histerioni i Nina žele otići korak dalje i maštaju o projektu koji bi predstavio hrvatske autore na engleskom jeziku, okupio još širu publiku i tako postao istinska promidž-

ba hrvatske kulture u Kanadi.

Nina Kleflin već planira sljedeći projekt sa 'svojom' kanadskom grupom, predstavu "U ritmu srca" na engleskom, a Marijana Nola razmišlja o radu na originalnom tekstu, napisanom i prilagođenom sjevernoameričkoj publici. Uz ovakve prvake kazališne kulture, od Histeriona možemo ubuduće očekivati samo čarolije. ■

ENG The Histerioni amateur theatre troupe of Toronto staged a successful debut of their play *Škrtičina* (*The Miser*) directed by Nina Kleflin of Zagreb.

GOVORIMO HRVATSKI

PRISEGA I PRISEZANJE

Vrlo se rado dičimo Splićaninom Markom Marulićem i visokom razinom koju je hrvatska književnost dostigla već početkom 16. stoljeća, ponajprije zahvaljujući tomu velikanu pera i naroda, koji je tako lijepo *va versih hrvacki* svoju *Judit* i druga djela stvarao. Dičimo se i velikim Šibenčaninom Faustom Vrančićem i njegovim rječnikom pet najuglednijih europskim jezika (tiskanim 1595.), među koje je uvrstio i hrvatski jezik. Marulić u svojoj *Juditi* rabi glagol *priseć* u različitim oblicima, dok je Vrančić u svom rječniku zabilježio imenicu *prisega*. Sukladno tomu, u starim hrvatskim pravnim spomenicima susreće se glagol *priseć*, npr. u Vinodolskom zakoniku potkraj 13. stoljeća, te nakon toga u Vrbičkom statutu (najstariji dijelovi iz 14. st.) i Poljičkom statutu (najstariji dijelovi iz 15. st.). Nerijetko se u starim hrvatskim pravnim spisima susreće i imenica *prisežnik*. Potvrde su brojne i u svim kasnijim stoljećima.

Osim pisanih spomenika, našu jezičnu starinu još uvijek u znatnoj mjeri čuvaju i Hrvati u dijaspori. Predci naših moliških Hrvata u Italiji potječu sa sjeverne strane Biokova i bili su štokavci, kao i današnji njihovi potomci. U moliškohrvatskim govorima rabi se riječ *priseg* u muškom rodu. Budući

Piše: Sanja Vulić

sa priseže i pri sklapanju braka, glagol (*se*) *priseć* rabi se u moliškohrvatskim govorima u značenju: vjenčati (*se*). Predci gradišćanskih Hrvata također su naše krajeve napustili uglavnom tijekom 16. st. Njihovi današnji potomci također rabe glagol *priseći* te imenicu *prisega* u značenjima: vjenčanje i prisega. Sukladno tomu, za vjenčano ruho susreće se u pojedinim gradišćanskohrvatskim govorima, npr. čakavskim, izraz *pratež na pris(i)ec*, odnosno *pratež za pris(i)ec*. Naši pomurski Hrvati kajkavci u Mađarskoj postali su dijaspora ponajprije ustanovljenjem državnih granica, a ne iseljavanjem. Ti Hrvati također čuvaju brojne stare hrvatske riječi, među inim i imenicu *prisega* u značenjima: prisega i vjenčanje.

Unatoč tomu, od navodnih "čuvara autentičnoga hrvatskoga jezika" može se čuti kako su riječi *priseći*, *prisezati*, *prisezanje*, *prisega* "novohrvatske" izmišljotine koje treba ukloniti iz hrvatskoga jezika. Takvi se "čuvari" oslanjaju na hrvatsko neznanje vlastite jezične povijesti, a također i na neznanje hrvatskih dijalekata i mjesnih govora svih triju narječja, a osobito onih govora koji dobro čuvaju starije jezično stanje. Poznavanjem jezičnih činjenica lakše ćemo se braniti od ustrajnih optužbi o navodnom jezičnom "novohrvatstvu". ■

Brzo, lako i zanimljivo
ovladajte temeljima
hrvatskoga jezika
učite kada želite i
gdje želite

A fast, easy and
interesting way to
learn the basics of
Croatian
learn when and
where you want

Conozca los
fundamentos de la
lengua croata de
manera interesante,
rápida y fácil.
Estudie cuando
quiera y donde
quiera.

HiT-1

prvi sveučilišni on-line
tečaj hrvatskoga
kao drugoga i
stranoga jezika

The first on-line course of
Croatian
As second and foreign
language

el primer curso universitario
on-line del croata como
segunda lengua o lengua
extranjera

zimski HiT-1

16. siječnja - 8. travnja
2012.

proljetni HiT-1

2. travnja - 24. lipnja
2012.

7 nastavnih cjelina u sustavu MoD
(utemeljen na Moodleu)
150 nastavnih aktivnosti
24 sata online nastave u živo
iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski
kao ini jezik
interaktivan, komunikacijski i
individualiziran pristup učenju jezika

NOVO!!!

od kolovoza 2011. upoznajte se s
nastavnim aktivnostima na stranici
Promotivni HiT-1
(za pristup kao korisničko ime i
lozinku upišite guest)
obavijesti i upisi
ecroatian@gmail.com

Winter HiT-1

January 16 – April 8,
2012

Spring HiT-1

April 2 – Juny 24,
2012

7 learning units in the Moodle-based
e-learning system
150 learning activities
24 hours of real-time communication
online
experienced language instructors,
specialists in Croatian as L2
an interactive, communicative and
individual approach to language
learning

NEW!!!

Starting in August 2011 check out
some sample learning activities
at the web site Promotivni HiT-1
(log in information: use "guest" for
both name and password)
additional information and
enrollment:
ecroatian@gmail.com

HiT-1 curso de invierno

del 16 de enero al 8 de
abril de 2012

HiT-1 curso de verano

del 2 de abril al 24 de
junio de 2012

7 unidades en el sistema MoD (basado
en Moodle)
150 actividades de clase
24 horas de las clases on-line y en vivo
los profesores con una amplia
experiencia en el campo de
investigación del croata como lengua
extranjera
el enfoque interactivo, comunicativo e
individual en la lengua

¡NOVEDAD!

A partir de agosto de 2011 puede
ver las actividades de clase en la
página web Promotivni HiT-1
(para acceder al sitio usa el nombre
de usuario y la contraseña guest)
las noticias y la matrícula
ecroatian@gmail.com

HRVATSKI ISELJENIČKI KRIŽNI PUT

Iz tiska je izašao Hrvatski iseljenički križni put autora dr. Adolfa Polegubića, u izdanju Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta na Majni. Tijekom stoljeća napisani su mnogobrojni 'križni putovi'. I na hrvatskom jeziku ima ih u velikom broju. Dr. Adolf Polegubić odlučio se za Hrvatski iseljenički križni put, a ideja za to nastajala je tijekom hrvatskih hodočašća u Njemačkoj i u svijetu. Tako je ostvaren ovaj križni put namijenjen Hrvatima katolicima u iseljeništvu na kojem oni pobožnim hodom prate od postaje do postaje Gospodina Isusa Krista - od Isusove osude do uskrsnuća, ali i sebe i svoj iseljenički život, napisao je u predgovoru delegat za Hrvatsku pastvu u Njemačkoj vlč. Ivica Komadina.

Hrvatski iseljenički križni put ilustriran je slikama križnoga puta autora Gottfrieda Hermanna i ol-tarnim reljefom (za XV. postaju) uskrsloga Krista koje se nalaze u crkvi sv. Kristofora u Preungesheimu u Frankfurtu na Majni, a u knjizi su objavljene dopuštenjem župnika fra Ante Batinića.

Dr. Adolf Polegubić pastoralni je teolog, novinar i pjesnik, glavni urednik mjesečnika hrvatskih katoličkih misija i zajednica u Njemačkoj. Dosad je objavio osam knjiga iz područja pastoralne teologije, novinarstva i književnosti (poezija).

PREDSTAVLJENE KNJIGE O DOMOVINSKOM RATU

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata i Hrvatski institut za povijest – podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje iz Slavonskog Broda predstavili su 15. studenog u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu svoju izdavačku djelatnost za 2010./2011. Knjige su predstavili Željko Holjevac s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, autor knjige "Na prvoj crti protiv smrti" pukovnik Davor Peitel, suautor knjige "Zapovjedni vrh JNA" Želimir Latković, urednik serije dokumenata "Republika Hrvatska i Domovinski rat" Mate Rupić, ratni zapovjednik brigade Rama Ilija Franjić i ravnatelj HMDCDR-a Ante Nazor.

Govoreći o knjizi "Na prvoj crti protiv smrti" Holjevac je podsjetio kako je autor knjige prvi zapovjednik 133. otočke brigade, koja je težište svoga ratnog djelovanja imala na području Gacke doline, koja ima važan strateški položaj u povezivanju sjeverne i južne Hrvatske.

Peitel je podsjetio kako je za pisanje knjige osim svoga ratnog dnevnika intervjuirao još oko 850 osoba te radio na dokumentima u središnjem Vojnom arhivu u Zagrebu. Želimir Latković ocijenio je kako je knjiga "Zapovjedni vrh JNA" svojevrsna historiografija sadašnjosti u kojoj su prikazani funkcioniranje JNA, njezinih zapovjednika i postrojba u agresiji na Republiku Hrvatsku. Viši arhivist Mate Rupić predstavio je dvije knjige dokumenata tzv. Republike srpske krajine u kojima se, kako je istaknuo, može vidjeti sustav potpore Srbije i tadašnje SRJ vojsci RSK. Govoreći o knjizi "Prilozi za povijest Rame" bivši zapovjednik ramske brigade Ilija Franjić podsjetio je na početak sukoba između Hrvata i Muslimana u BiH, nakon što su na bojišnoj crti prema Srbima muslimanske postrojbe ubile pripadnike HVO-a.

Ravnatelj HMDCDR-a Ante Nazor podsjetio je kako je njegov Centar dosad objavio 31 knjigu o Domovinskom ratu te ocijenio kako je hrvatski obrambeni Domovinski rat najsajajnije razdoblje hrvatske povijesti.

Spektakl desetljeća osječkog HNK

S pravom možemo reći kako je izvedba opere "Nabucco" na daskama osječkoga Hrvatskoga narodnog kazališta spektakl desetljeća, o kojemu bismo mogli pisati isključivo u superlativima. Oko četiri stotine posjetitelja u rasprodanom HNK u Osijeku doista je uživalo u premijeri ove velebne opere Giuseppea Verdija. "Nabucco" je tako u punom sjaju predstavljen osječkoj publici nakon 22 godine. Naime, toliko je vremena proteklo od posljednje osječke premijere, a čak stotinu pedeset godina od prve praizvedbe

u milanskoj "Scali". Režiju potpisuje Petar Selem, a u ulozi Nabucca, babilonskog kralja, nastupio je izvrsni Talijan Carmelo Corrado Caruso, u ulozi Abigaille, Nabuccove kći, također izvrsna Gabriella Morigi, dok su u ostalim ulogama nastupili Damir Fatović, Ivica Čikeš, Damir Baković i drugi. Izvrsnom izvedbom orkestra dirigirao je slavni Filippo Zigante. Zahvaljujući sjajnoj režiji i izvedbama glumaca i orkestra četiri čina opere, odnosno tri sata programa, protekla su u trenu.

Pogorelić i Zagrebački solisti nastupili u "Lisinskom"

Proslavljeni hrvatski i svjetski pijanist Ivo Pogorelić nastupio je sa Zagrebačkim solistima u zagrebačkoj Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskoga. U prvome dijelu koncerta izveli su Chopinov Koncert za klavir i gudački ansambl, a u drugome Serenadu za gudački ansambl Čajkovskoga. Publika je izvođače nagradila ovacijama i dugotrajnim pljeskom, posebice Pogorelića. Ivo Pogorelić pojavio se osamdesetih godina prošlog stoljeća na svjetskoj glazbenoj sceni nakon studija na Moskovskom konzervatoriju. Njegovu originalnost u Varšavi prije 30 godina prepoznala je Martha Argerich i uz nju Društvo glazbenih kritičara Poljske, koje je Pogoreliću dodijelilo posebnu nagradu za novi pristup sviranju Chopina i za iznimno izvoran pijanistički talent. Glazbena kritika ocijenila je da je to najveća Pogorelićeva kvaliteta, a opisivali su ga kao karizmatičnog, provokativnog, beskompromisnog i često kontroverznog umjetnika.

7. Vip Zagreb Jazz Festival

Sedmi Vip Zagreb Jazz Festival održan je od 10. do 13. studenog 2011. u zagrebačkom kinu Studentskog centra i ponovno je okupio najbolje jazz glazbenike današnjice. Festival je otvorio McCoy Tyner Trio featuring Jose James i Chris Potter. McCoy Tyner jedan je od najutjecajnijih klavirista čija je glazba oblikovala moderan jazz, a izdao je čak 80 albuma, dobio četiri Grammyja i uglednu nagradu Jazz Master. Druga večer bila je rezervirana za slavnog jazz gitarista Pat Methenya, dobitnika 18 Grammyja i tri zlatne ploče, poznatijeg po svom sastavu Pat Metheny Group koji je višestruko proglašavan najboljim električnim sastavom na svijetu. U subotu, 12. studenog, koncert je održao jedan od najcjenjenijih blues glazbenika mlađeg naraštaja, gitarist i klavijaturist Lucky Peterson koji je svoj prvi album snimio sa samo pet godina, dok su posljednju večer festivala na pozornicu kina SC-a stali tenor saksofonist Pharoah Sanders i njegov kvartet, poznati po prodornom zvuku i emotivnome glazbenom pristupu.

Nina Badrić na promociji albuma

Osmi po redu album s već poznatim hitovima 'Moje oči pune ljubavi', 'Mama' i 'Znam te ja' promovirala je Nina Badrić dajući do znanja kako joj je samo NeBo granica. Okružena svojim najbližim suradnicima, Nina Badrić na promociji svoga najnovijeg albuma 'NeBo' rekla je kako je upravo ovaj album vrhunac njezine karijere, ali ujedno i najdraži do sada. "Osjećam da će 2012. biti moja godina", rekla je Nina.

Na pitanje što bi sama sebi poželjela u Novoj godini, spremno je odgovorila: "Mi smo takvi da kad imamo 18 pari traperica u ormaru, želimo ih još 20, ali to je zaista nevažno, zdravlje je ono što bih si definitivno najviše poželjela", rekla je Nina i pohvalila se kako će Novu godinu dočekati pokraj Vječne vatre. "Za Novu godinu nisam mogla poželjeti biti na boljem i ljepšem mjestu. Pjevat ću na Baščaršiji sa svim Sarajlijama." Ninu su došli podržati svi koji su radili na albumu: Ante Gelo, Deniken, Darko Juranović, Baby Dooks, Branimir Mihaljević i Antonija Šola, a promociju nisu propustili ni Marija Husar i Jacques.

Umrla operna pjevačica Sena Jurinac

Proslavljena hrvatska operna pjevačica, sopranistica Sena (Sreberenka) Jurinac umrla je u Augsburgu nakon teške bolesti u 91. godini. Rođena je 1921. u Travniku u Bosni i Hercegovini. Godine 1942. počela je nastupati u zagrebačkom HNK, a od 1944. do umirovljenja djelovala je u Bečkoj državnoj operi.

Na početku karijere pjevala je i u opereti, na festivalu u Glyndeborneu istaknula se tumačeći Mozartove likove, a kao prvakinja Bečke državne opere bila je gošća Salzburških i Bayreuthskih svečanih igara, Convent Gardena i milanske Scale. Smatra se protagonisticom mnogih povijesnih opernih produkcija, a glazbena kritika isticala je da je riječ o sugestivnoj i profinjenoj umjetnici izražajnoga glasa, vrhunske muzikalnosti i atraktivne scenske pojave.

Sena Jurinac tijekom duge i bogate umjetničke i glazbene karijere ostvarila je bogat i raznolik repertoar likova složene osobnosti. Glavne uloge ostvarila je u operama R. Straussa, W. A. Mozarta, G. Verdija, C. Monteverdija, G. Puccinija, L. van Beethovena, P. I. Čajkovskoga, R. Wagnera, L. Janačeka i drugih. Pjevala je i na koncertima te snimila niz opera za velike tvrtke RCA, EMI, CETRA, HMV, PHILIPS, DGG i DECA. Godine 1982. povukla se s pozornice i počela baviti pedagoškim radom.

Zagrebačka torta

SASTOJCI

14 kom. jaja
36 dag šećera
33 dag maslaca
32 dag
čokolade
18 dag badema
3 dag krušnih
mrvice
0,6 dcl ruma
2 dag brašna
5 dag lješnjaka
30 dag
čokoladne
ocakline
1 vanilijin šećer

Vrijeme pripreme:

120 min

Sigurni smo da će se u ovo blagdansko vrijeme na svakom obiteljskom stolu naći mnogobrojne vrste već poznatih tradicionalnih kolača. No, vjerujemo da će među njima biti mjesta i za jednu bogatu čokoladnu tortu poput ove, a koja nikoga neće ostaviti ravnodušnim.

Biskvit

U posudi dobro izmiješamo maslac, 16 dag topljene čokolade i 18 dag šećera. Zatim polako dodajemo 9 žumanaca, jedno po jedno uz miješanje, kao i mljevene bademe, krušne mrvice namočene u rum i na kraju snijeg od 9 bjelanaca. Ovu smjesu treba raspodijeliti na podmazani i pobrašnjeni lim za pečenje u 4 dijela, ravnomjerno nožem stanjiti u kružni oblik (veličine torte) i peći u umjereno toploj pećnici.

Krema

Pet cijelih jaja i ostatak šećera pjenasto izmiješamo, dodamo brašno, 1 vanilijin šećer pa sve to kuhamo u toploj kupki uz stalno miješanje dok se smjesa ne zgusne. Stavimo hladiti uz češće miješanje. U međuvremenu u drugoj posudi dobro izmiješamo 18 dag maslaca, 16 dag omeksane čokolade, šećer u prahu prema potrebi i mljevene pržene lješnjake.

Oba nadjeva sastavimo, izmiješamo pa njime premazujemo kore.

Nadjevenu tortu prelijemo čokoladnom ocaklinom.

NAPOMENA

Da bi ocaklina bila sjajna i da bi se mogla lijepo rezati treba skuhati 2 - 3 velike žlice vode s 2 velike žlice šećera, dodati izlomljenu čokoladu te na laganoj vatri miješati dok se ne istopi. Maknuti s vatre i dodati 2 velike žlice maslaca, dobro izmiješati te premazati tortu.

"Riba Hrvatske – Jedi što vrijedi"

Riba je najzdravija hrana te je promocijom potrebno stvarati naviku jedenja ribe, a bez sustavnog učenja jedenja ribe nema niti povećanja potrošnje, naglasio je Miro Kučić, predsjednik Vijeća Udruženja ribarstva i prerade ribe HGK na okruglom stolu održanom "Riba Hrvatske – zdravlje, tradicija i perspektive". Okrugli stol održan je u sklopu promocije projekta "Riba Hrvatske – Jedi što vrijedi", koja je održana na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu. Za vrijeme promocije na Trgu bana Josipa Jelačića vrhunski kuhari su pripremali jela od raznovrsnih proizvoda ribarstva koji su prodavani na 13 štandova po simboličnoj cijeni od pet kuna, a prikupljeni novac namijenjen je za humanitarne svrhe, točnije Dječjem vrtiću "Vukovar 1" u Vukovaru. O velikom odazivu građana svjedoči i podijeljenih 5.000 porcija, odnosno 1.500 kg ribe.

Martin je u Zagrebu

U nizu događaja koji se događaju na zagrebačkim trgovima i ulicama tijekom većeg dijela godine svoje mjesto zauzima i Festival vina "Martin je u Zagrebu". Ove godine ovaj Festival vina događao se na Trgu Petra Preradovića, u sklopu kojeg se predstavilo pedesetak proizvođača vrhunskih i kvalitetnih vina iz Zagreba i njegove okolice. Za sve posjetitelje Festivala organiziran je bogat zabavni program, u sklopu kojega su mnogobrojna kulturno-umjetnička društva iz mnogih mjesta u okolici Zagreba prezentirala tradicijske običaje vezane uz dane Martinja.

Hrvatske plaže treće u Europi

Hrvatska je prema izboru čitatelja *The Sunday Times Travel Magazinea* proglašena za treću najbolju europsku destinaciju s najboljim plažama. Prvo mjesto osvojila je južna Španjolska, a drugo grčki otoci, dok se borba za treće mjesto vodila između Turske i Hrvatske. Ed Grenby, urednik *The Sunday Times Travel Magazinea*, uručio je ugledno priznanje Meri Matešić, direktorici predstavništva Hrvatske turističke zajednice (HTZ) u Londonu. Inače, ove godine *The Sunday Times Travel Magazine* uvrstio je i otok Hvar u top 25 svjetskih otoka.

Pavla među najboljim svjetskim balerinama

Hrvatska balerina Pavla Mikolavčić, solistica baleta zagrebačkog HNK, uvrštena je na popis 100 najboljih svjetskih plesača uglednog časopisa "Dance Europe" u sezoni 2010./2011. Pavlu Mikolavčić predložio je međunarodni žiri od 28 kritičara za ulogu Bijele djevojke u baletu "Air" Krešimira Seletkovića u koreografiji Martina Müllera koji je u travnju prai-zveden na sceni HNK u Zagrebu u sklopu Muzičkog biennala Zagreb i u izvedbi Baleta HNK u Zagrebu, izvijestio je HDPBU. Sudjeluje u svim modernim baletnim predstavama na repertoaru Bavorskoga nacionalnog kazališta, a surađivala je s mnogobrojnim uglednim koreografima. Gostovala je u Italiji, Mađarskoj, Češkoj, Njemačkoj, Švicarskoj, Španjolskoj, Kanadi, Indiji, Turskoj i Grčkoj.

Nagrade hrvatskoga glumišta

U Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu održana je tradicionalna dodjela Nagrada hrvatskoga glumišta. Za životno djelo ove su godine nagrađeni operna primadona Nada Puttar Gold i dramski umjetnik Zlatko Crnković. Najbolja predstava u cjelini je "Mrzim istinu" Teatra & ttd, autora i režisera Olivera Frlića, najbolji balet "Air" Krešimira Seletkovića u izvedbi Baleta HNK u Zagrebu, dok je najboljom ovogodišnjom operom proglašen Wagnerov "Parsifal" Opere zagrebačkog HNK. Najbolju režiju ostvario je Dražen Ferenčina Krležinim "Michelangelom Buonarrotijem" u Kazalištu lutaka u Zadru, najbolja glavna ženska uloga ona je Kate Jelene Miholjević u predstavi "Kate Kapuralica" Vlahe Stullija i izvedbi Dramskog ansambla 62. dubrovačkih ljetnih igara. Najboljim glumcem proglašen je Goran Grgić za ulogu Grge u "Amaterima" Borivoja Radakovića u produkciji Kazališta Knap.

‘Medvjedi’ sve veći favoriti za naslov

Medveščak igra odlično kod kuće, a još bolje na gostovanjima. Smatram da su gotovo nepobjedivi s Kristanom na голу, priznao je trener Linza Rob Daum

Medveščak trenutno drži drugo mjesto na tablici EBEL-a

Amerikanci bi rekli - pripremaite paradu. Onu slavljeničku za naslov prvaka, kad igrači ponosno sa stanovnicima svoga grada proslave prvenstvo. Parada bi mogla biti i u Zagrebu jer Medveščak je izrastao u jednog od favorita za naslov prvaka Ebela. Naravno, hokejaši iz Doma športova još su miljama daleko od cilja, nisu ni osigurali plasman u doigravanje, ali više je razloga kako i zašto Medveščak može otići do (k)raja. Pa, krenimo redom kad je sve počelo dobro za ‘medvjede’, još ulaskom u Ebel i dovođenjem dijaspore. Austrijanci baš i nisu bili najbolji s brojkama na početku ove sezone, prilikom famoznog bodovanja igrača i prostora za 60 bodova u momčadi. Kako su se zeznuli...

Hrvatske putovnice novom kontingentu iz dijaspore još su snizile bodove, državljani Lijepe Naše postali su i Kanadani koji do pregovora s Medveščakom nisu ni znali gdje je Hrvatska. I tako je Medveščak uspio ‘nemoguću’. Prve tri petorke sastavljene su od profesionalaca iz Sjeverne Amerike, dok jedan Dario Kostović igra u četvrtoj navali. Znači, ‘medvjedi’ kao igrača zadatka imaju hokejaša koji je više od desetljeća igrao u Švicarskoj, jednoj od triju najboljih liga Europe. Usudili bismo se reći da takvu širinu nema nitko u Ebelu.

Robert Kristan je statistički najbolji golman lige, a otkako se vratio nakon ozljede Medveščak bilježi samo pobjede. Pobjedio je u 10 od posljednjih 11 utakmica. Ostatak lige nema ni pričuvnog vratara poput Medveščakova Ouzasa (ako je zdrav i psihički spreman braniti, naravno).

“Medveščak igra odlično kod kuće, a još bolje na gostovanjima. Smatram da su gotovo nepobjedivi s Kristanom na голу”, jasan je bio Rob Daum, trener vodeće momčadi lige - Linza.

KAO “PLAYOFF” MOMČAD

Za sve to goleme zasluge ima možda i najveće pojačanje ljeta, a to je Marty Raymond. Novi trener odlično je pripremio momčad, čak se i bez problema odrekao usluga klupskoga zlatnog dečka Johna Hećimovića. Nije ga vidio u viziji svoje momčadi. Njegova taktika djeluje, Medveščak ne igra spektakularno, već čvrsto. Visoko napada suparnika i čeka njegovu pogrešku. Šanse dolaze, napadači redovito protunapadima kažnjavaju suparnike, sve ide prema Raymondovu planu.

Ni kad je Linz “ni iz čega” došao do 0 : 3 nakon 20 minuta u Ledenoj dvorani, nije gubio glavu, već je rekao svojim igračima: “Iz ove situacije možemo puno više naučiti nego da imamo sigurno vodstvo.”

Igrači su velikim preokretom uspjeli pobijediti, a Raymond nije trgao košulju pri slavlju, već je samo komentirao: “Nađemo li se u nekoj utakmici doigravanja u rezultatskom zaostatku, ovo će svakako biti od pomoći.” Tako Medveščak na ledu i izgleda, kao “playoff” momčad.

Poseban začim cijeloj priči daje i publika. Rasprodana Ledeni dvorana daje dodatni impuls, već se nekoliko puta dogodilo da upravo navijanje s tribina pomogne igračima kad im ne ide sve od ruke. Kad se sve to zbroji, Medveščak postaje najopasniji konkurent za naslov prvaka. Priznat će to i klupski predsjednik Damir Gojanović: “Ova momčad može baš sve.”

I zato uskoro neće moći izbjeći uteg favorita. Zakomplicirati njihovu borbu za vrh mogu samo ozljede ključnih igrača ili sudačke nepravde. (Vjesnik) ■

Udarnu snagu Medveščaka čine igrači iz američke dijaspore

Velebna pobjeda u Istanbulu osigurala EURO

Hrvatska je u doigravanju s Turskom osigurala plasman na još jednome velikome nogometnom natjecanju – Europskom prvenstvu koje će se održati u Poljskoj i Ukrajini

Hrvatska nogometna reprezentacija izborila je plasman za Europsko prvenstvo 2012. godine u Poljskoj i Ukrajini nakon što je u uzvratnom susretu dodatnih kvalifikacija na stadionu Maksimiru pred 30.000 gledatelja odigrala 0 : 0 protiv Turske i tako sačuvala tri pogotka prednosti iz prve utakmice.

Utakmicom bez zgoditaka (0 : 0) u Maksimiru hrvatska nogometna reprezentacija potvrdila je 3 : 0 iz Istanbula i kvalifikaciju za EURO 2012, te je sedmi put u povijesti ostvarila plasman na veliko natjecanje. U nervoznoj utakmici izabranici Slavena Bilića pokazali su i u Zagrebu da su bolja reprezentacija od Turske Guusa Hiddinka, a prava je šteta što od barem pet prilika jedna nije iskorištena za pobjedu i pred punim Maksimirom. Bez istanbulskog junaka Vedrana Ćorluke te s izmorenim Ivicom Olićem to nije bila ni blizu efikasna igra koja je donijela pobjedu u Turskoj, ali su Bilićevi igrači u Maksimiru prikazali igru dostojnu reprezentacije koja odlazi na Europsko prvenstvo u Poljskoj i Ukrajini.

Za Hrvatsku će to biti četvrti nastup na europskim prvenstvima. Debitirali smo 1996. godine u Engleskoj gdje smo stigli do četvrtfinala, 2004. godine u Portugalu 'vatreći' su ispali u prvome krugu, a na posljednjoj europskoj smotri u Austriji i Švicarskoj 2008. ponovno smo zapeli u četvrtfinalu. Jedino europsko prvenstvo na kojem hrvatska vrsta nije nastupila od proglašenja neovisnosti bilo je 2000. u Belgiji i Nizozemskoj.

HRVATSKA SA ŠPANJOLSKOM, ITALIJOM I IRSKOM

Hrvatska će igrati na Europskom prvenstvu u skupini C sa Španjolskom, Italijom i Irskom. Raspored utakmica:

Prigodom ždrijeba za EURO: Slaven Bilić, Giovanni Trapattoni, Cesare Prandelli i Vicente del Bosque

Slavlje igrača nakon plasmana na EURO

- 1. kolo** - 10. lipnja: Španjolska - Italija (Gdanjsk, 18 sati); Irsko - HRVATSKA (Poznan, 20.45 sati);
- 2. kolo** - 14. lipnja: Italija - HRVATSKA (Poznan, 18 sati); Španjolska - Irsko (Gdanjsk, 20.45 sati);
- 3. kolo** - 18. lipnja: HRVATSKA - Španjolska (Gdanjsk, 20.45 sati); Italija - Irsko (Poznan, 20.45 sati).

REAGIRANJA NA ŽDRIJEŠ EURA

Slaven Bilić: "Ne možete očekivati lakog protivnika među 16 najboljih europskih reprezentacija. Španjolska je favorit, ne samo skupine već i prvenstva, a ja sam sretan jer ću igrati protiv genijalca poput Trapattonija."

Cesare Prandelli (talijanski izbornik): "Želio sam po svaku cijenu izbjeći Trapattonijevu Irsku. Španjolci su vrlo jaki i morat ćemo se psihički savršeno pripremiti za prvu utakmicu s njima."

Giovanni Trapattoni (izbornik Irske): "Moji Irci moraju zaboraviti da igraju s najjačima i očekujem da će ih ratnički mentalitet odvesti prema dobrom rezultatu. Ja sam optimist, samo da ne bude ozljeda. Sve reprezentacije u našoj skupini su jake, ali mi ćemo razmišljati samo o našoj igri."

Vicente del Bosque (izbornik Španjolske): "Dobili smo skupinu s jednom velesilom poput Italije, te s Hrvatskom i Irskom, koje su se prošetale doigravanjem. Protiv Italije smo nedavno igrali i izgubili pa znamo koliko su jaki. Skupina B čini se najjačom, no ovo će biti najizjednačenije prvenstvo u povijesti." ■

PREKRASNA HRVATSKA OKOM FOTOGRAFA

BOŽIĆNI VARAŽDIN

Snimio: Filip Lučin (više fotografija prekrasne Hrvatske pogledajte na www.filiplucin.com)

Varaždin se spominje prvi put 1181. godine, za hrvatsko-ugarskog kralja Bele III. Ubrzo postaje najnaseljeniji grad ovog dijela kontinentalne Hrvatske te središtem Varaždinske županije u kojem su se često održavala zasjedanja Sabora. Uz trgovinu, počeo se razvijati obrt. Uspon Varaždina u 17. i 18. stoljeću temeljio se na prestanku opasnosti od Osmanlija i mnogobrojnim posjedima i nekretninama koje je Varaždinska općina stekla tijekom povijesti, a dio je davala u zakup. Godine 1767. kraljica Marija Terezija osniva Hrvatsko kraljevsko vijeće sa sjedištem u Varaždinu, kreirajući tako prvu hrvatsku vladu. Tako je Varaždin od te 1767. godine pa sve do velikog požara 1776. bio glavni grad Hrvatske. Tada se grade mnogobrojne barokne zgrade koje ga danas čine baroknim gradom. Danas je Varaždin poznat kao grad kulture, grad s visokoškolskim ustanovama i snažnom industrijom i obrtništvom.

